

Årsregnskabsloven

IAS 11/IAS 18

IFRS 15

Trin 1 Identifikation
af kontrakten

Trin 2 Identifikation af
leveringsforpligtelser

Trin 3 Fastsettelse af
transaktionsprisen

Trin 4 Allokering af transaktionsprisen
til særskilte leveringsforpligtelser

Trin 5 Indregning af omsætning, når
leveringsforpligtelsen opfyldes

IFRS 15

Undersøgelse af IFRS 15 som alternativt fortolkningsgrundlag til årsregnskabsloven

Kandidatafhandling
Copenhagen Business School

Udarbejdet af: Pernille Krøyer
Studienummer: 116217

Uddannelse: Cand.merc.aud.
Fagområde: Regnskab
Afleveret: 15. januar 2021
Vejleder: Hans-Christian Andersen

Antal anslag: 181.888
Antal sider: 79 (99 inkl. alt)

Indholdsfortegnelse

1. Abstract	4
2. Indledning	6
2.1 Motivation	6
2.2 Specialets formål	7
3. Problemformulering	8
3.1 Afgrænsning.....	8
3.2 Begrebsdefinitioner og forkortelser	9
4. Metode	10
4.1 Undersøgelsesdesign.....	11
4. 2 Dataindsamling	12
5. Teoretiske litteraturstudie af ÅRL, IAS 11, IAS 18 og IFRS 15	13
5.1 Årsregnskabsloven med IAS 11 og IAS 18 som fortolkningsbidrag	13
5.1.1 IAS 11 Entreprisekontrakter	14
5.1.1.1 Definition af entreprisekontrakt.....	14
5.1.1.2 Sammenlægning/separation af kontrakter	15
5.1.1.3 Entrepris omsætning og entrepris omkostninger	16
5.1.1.4 Indregning på baggrund af færdiggørelsesgrad	17
5.1.2 IAS 18 Omsætning	18
5.1.2.1 Vederlag til dagsværdi	19
5.1.2.2 Sammenlægning/separation	19
5.1.2.3 Allokering af vederlag ved flere.....	21
5.1.2.4 Varer	21
5.1.2.5 Tjenesteydelser	23
5.2 IFRS 15	24
5.2.1 Trin 1 Identifikation af kontrakten	24
5.2.1.1 Identifikation af kontrakten.....	24
5.2.1.2 Kontraktændringer	26
5.2.2 Trin 2 Identifikation af leveringsforpligtelser	27
5.2.3 Trin 3 Fastsættelse af transaktionsprisen.....	29
5.2.4 Trin 4 Allokering af transaktionsprisen til særskilte leveringsforpligtelser	31
5.2.5 Trin 5 Indregning af omsætning, når leveringsforpligtelsen opfyldes.....	34

5.2.5.1	Beslutning om hvorvidt leveringsforpligtelser opfyldes over tid	34
5.2.5.2	Metoder til indregning ved opfyldelse af leveringsforpligtelse over tid	35
5.2.5.3	Opfyldelse af leveringsforpligtelse på et bestemt tidspunkt	37
5.2.6	Øvrige aspekter i IFRS 15	37
5.2.6.1	Kontraktomkostninger.....	37
5.3	Hvem kan tilvælge IFRS 15 og hvad indebærer tilvalg af IFRS 15 I øvrigt?.....	39
5.3.1	Hvem kan tilvælge IFRS 15	39
5.3.2	Hvad indebærer tilvalg af IFRS 15 I øvrigt	39
5.4	Delkonklusion	40
6.	Analiserende undersøgelse og diskussion af forskellene mellem ÅRL og IFRS 15	41
6.1	Hvad er forskellene ved indregning og måling af omsætning efter ÅRL og IFRS 15?.....	41
6.1.0	Oversigt over forskelle mellem IFRS 15 og ÅRL med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag	42
6.1.1	Grundlag for indregning	45
6.1.1.1	Kontraktændringer/ modifikationer	46
6.1.2	Strukturering af grundlagets elementer.....	46
6.1.2.1	Opdeling/separation af kontrakter.....	46
6.1.2.2	Agent eller principal	47
6.1.3	Grundlag for måling.....	48
6.1.3.1	Variable vederlag.....	48
6.1.3.2	Returrettigheder.....	49
6.1.4	Indregning og måling kombineret ved flere delelementer	49
6.1.4.1	Allokering af vederlag.....	49
6.1.5	Tidspunkt for indregning	50
6.1.5.1	Indregningskriterium/indregningstidspunkt	50
6.1.5.2	Indregning over tid (vs. på et bestemt tidspunkt).....	51
6.1.5.2.1	Vurdering af kriterier på indregningstidspunktet ved indregning over tid	52
6.1.5.2.2	Måling af fremskridt over tid.....	53
6.1.5.3	Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt	53
6.2	Hvilke typer virksomheder vil se væsentlige ændringer ved tilvalg af IFRS 15 som alternativ til ÅRL?	53
6.3	Delkonklusion	57
7.	Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?	58
7.1	Introduktion til case virksomhed.....	58

7.2 Regnskabsmæssig behandling af salgskontrakter i case virksomhed	58
7.2.1 Salgskontrakt 1	58
7.2.1.1 IAS 11/18	58
7.2.1.1.1 Beregninger og regnskabsmæssig indregning efter IAS 11	60
7.2.1.2 IFRS 15	60
7.2.1.2.1 Beregninger og regnskabsmæssig indregning efter IFRS 15	63
7.2.1.3 Forskel på IAS 11 og IFRS 15	64
7.2.2 Salgskontrakt 2	65
7.2.2.1 Forskelle på IAS 11 & IFRS 15	66
7.2.2.2 Beregninger IAS 11 og IFRS 15	67
7.3 Diskussion af det retvisende billede i relation til salgskontrakter i case virksomheden	68
7.4 Delkonklusion	71
8. Hvilke udfordringer og fordele medfører tilvalg af IFRS 15?	72
8.1 Undersøgelse af udfordringer ved tilvalg af IFRS 15	72
8.2 Undersøgelse af fordele ved tilvalg af IFRS 15	73
8.3 Delkonklusion	75
9. Konklusion	76
10. Perspektivering	78
11. Litteraturliste	80
12. Bilag	83
Bilag 1 – Allokering af vederlag	83
A - Den relative dagsværdimetode (IAS 18)	83
B - Residualmetoden (IAS 18)	83
C - Forholdsmæssig fordeling ud fra isoleret salgspris (IFRS 15)	83
Bilag 2 – Vurderinger ved dekomponering af en kontrakt i leveringsforpligtelser af særskilt karakter	84
Bilag 3 – Øvrige forskelle vedrørende grundlag for måling behandlet i afsnit 6.1.3	85
Bilag 4 – Metoder til måling af fremskridt ved indregning over tid	86
Bilag 5 – Datagrundlag samt stikprøve til undersøgelse af påvirkning ved implementering af IFRS 15	87
Bilag 6 – Oversigt stikprøvens årsrapporter aflagt i overensstemmelse af IFRS eller ÅRL	90
Bilag 7 – Oversigt over stikprøvens påvirkning ved implementering af IFRS 15	91
Bilag 8 – Interview/sagsgennemgang med henholdsvis økonomichef og projektleder	92
Bilag 9 – Allokering af transaktionspris kontrakt 2	97
Bilag 10 – Inspiration ved suppleringskrav efter ÅRL § 11, stk. 2 (udvalgte oplysningskrav i IFRS 15)	98

1. Abstract

From 2020 (at early adoption from 2018), Companies that prepare the annual report in accordance with The Danish Financial Statements Act have the option of choosing IFRS 15 as an interpretation to The Danish Financial Statements Act. With this amendment of the law, it is mentioned that IFRS 15 can be burdensome, which can cause companies and advisers to avoid it. The application of IFRS 15 is expected to increase over time concurrently with greater knowledge and more advanced IT systems. The thesis will among other things contribute to an increased awareness of the effects caused using IFRS 15.

The companies should actively make their choice based on a considered and professional basis whether they choose the opportunity to use IFRS 15 or not. Many companies will not experience any changes by using IFRS 15, deeper consideration is therefore far from relevant for everyone. The thesis purpose is to identify the different types of companies or specific conditions and characteristics that will indicate why IFRS 15 may be relevant for the company's financial reporting.

Furthermore, the thesis will examine whether IFRS 15 can help to provide a more true and fair view of the company's financial position, which is crucial when presenting accounts in accordance with The Danish Financial Statements Act.

The thesis is systematically created with the use of a theoretic literature review of the two sets of international accounting standards that are relevant for the recognition of revenue. This is followed by an analysis of the theoretical differences and their effects, which is supplemented by a small case, in which a few of the differences are rationalised. The analysis is basically done using the comparative method.

The analysis of the thesis identifies the differences between IAS 11/18 and IFRS 15 as well as it examines which companies these differences will affect. The effect of some of the differences is clarified by calculations based on a case company, where especially the impact on the true and fair view is discussed. Finally, the challenges and benefits of selecting IFRS 15 are discussed and compared to the thesis "prior analysis" as well as other companies and advisers' experiences of implementing and using IFRS 15.

The changes that a company will experience by using IFRS 15 are found within specific topics, but generally they affect different areas in the recognition and measurement. One company will often only experience some of the changes depending on the conditions in its contracts with customers. It is a combination of the type of companies and some characteristics which best describe the companies that will experience the differences.

The clear advantages that make use of IFRS 15 relevant have been identified in companies that carry out group reporting in accordance with IFRS 15, companies that want leases recognised with IFRS 16, as well as companies with long-term contracts that currently cannot be recognised over time.

The calculations done in the case shows shifts in recognition between IAS11 and IFRS15, at the same time the two standards showed both weaknesses and strengths in relation to the fulfillment of the quality requirements for a true and fair view. It has been concluded that IFRS 15 does not directly contribute to a

more true and fair view for this case company. Nevertheless, this does not preclude that it may be the case in other situations.

Furthermore, it can be concluded that IFRS 15 in general creates better terms for comparison. The advantage of this is naturally limited because the comparison requires that the other companies have implemented IFRS 15 too.

As mentioned above, the application of IFRS 15 can be burdensome and therefore will benefits such as better terms for comparison not necessarily be sufficient to make use of IFRS 15 relevant. The challenges that follow the conversion and documentation can particularly affect the assessment. But also, the changes that need to be made regarding to registration systems, processes and workflows can lead to a large administrative use of resources. How great these challenges will be, are assessed individually, and depend on current workflows and aids/systems.

The thesis' studies have generally concluded that selecting IFRS 15 may be relevant because some companies will be able to gain sufficient benefits that make up for the challenges of using IFRS 15. Exactly when this is the case depends specifically on the conditions of the individual company. Furthermore, using IFRS 15 does not necessarily contribute to a more true and fair view of the company's financial position.

The study raises other questions. As an example, it could be relevant to do a deeper research on exactly which system changes that would be necessary to make the information and registrations required by IFRS 15 more manageable.

At the same time, the study leads to considerations about the tax consequences of choosing IFRS 15 as well as an examination of IFRS 15 from an auditing point of view. In addition, corporate stakeholders may have a particular interest in the impact of IFRS 15 on the financial key ratios. While the politicians who have passed the amendment may have a special interest in whether IFRS 15 has had the anticipated effect.

2. Indledning

Regnskaber for danske virksomheder aflægges efter regler og retningslinjer fastlagt af den nationale lovgivende magt og af internationale regnskabsstandarder udgivet af organisation IASB (International Accounting Standards Board). Indenfor rammerne af disse regler er der mulighed for forskellige grader af fortolkningsfrihed. Yderligere er der områder med decideret mulighed for at til- og fravælge bestemte metoder for indregning og måling.

Under forudsætning af årsregnskabslovens generalklausul, om at regnskabet skal give et retvisende billede¹, har regnskabsaflægger dermed mulighed for at påvirke regnskabets udtryk. For nogle er valgmuligheder lig med udfordringer, fordi det er svært at gennemskue konsekvenserne ved de forskellige valg. Det betyder måske, at det nemmeste valg ofte træffes uden at undersøge mulighederne, når disse er komplekse.

Netop dette er med til at gøre specialets undersøgelse relevant og leder til indledningens underafsnit om motivationen for og formålet med specialet.

2.1 Motivation

Nettoomsætningen er en grundlæggende post i et hvert regnskab, et udtryk for virksomhedens aktivitet. Det er en væsentlig regnskabspost, der påvirker de mest grundlæggende nøgletal, samt har effekt på øvrige regnskabsposter. Omsætningen er desuden pålagt stor betydning i vores lovgivning, da den er med til at afgøre, om virksomheden er underlagt revisionspligt eller ej, samt hvilken regnskabsklasse en virksomhed befinder sig i og dermed graden af offentlig indsigt i virksomhedens økonomi og politikker.

IAS 11 og IAS 18 som årsregnskabsloven er baseret på (ERST, 2008), bygger på principper om risikoovergang, der er forankret i den juridiske verden. De har været kritiseret for manglende vejledning af brugerne, da standarderne overlader elementer til fortolkning, hvilket medfører, at ensartede virksomheder i nogen grad kan foretage forskellig indregning og måling af omsætning (Deloitte, 2017, s. 12).

Børsnoterede virksomheder og øvrige virksomheder, som aflægger regnskab efter IFRS, blev fra 2018 pålagt at indregne omsætning efter den internationale standard IFRS 15, der erstatter blandt andet IAS 11 og 18. I forlængelse af dette, har en ændring af årsregnskabsloven i december 2018² givet øvrige danske virksomheder i regnskabsklasse B, C og D mulighed for at tilvælge indregning af omsætning efter IFRS 15. Dette uden samtidig at blive tvunget til at aflægge efter de øvrige internationale regnskabsstandarder.

Jeg er tilhænger af et godt sammenligningsgrundlag på tværs af virksomheder. Dog ikke på bekostning af, at mindre virksomheder belastes med væsentlige store administrative byrder, uden at der ligger en saglig begrundelse bag beslutningen. Modsat kan argumenteres for, at det skaber et dårligere sammenligningsgrundlag blandt virksomheder der aflægger regnskaber efter årsregnskabsloven, hvis nogle vælger at indregne efter IFRS 15, mens andre fastholder den nuværende regnskabspraksis.

Specialet påpeger, at der bør foretages et aktivt valg på et velovervejede og fagligt grundlag. Dette uanset, om valget medfører tilvalg af IFRS 15 eller fravalg af muligheden for at benytte IFRS 15.

---

¹ ÅRL § 11

² Ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v. (LFV 2018 99). Vedtaget af Folketinget ved 3. behandling den 20. december 2018

For at kunne foretage et aktivt valg, bør overvejelserne omfatte vurdering af både fordele og ulemper såvel som udfordringer, arbejdsprocesser og opgørelsesmetoder. På det grundlag vil den bedst mulige beslutning træffes. Helt fundamentalt for beslutninger om indregning og måling af omsætning er ikke mindst en sondring om, hvorvidt den pågældende indregning giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling og resultatet, hvilket er et grundlæggende krav jf. ÅRL § 11.

Motivationen er i høj grad, at blive i stand til at rådgive og starte en dialog med virksomheder om, hvorvidt tilvalg af IFRS 15 kan være relevant for netop dem.

Det kræver i første omgang en viden, der gør det muligt at identificere de virksomheder, som et tilvalg af IFRS 15 kan være relevant for. Når disse er identificeret, er det afgørende at være i stand til, at kunne forudse og belyse de fordele og ulemper et tilvalg af IFRS 15 medfører. Samt ikke mindst at være i stand til at belyse de arbejdsprocesser og praktiske udfordringer, som ændringen af anvendt regnskabspraktik også vil medføre. Undersøgelsesprocessen er nødt til overordnet at starte i omvendt rækkefølge, hvilket dette speciale er tiltænkt.

Motivation er ikke mindst båret af, at fordybelsen i emnet og undersøgelsens anstrengelser medfører et fagligt brugbart udbytte. For at det fagligt giver mening, er arbejdet nødt til at være dybtgående og indeholde overvejelser af forskellige aspekter og synsvinkler.

2.2 Specialets formål

Formålet med dette speciale er, som ovenfor nævnt at tydeliggøre, hvorfor og hvilke virksomheder der bør eller med fordel kan foretage nærmere undersøgelser vedrørende muligheden for indregning af omsætning efter den internationale regnskabsstandard IFRS 15 som alternativ fortolkning til årsregnskabslovens regler herom.

Virksomheder i regnskabsklasse B og C kan fra regnskabsår, der afslutter den 31. december 2018 eller senere tilvælge IFRS 15³. Ændringerne af årsregnskabsloven har generelt først virkning for regnskaber, der begynder den 1. januar 2020 eller senere. Men der er mulighed for tidligere anvendelse, hvis det sker systematisk og konsekvent. Af lovbemærkningen til ændringen af § 83b fremgår, at anvendelse af IFRS 15 på nuværende tidspunkt kan være byrdefuld, hvilket måske kan få virksomheder og rådgivere til at opgive anvendelse af IFRS 15. Forventningen er dog, at anvendelsen over tid vil stige i takt med yderligere kendskab til IFRS 15 og mere udviklede it-systemer. Dette speciale skal netop bidrage til et øget kendskab af effekterne ved IFRS 15.

For rigtig mange virksomheder vil et tilvalg af IFRS 15 ikke ændre indregningen. Overvejelser omkring tilvalg af IFRS 15 er dermed langt fra relevant for alle virksomheder. Et vigtigt formål med specialet er derfor at identificere typer af virksomheder eller nærmere forhold og kendetegn, der kan indikere, at regnskabsaflægger ikke bør lukke øjnene for denne mulighed.

For nogle virksomheder kan IFRS 15 måske være med til at give et mere retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling, hvilket ledelsen, der aflægger årsregnskabet, ikke bør lukke øjnene for.

Overordnet er den grundlæggende forskel, at overgang af kontrol er afgørende i IFRS 15, hvor IAS 11 og IAS 18 har risikoovergang i fokus (Lassen, 2014, s. 1). Formålet er at anskueliggøre effekterne ved disse samt øvrige forskelle mellem de to indregningsmetoder.

---

³ LOV nr. 1716 af 27/12/2018 §5, stk. 4

3. Problemformulering

Specialets behandling af emnet indregning og måling af omsætning er med følgende problemformulering som omdrejningspunkt og fokus.

”Hvorfor kan det være relevant for virksomheder i regnskabsklasse B og C at tilvælge indregning og måling af omsætning efter reglerne i IFRS 15 som alternativt fortolkningsgrundlag til reglerne i ÅRL? Og kan IFRS 15 bidrage til at give et mere retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling?”

Problemformuleringen vil søges besvaret ved følgende underspørgsmål:

- Hvad er forskellene ved indregning og måling af omsætning efter ÅRL og IFRS 15?
- Hvilke typer virksomheder vil se væsentlige ændringer ved tilvalg af IFRS 15 som alternativ til ÅRL?
- Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?
- Hvilke udfordringer og fordele medfører tilvalg af IFRS 15?

3.1 Afgrænsning

For at sikre, at specialet er i stand til at besvare problemformuleringen indenfor specialets rammer fastlagt af CBS, er det afgørende at kun relevante og brugbare områder for besvarelse af problemformuleringen behandles. Det skal følgende skarpe afgrænsning være med til at sikre.

Omdrejningspunktet for besvarelse af problemformuleringen er reglerne om indregning og måling af omsætning i henholdsvis IAS 11 og IAS 18 samt i IFRS 15, da det er disse to fortolkningsgrundlag til ÅRL, som virksomhederne skal vælge imellem. I forlængelse af denne betragtning foretages en generel afgrænsning fra indtægter behandlet i andre regnskabsstandarder end IAS 11, IAS 18 og IFRS 15.

Yderligere afgrænses overordnet fra indtægter som renter, royalties og udbytter samt offentlig støtte. Afgrænsning herfra foretages på trods af, at indtægterne er omfattet af IAS 18 og IFRS 15, eller indregnes med fortolkninger herfra. Disse indtægtstyper skiller sig ud fra øvrigt salg af vare og tjenesteydelser, og er aktivt fravalgt for at være i stad til at overholde de fastlagte rammer for specialet.

Regnskabsstandarderne IAS 11 og 18 samt IFRS 15 indeholder regler omkring mange specifikke særområder. Som følge heraf er specialet afgrænset fra den regnskabsmæssige behandling af en række af disse områder. Dette for at kunne tildele det grundlæggende samt de mere relevante specifikke områder den ønskede opmærksomhed, og opnå en tilfredsstillende behandlingsdybde på disse.

De særområder, som specialet afgrænser fra at behandle, er kundeloyalitetsprogrammer, kundeoptioner, kundens uudnyttede rettigheder, ikke refunder bare forudbetalinger, licenser, genkøbsaftaler/tilbagekøbsaftaler, salg med betinget levering, konsignationsaftaler, fakturering uden overdragelse/”bill and hold” salg, garantiforhold samt en mere dybdegående behandling af byttetransaktioner, herunder hvad der specifikt skal indgå i opgørelsen af transaktionens dagsværdi. De oplyste er en blanding af specifikke bestemmelser fra IAS 11/18 og IFRS 15, men er grundlæggende udeladt, fordi de enkeltvist vurderes at have en begrænset eller uvæsentlig berøringsflade. Alle relevante forhold for besvarelse af problemformuleringen skal naturligt indgå i specialet. Afgrænsning fra oplyste områder vurderes ikke at mod stride dette væsentligt.

På trods af de mange afgrænsninger og fravalg i direkte relation til omsætning vil specialet i nogen grad behandle omkostninger. Det skyldes, at det vurderes relevant og væsentligt i relation til indregning af omsætning over tid såkaldte igangværende arbejder. Omkostningerne behandles her kun i den udstrækning, de er behandlet i regnskabsstandarderne IAS 11/18 og IFRS 15.

Tilvælges IFRS 15, gælder naturligvis en række ikrafttrædelses- og overgangsregler. Disse er relevante for virksomhederne det første år, men er efterfølgende uden betydning. Ud fra en betragtning om at IFRS 15 tilvælges, og denne anvendte regnskabspraksis efterfølgende fastholdes, bør overgangsregler i det første år ikke være afgørende for, hvorvidt det er relevant for virksomhederne at tilvælge IFRS 15 eller ej. Dermed er behandling af disse ikke vurderet relevante at inddrage.

I relation til overgangsregler behandles overgang fra klasse B til C, hvor produktionsmetoden skal anvendes ligeledes ikke. Dette er inden for samme fortolkningsgrundlag til ÅRL og vurderes dermed ikke at bidrage til besvarelsen.

Specifikke regnskabsmæssige ændringer hos virksomheder i regnskabsklasse B, der tidligere har benytte lempelsen for anvendelse af produktionsmetoden, behandles ikke i specialet. Dette ud fra en betragtning om at de virksomheder, der har valgt af benytte denne lempelse, ikke vil være de virksomheder, der i første omgang overvejer tilvalg af IFRS 15.

Endvidere er afgrænset fra specifikke reguleringer ved aflæggelse af kvartals- og halvårsregnskaber samt en dybdegående behandling af de systemmæssige ændringer, der følger med IFRS 15, da det ikke vurderes at bidrage specifikt til besvarelse af problemformuleringen.

I relation til case virksomheden er afgrænset til behandling af specifikt 2 udvalgte salgskontrakter samt den regnskabsperiode og de relevante områder, som forholdene omkring de udvalgte kontrakter berører. Dette for at være i stand til at gå i dybden med de udvalgte, i stedet for at berører flere kontrakter overfladisk.

Yderligere er specialet afgrænset fra behandling af de elementer i IFRS 15, som undervejs i specialet er konstateret ikke relevante ved anvendelse af IFRS 15 til fortolkning af årsregnskabsloven, da de ikke kræves efterlevet. Herunder kan nævnes præsentations- og oplysningskrav, som er specifikt krævet efter IFRS 15. Her afgrænses samtidig fra en længere juridisk forklaring af, hvorfor nogle elementer i IFRS 15 ikke kræves efterlevet, når IFRS 15 anvendes til fortolkning af ÅRL.

Afslutningsvist bemærkes, at specialet alene omhandler indregning og måling, hvilke bevirker afgrænsning fra såvel revisionsmæssige som skattemæssige forhold i relation til omsætningen.

3.2 Begrebsdefinitioner og forkortelser

IFRS Foundation:

En international organisation der er ansvarlig for at udvikle globale regnskabsstandarder af høj kvalitet. IFRS-fondens standard organ er International Accounting Standards Board.

IASB: International Accounting Standards Board

En uafhængig ekspertgruppe der udvikler og offentliggør internationale regnskabsstandarder.

IAS: International Accounting Standards

Internationale regnskabsstandarder udviklet af IASC den tidligere pendant til IASB. IAS standarder gælder på lige fod med IFRS-standarder, indtil de erstattes af nyere standarder.

IFRS: International Financial Reporting Standards
Internationale regnskabsstandarder udviklet af IASB.

IFRIC: International Financial Reporting Interpretation Committee
Fortolkninger til internationale regnskabsstandarder udstedt af IASB.

ÅRL: Årsregnskabsloven
En rammelov, som udfyldes af de internationale regnskabsstandarder. Skrives i specialet alene indregning efter ÅRL, menes indregning efter ÅRL med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag.

ERST: Erhvervsstyrelsen

FSR: FSR - danske revisorer / Foreningen af Statsautoriserede Revisorer
En brancheorganisation for godkendte revisorer i Danmark.

Regnskabsklasse B:

Virksomheder der i to på hinanden følgende regnskabsår overskrider 2 af parametrene: balancesum på DKK 44 mio., nettoomsætning på DKK 89 mio., gennemsnitligt antal heltidsansatte på 50.

Regnskabsklasse C:

Virksomheder der i to på hinanden følgende regnskabsår overskrider 2 af parametrene: balancesum på DKK 156 mio., nettoomsætning på DKK 313 mio., gennemsnitligt antal heltidsansatte på 250.

Agent: Formidler ordre for en anden. Indregner nettovederlaget(provisionen) som omsætning.

Principal: Leverer varer og/eller tjenesteydelser. Indregner bruttovederlaget som omsætning.

AB 92: De almindelige betingelser for arbejder/leverancer i bygge- og anlægsvirksomheder. De blev fornyet i 2018, hvor AB 18 erstatter AB 92(DI Dansk Byggeri, u.å.-b).

AB 18: De almindelige betingelser for arbejder/leverancer i en bygge- og anlægsvirksomhed, AB-udvalgt anbefaler at de anvendes for arbejder fra 1. januar 2019(DI Dansk Byggeri, u.å.-a)

4. Metode

Metoden og designet for specialet er planlagt med det formål at gøre specialet i stand til at besvare ovenstående problemformulering så entydigt som muligt. Dermed vil muligheden for at tilvælge IFRS 15 blive behandlet indenfor problemformuleringens vinkel.

Videnskabsteoretisk arbejdes ud fra et ontologisk positivistisk afsæt. Der er en virkelighed, et rigtigt svar, og det er muligt at finde ved den rigtige forskning (Voxted, 2006, s. 56). Positivismens epistemologi er objektiv, hvilket kan skabe udfordringer i forhold til vurderinger af, om et regnskab giver et retvisende billede, der kræver subjektive overvejelser på et fagligt grundlag. Dermed vil tankegangen have træk fra det neopositivistiske, som epistemologisk er modificeret objektivt, og som ontologisk dermed også acceptere at virkeligheden påvirkes af en grad af subjektivitet.

For at imødekomme positivismens ide om at undersøgelse ud fra den rigtige metode fører til virkeligheden, er specialet systematisk opbygget. Dette ved en teoretisk analyse, suppleret med en mindre opstillet case, hvorved enkelte elementer rationaliseres. Grundlæggende er, at den komparative metode anvendes (Boje, 2020).

Inden for området indregning af omsætning er der med IFRS 15 sket et skifte eller en ændring i tanke måden bag kriterier for indregning og måling. Ændringen, fra at risikoovergang var det bærende element under IAS 11 og 18, til at det under IFRS 15 er overgang af kontrol, kan set fra videnskabens verden opfattes som et paradigmeskifte.

Den komparative metode er valgt af den årsag, at den identificerer forskelle og ligheder, hvilket er det, der opstår ved et paradigmeskift. Noget ændres men hvad? Specielt forskellene er afgørende at få identificeret for at blive i stand til at besvare problemformuleringen.

4.1 Undersøgelhedsdesign

Undersøgelsen er designet som et teoretisk litteraturstudie med en mindre empirisk analyse i form af en illustrativ case. Casens formål er at belyse de dybere elementer ved de teoretisk identificerede forskelle i en aktuel regnskabsopstilling.

Det teoretiske litteraturstudie af de relevante regnskabsstandarder er det bærende element. Vidensniveauet i den første del af specialet er deskriptivt, og arbejdet er induktivt. Det er grundlæggende i specialet og skaber rammerne for den efterfølgende analyse.

Med udgangspunkt heri foretages en analyse ved brug af den beskrivende komparative metode (Petersen et al., 2018, s. 151). Sammenligningen skal identificere de relevante forskelle mellem regnskabsstandarderne. Tilgangen er induktiv i arbejdet med at identificere de forskelle, der er afgørende for det videre arbejde med besvarelse af problemformuleringen.

Dele af analysen er mere forklarende og har formålet at tydeliggøre betydningen af de identificerede forskelle. Samtidig foretages tilmed enkelte overordnede generaliseringer, så vidt dette kan forsvares. Arbejdet er her deduktivt.

Ved generaliseringer forsøges fejlslutninger undgået ved i videst mulig omgang at sikre høj kvalitet i de oplysninger, der ligger bag, samt sikre at de anvendte oplysninger er relevante for forholdet. Her er specialets systematisk planlagte fremgangsmåde afgørende. Grundighed, ved det forudgående teoristudie samt argumentation og begrundelser skal bidrage til at netop fejlslutninger undgås (Andersen, 2019, s. 23). Samtidig vurderes holdbarheden og omfanget, af de konklusioner der fremkommer, så de ikke tillægges større vægt, end de vurderes at kunne bære. Det er vigtigt at fremhæve, at besvarelse af den overordnede problemformulering ikke afhænger af holdbarheden af disse generaliseringer, men alene bidrager til besvarelsen.

Casestudiet er designet som en singlecase og behandler dermed kun en undersøgelsesenhed. Case virksomheden gennemgås og opstilles i forhold til de 2 muligheder for indregning og måling af omsætning. Begge opstillinger anvender oplysninger fra den samme periode, for at undgå unødigt påvirkning af historiske omstændigheder og for at sikre sammenlignelighed. Den komparative metode anvendes hermed ved en såkaldt synkron sammenligning. Arbejdet med casen er deduktivt og har til formål at bekræfte en opstillet hypotese.

Studiet benytter både kvantitative data i form af regnskabstal mv. samt kvalitative data i form af øvrige oplysninger, som det teoretiske litteraturstudie har vist påvirker indregningen.

Case virksomheden udvælges i videst muligt omfang ud fra at den besidder indtægtsstrømme, som behandles forskelligt under henholdsvis ÅRL (IAS 11 & 18) og IFRS 15, for at sikre at undersøgelsen bliver i stand til at påvise effekten af væsentlige forskelle. Se nærmere om udvælgelsen under afsnittet 4.2 Dataindsamling.

På baggrund af teoristudiet og case virksomheden forsøger specialet at aflede, hvilke forhold der er generelle, og hvilke der er specifikke for case virksomheden. Herigennem forsøges problemformuleringen besvaret mere generelt. Mens kombinationen af arbejde på forskellige vidensniveauer og med forskellige arbejdsmetoder skal give en god struktur og arbejdsproces med problemformuleringen. Samt medvirke til at specialet bliver i stand til at besvare problemformuleringen så entydigt som muligt.

4.2 Dataindsamling

Specialet består som tidligere nævnt i høj grad af et teoretiske litteraturstudie samt analyser i forlængelse af dette studie. De anvendte data er her primært bestående af kvalitative sekundære data fra eksterne kilder. Der er her primært tale om data i form af regnskabslovgivning samt artikler og publikationer fra myndigheder organisationer og foreninger som erhvervsstyrelsen IASB, FSR, Karnov, IFRS-box og større revisionsfirmaer. Yderligere er anvendt data fra virksomheders offentliggjorte årsrapporter indberettet til erhvervsstyrelsen.

Fordelene ved at anvende sekundære data frem for primære er blandt andet, at processen er langt mindre tidskrævende og energibesparende (Andersen, 2019, s. 182). Samtidig er vurderingen her, at de sekundære datakilder giver en større sikkerhed for, at specialet bliver i stand til at besvare problemformuleringen.

Der er naturligt også ulemper ved brug af sekundære data, hvilke her ikke vurderes at skabe væsentlige udfordringer. Sekundære data kan f.eks. være forældede (Rasmussen et al., 2010, s. 82). Fokus er rettet mod dette mulige problem for at sikre validiteten af dataene. Men da IFRS 15 først fra 2018 er anvendt af danske virksomheder, og dermed ikke har mange år på bagen, anses udfordringer hermed begrænsede.

Ved indsamling af de sekundære datakilder er samtidig lagt vægt på at være kildekritisk. Dette er blandt andet gjort ved at være opmærksom på reliabiliteten, hvad er materialets oprindelse, og er det validt. Samtidig er fokus rettet mod, om de respektive data er relevant for besvarelse af problemformuleringen.

Det empiriske grundlag for casen er bestående af salgskontrakter, talopgørelser samt øvrige oplysninger om de indtægtsgivende kontrakter. Der er hovedsageligt tale om oplysninger, som virksomheden allerede er i besiddelse af. Denne type data er sekundære, da de oprindeligt er indsamlet til formål i virksomheden. Dataene er såkaldte interne sekundære data (Rasmussen et al., 2010, s. 81). Der er også i begrænset omfang anvendt primære data, da IFRS 15 stiller krav til oplysninger, som virksomheden ikke tidligere har anvendt. Data og viden er indsamlet med hjælp fra case virksomhedens økonomichef og projektleder.

Kontakt til case virksomheden er etableret via netværk med kendskab til en bred kreds af virksomheder. Udvalgelsesprocessen er påvirket af faktorer, som at virksomheden skal være villig til at stille deres data til rådighed samt bidrage med eventuelle øvrige relevante oplysninger, og ikke mindst at virksomheden har registreringssystemer, der gør det muligt at indhente de relevante data. Salgskontrakterne er udvalgt specifikt med henblik på, om de besidder indtægtsstrømme, som vil belyse effekten ved nogle af de forskelle, der i afsnit 5 og 6 er identificeret som væsentlige forskelle mellem IFRS 15 og IAS 11/18.

Indsamling af data fra de offentliggjorte årsrapporter aflagt ved brug af IFRS 15, har delvist været specifik i relation til de effekter som ønskedes afspejlet, men også en struktureret indsamling er foretaget til brug for sammenligning ved den komparative metode.

Den strukturerede indsamling er foretaget ved opsatte udvælgelseskræterier, der bestræber at opnå en repræsentativ stikprøve. Kriterierne er baseret på strata i form af brancher, men med den begrænsning, at kun IFRS-regnskaber er relevante. Dermed er i stedet for tilfældig udvælgelse i de enkelte strata valgt de største ud fra en antagelse om, at det i høj grad er de største virksomheder, der anvender IFRS. En bevidst og repræsentativ udvælgelse skal bestræbe en kvalitet, der sikrer, at den rigtige tendens afspejles. Undersøgelsen bør ikke anvendes til en generel generalisering, da kun en begrænset del af danske virksomheder har aflagt regnskab efter IFRS og dermed IFRS 15. (Udvælgelsen ses af bilag 5)

5. Teoretiske litteraturstudie af ÅRL, IAS 11, IAS 18 og IFRS 15

5.1 Årsregnskabsloven med IAS 11 og IAS 18 som fortolkningsbidrag

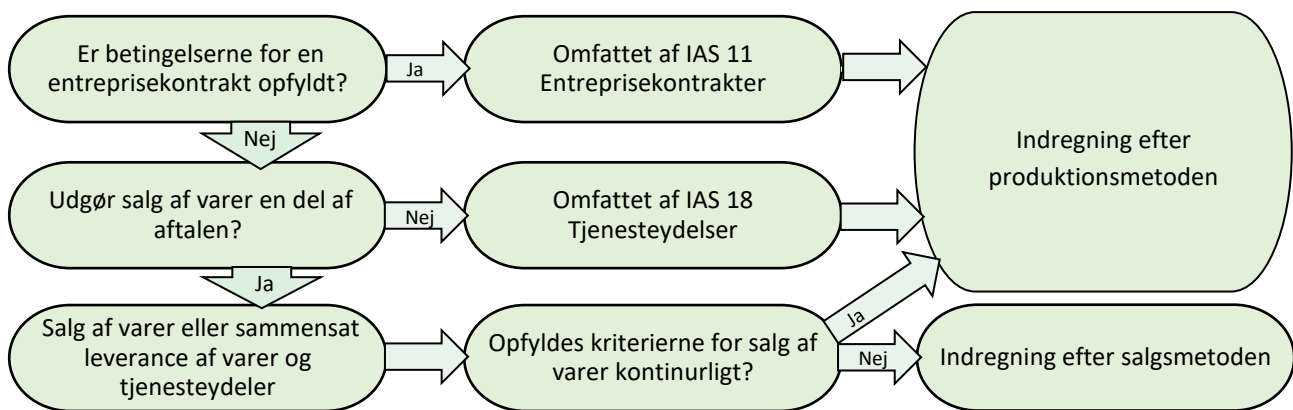
Årsregnskabsloven indeholder alene en bestemmelse om indregning af indtægter i takt med indtjening jf. ÅRL § 49, samt definition af bl.a. indtægter og nettoomsætning. Årsregnskabsloven har i bilag 1 C følgende definition på nettoomsætning

"Salgsværdien af produkter og tjenesteydelser m.v. med fradrag af prisnedslag, merværdiafgift og anden skat, der er direkte forbundet med salgsbeløbet"

Den meget begrænsede information medfører, at fortolkningsgrundlaget er afgørende for specielt timingen og værdien ved den faktiske indregning. Virksomheder der aflægger regnskab efter årsregnskabsloven, indregner som udgangspunkt indtægter herunder nettoomsætning med IAS 11 og IAS 18 som fortolkningsgrundlag (ERST, 2008, Kapitel 1).

Regnskabsstandarderne IAS 11 og IAS 18 indeholder begge bestemmelser vedrørende indregning af omsætning, og første step er at præcisere, hvornår hvilken regnskabspraksis skal anvendes. IFRIC 15 behandler problemstillingen, der afhænger af specifikke vilkår i salgsaftalen, samt specifikke forhold og omstændigheder omkring aftalen. IAS 11, skal og kan kun anvendes, når definitionen på en entreprisekontrakt i IAS 11.3 er opfyldt, ellers anvendes IAS 18. Kriterierne i IAS 11.3 kræver overordnet, at der konstrueres aktiver, som er individuelt forhandlet, og hvor kunden har haft indflydelse på aktivet. Er dette ikke tilfældet, er der ikke behov for yderligere overvejelser omkring IAS 11, så skal indregning ske efter IAS 18, naturligvis forudsat at indtægten er inden for standards anvendelsesområde.

Det kan i nogle tilfælde være svært at identificere, hvornår en salgsaftale skal indregnes som henholdsvis entreprisekontrakt, vare eller tjenesteydelse. For overblik over beslutningen er opstillet følgende illustration.

Figur 1. Valg af indregningsmetode til omsætning _ Egen fremstilling med inspiration fra(EY, 2019a, s. 539)

IFRIC 15.16 præciserer, at i tilfælde hvor aftaler omfatter salg af både varer og tjenesteydelser og ikke opfylder definitionen på en entreprisekontrakt, skal transaktionen behandles som en vare.

Det er her væsentligt at være opmærksom på, at en salgsaftale der indeholder flere transaktioner, eventuelt skal behandles efter forskellige metoder.

Regnskabsklasse B er jf. ÅRL § 49, stk. 1, 2. pkt. fritaget for anvendelse af produktionsmetoden, hvis indregning fortsat giver et retvisende billede. Denne undtagelse behandles ikke yderligere i specialets videre proces.

5.1.1 IAS 11 Entreprisekontrakter

5.1.1.1 Definition af entreprisekontrakt

Virksomheder kan indregne omsætning efter IAS 11 om entreprisekontrakter, når definitionen på en entreprisekontrakt er opfyldt. Denne lyder jf. IAS 11.3 som følgende:

”En entreprisekontrakt er en individuelt forhandlet kontrakt om anlæg, opførelse eller bygning af et aktiv eller flere aktiver, som er nært forbundne eller indbyrdes afhængige med hensyn til deres design, teknologi og funktion eller deres endelige formål eller anvendelse”

Dykket mere ned i kriterierne, skal kunden have væsentlig indflydelse på aktivets design eller konstruktion jf. IFRIC 15.11. Aktivet skal udvikles, designes og fremstilles til den aktuelle kunde, og tilpasses kundens specifikke krav. Det er i den forbindelse samtidig en forudsætning, at der inden fremstilling er indgået en bindende kontrakt, som kan håndhæves(EY, 2019a, s. 557). Overvejelser til hvert af kriterierne er gennemgået i nedenstående figur.

Indflydelse på aktivets design eller konstruktion

En individuel forhandling, hvor kunden får/har mulighed for at få indarbejdet specifikke krav.

Ej at forveksle med en mulighed, der alene består af valg mellem forskellige standard elementer.

Det er ingen betingelse at kunden foretager ændringer. Et forslag udarbejdet specifikt til kunden kan sagtens være en entreprisekontrakt, selvom kunden blot godkender forslaget. Medmindre kundens mulighed for tilpasninger er begrænset af praktiske eller økonomiske forhold, så muligheden reelt ikke er til stede (EY, 2019a, s. 558).

Udviklet, designet og fremstillet specielt til kunden

Kræver en konkret vurdering for hver indgået kontrakt. Her lægges bl.a. vægt på følgende:

- Kundens ønsker og behov er indarbejdet
- Aktivet er forskelligt fra øvrige
- Aktivet har begrænset værdi for andre kunder
- Ved ophør af kontakten før afslutning skal kunden fortsat betale hele kontraktsummen eller omkostninger påløbet til ophørstidspunktet.
- Skal aktivet sælges til en anden kunde, vil virksomheden få et betydeligt økonomisk tab.

Bindende kontrakt inden fremstillingen

Forudsætningen hænger sammen med, at et specialiseret produkt ikke forudsættes at kunne sælges til anden side. Deraf er en fornuft i, at virksomheden i kontrakten har sikret sig med klausuler, der mindsker/eller helt dækker økonomiske tab, ved ophævelse inden færdiggørelse.

Figur 2. Beslutningsparametre ved verificering af entreprisekontrakt _ Egen fremstilling

Når det er konstateret, at der er tale om en entreprisekontrakt omfattet af IAS 11, skal det vurderes om kontrakten skal behandles samlet eller eventuelt opdeles. Herefter opgøres entrepriseomsætningen samt entrepriseomkostningerne, og til sidst opgøres færdiggørelsesgraden, der danner grundlag for indregningen.

5.1.1.2 Sammenlægning/separation af kontrakter

Som hovedregel behandles en kontrakt som en samlet entreprisekontrakt, men dette er ikke uden undtagelse. Der kan både forekomme separation af en kontrakt i separate dele, og sammenlægning af flere til en gruppe af kontrakter jf. IAS 11.7.

Er flere aktiver omfattet af en samlet kontrakt, skal der ske opdeling af kontrakten, hvis et af følgende forhold eksistere jf. IAS 11.8.

- Tilbud er givet for hvert enkelt aktiv
- Den individuelle forhandling er foretaget for hvert enkelt aktiv, mens enkelte aktiver har kunne accepteres/forkastes af kunden eller virksomheden
- Entrepriseomsætning og -omkostninger kan opgøres særskilt pr. aktiv.

Forekommer en gruppe af kontrakter indgået med en eller flere kunder, skal der ske sammenlægning af kontrakterne, hvis et af følgende forhold eksistere jf. IAS 11.9.

- Entreprisekontrakterne er forhandlet samlet
- De er tilpas nært forbundne til reelt at udgøre et samlet projekt
- Arbejdet med kontrakterne udføres samtidig eller i fortsættelse af hinanden.

5.1.1.3 Entrepriseomsætning og entrepriseomkostninger

Omsætningen omfatter udover kontraktsummen ændringer til det i kontrakten fastsatte arbejde, krav samt bonusser, hvis det vurderes sandsynligt, at disse forhold vil ændre indtægten, og ændringen samtidig kan måles pålideligt jf. IAS 11.11.

Målingen skal ske til dagsværdi, og vil i nogle tilfælde indeholde usikkerheder forbundet med skøn over udfaldet af fremtidige begivenheder. Opgørelse af dagsværdien opdateres ved udgangen af hvert regnskabsår med afklarede usikkerheder samt endeligt afklarede forhold.

Ændringer til den oprindelig indgåede kontrakt opstår, når der indgås aftale med kunden herom. Sådanne ændringer indgår jf. IAS 11.13 i målingen, når:

- det er sandsynligt, at kunden godkender ændringen til arbejdet samt tilhørende prisændring
- prisændringen kan måles pålideligt.

Generelt vil forhold som ekstraarbejde, der er udover kontrakten, behandles med baggrund i udfaldet af de forhandlinger, der er forløbet mellem virksomheden og kunden. Usikkerhed herom er sædvanlig, men grundlæggende gælder, at indtægt herfra først kan indregnes når (FSR, 2020, s. 95):

- Forhandlinger med kunden afstedkommer, at det er sandsynligt at kunden accepterer kravet
- Det af kunden accepterede krav kan måles pålideligt

Bonusser som er en variabel del af vederlaget, indregnes når:

- Det er sandsynligt, at virksomheden vil opnå den pågældende bonus
- Bonussens størrelsen kan opgøres pålideligt

En ændring som medfører yderligere aktiv, skal behandles som en ny separat kontrakt jf. IAS 11.10, hvis ændringen rummes af en af følgende scenarier:

- Der er væsentlig adskillelse i aktivets design, teknologi eller funktion fra aktiver i den oprindelige kontrakt, eller
- Pris for ændringen er forhandlet uafhængigt af den oprindelige kontraktpris

Kriterierne for opdeling gælder ikke, hvis det er ændringer af arbejde omfattet af den oprindelige kontrakt.

Omkostninger der indregnes i relation til en entreprisekontrakt efter produktionsmetoden, er omkostninger der er afholdt efter kontraktens indgåelse, og frem til tidspunktet for færdiggørelse af kontrakten. Specifikke omkostninger afholdt før opnåelse af den endelige kontrakt, kan medregnes, hvis de kan identificeres og opgøres pålideligt, og det vurderes sandsynligt at kontrakten efterfølgende indgås jf. IAS 11.21.

Omkostninger der indgår i indregning efter produktionsmetoden, er omkostninger der:

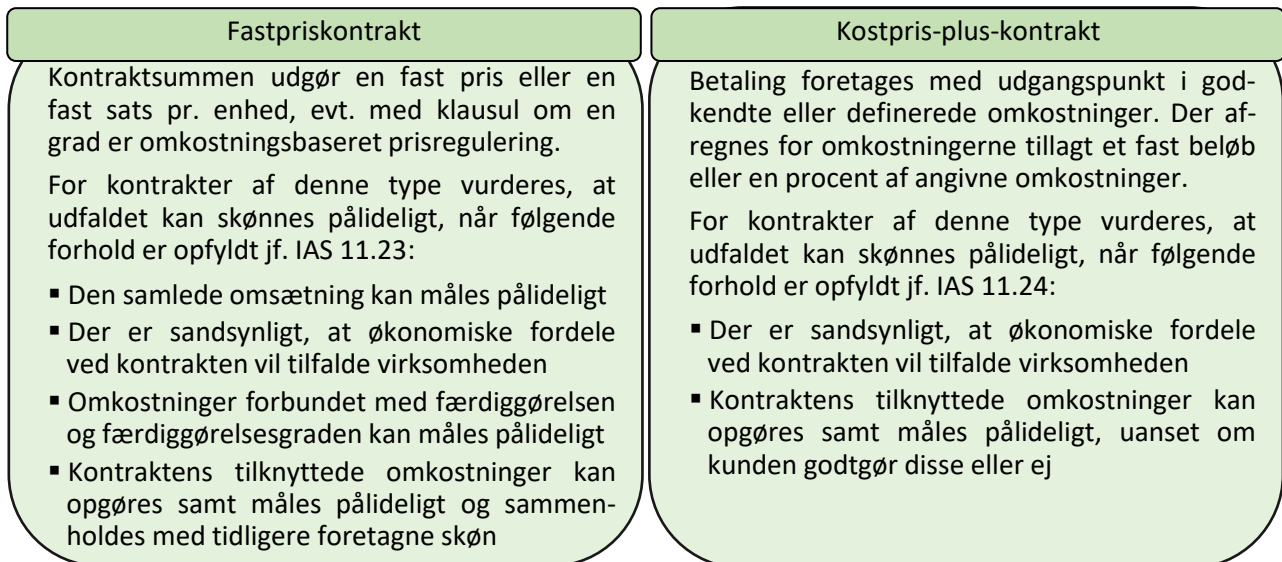
- direkte kan henføres til entreprisekontrakten
- er knyttet til aktiviteten med kontrakten, og kan allokeres hertil
- jf. kontrakten skal dækkes af kunden.

En række eksempler på hvilke omkostninger ovenstående punkter kan indeholde findes blandt andet i Regnskabsvejledningen for klasse B- og C-virksomheder (FSR, 2020, s. 95–96). Her nævnes også aktivt en række omkostninger som jf. IAS 11.20 ikke kan indregnes på specifikke kontrakter, herunder salgsomkostninger samt administrations-, forsknings- og udviklingsomkostninger der ikke godtgøres af kunden.

5.1.1.4 Indregning på baggrund af færdiggørelsesgrad

Indregning skal ske, når udfaldet af entreprisekontrakten kan opgøres pålideligt. Omsætningen indregnes i resultatopgørelsen med en andel af salgsværdien opgjort med udgangspunkt i færdiggørelsesgraden i overensstemmelse med produktionsmetoden.

Hvorvidt udfaldet af kontrakten kan skønnes pålideligt, afhænger i første omgang af hvilken type kontrakt der er indgået. Overordnet opererer IAS 11 med fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter. Kriterierne for opgørelse af et pålideligt skøn for hver type kontrakt ses af figuren herunder.

Figur 3. Kriterier for pålideligt skøn over udfald ved fastpriskontrakter og kostpris-plus-kontrakter _ Egen fremstilling

Pålidelige skøn er som udgangspunkt mulige at foretage i kontrakter, hvor der er indgået aftale om parternes rettigheder til aktivet, vederlaget samt betalingsmetode og -vilkår jf. IAS 11.29.

Færdiggørelsesgraden kan udledes på forskellige måder, afgørende er, at virksomheden vælger den metode, der pålideligt afspejler aktiviteten og dermed værdien af det udførte arbejde. IAS 11.30 oplister 3 mulige metoder.

- Afholdte omkostninger sammenholdt med samlede forventede omkostninger
- Vurdering af stadiet for udført arbejde
- Vurdering af fysisk færdiggjorte dele.

Betalinger fra kunden er ikke nødvendigvis en god indikator for det udførte arbejde, men kan blot være forskud eller aconto.

Afhængig af hvilken metode der benyttes, skal tages visse forholdsregler. Anvendes afholdte omkostninger, skal omkostninger til fremtidigt arbejde og forudbetalte ressourcer holdes ude af opgørelsen. Således at de medtagne omkostninger afspejler aktiviteten der har været jf. IAS 11.31. Mens værdien af samlede forventede omkostninger, skal være nyeste forventning, og ikke den anslåede ved kontraktens indgåelse.

Stadiet for udført arbejde, kan f.eks. være aktuell, hvis der er delaktiviteter eller mål, som løbende afsluttes. Mens fysisk færdiggjorte dele kan benyttes i forskellige variationer, f.eks. ved anvendte antal arbejdstider imod kalkulerede i alt.

Konstaterer virksomheden, at det ikke er muligt at opgøre og foretage pålidelige målinger, eller på anden måde er forhindret i at opgøre udfaldet af entreprisekontrakten pålideligt, skal virksomheden alene indregne omsætning svarende til de afholdte omkostninger, der forventes genindvundet eller refunderet. En avance kan først indregnes, når usikkerheden kan begrænses tilstrækkeligt, til at udfaldet vurderes pålideligt.

Når udfaldet af entreprisekontrakten kan opgøres pålideligt, indregnes omsætning og igangværende arbejder efter produktionsmetoden, hvilket betyder i takt med at arbejdet udføres, opgjort ved hjælp af færdiggørelsesgraden jf. IAS 11.25-26. Salgsværdien indregnes i resultatopgørelsen, med en værdi svarende til færdiggørelsesgraden af den samlede entreprisomsætning.

Forventes en kontrakt at være tabsgivende skal hele tabet indregnes straks, og ikke blot svarende til færdiggørelsesgraden jf. IAS 11.36. Er det sandsynligt at kontrakten medfører et tab, indregnes hele tabet også selvom udfaldet ikke kan opgøres pålideligt jf. IAS 11.32.

Ændres skøn over entreprisomsætning og omkostninger over kontraktens løbetid mellem regnskabsår, skal effekten heraf behandles som ændring i regnskabsmæssige skøn jf. IAS 11.38.

5.1.2 IAS 18 Omsætning

IAS 18 behandler indregning af omsætning fra salg af varer og levering af tjenesteydelser fra virksomhedens ordinære aktivitet jf. IAS 18 afsnit 1 og 7. Øvrige indtægter som renter, udbytte og royalty er ligeledes omfattet af regnskabsstandarden, men er ikke relevante for dette speciale. Yderligere er nogle tjenesteydelser direkte tilknyttet til en entreprisekontrakt, og vil i stedet være omfattet af IAS 11.

IAS 18 omfatter ikke omsætning, der er omfattet af andre internationale standarder jf. IAS 18.5. Omfattet af andre standarder er blandt andet leasingkontrakter, forsikringskontrakter og finansielle instrumenter.

Grundlæggende for IAS 18 er princippet om, at indregning skal ske i et mønster der afspejler overgang af fordele og væsentlige risici til kunden (Lassen, 2014). Kontinuerligt hermed fremgår af standardens formål følgende generelle kriterier, der er en forudsætning for indregning uanset indtægtstypen, og overordnet fastsætter indregningstidspunktet til når⁴:

- det vurderes sandsynligt at fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde virksomheden
- indtægten kan måles pålideligt

Kriteriet, om at fremtidige økonomiske fordele skal tilfalde virksomheden, kan virke indlysende. Men omstændigheder som f.eks. returret og tvivl om betalingssevne kan skabe usikkerhed om, hvorvidt det er

---

⁴ Jf. IAS 18 Formål

sandsynligt eller ej. Indregning er således betinget af, at kunden er betalingsdygtig på tidspunktet for indregning (Fedders & Steffensen, 2012, s. 511). At kunden senere ikke er i stand til at betale, medfører dog ikke tilbageførsel af omsætning, men indregning af et tab som omkostning jf. IAS 18 afsnit 18 og 22.

Indregning af omsætning efter IAS 18 indebærer yderligere generelle beslutninger om vederlagets dagsværdi, eventuelt behov for sammenlægning eller separation og allokering af vederlag. Herefter følger specifikke kriterier og indregningsmetoder afhængig af om transaktionen vedrører en vare eller en tjenesteydelse.

5.1.2.1 Vederlag til dagsværdi

Transaktionens vederlag skal opgøres til dagsværdi jf. IAS 18.9. Ved betaling med likvider er der som udgangspunkt ikke tvivl om den beløbsmæssige størrelse, der blot skal reguleres for moms, afgifter og eventuelle rabatter.

Rabatter fratrækkes direkte i omsætningen. I relation til hvornår mængderabatter, forhandlerrabatter og kontantrabatter skal indregnes, giver standarden ikke megen vejledning. Umiddelbart modregnes denne, når det vurderes sædvanligt, at rabatten udnyttes (Fedders & Steffensen, 2012, s. 526). Eller når opnåelse af rabatten er sandsynlig og kan opgøres pålideligt, fortolket modsætningsvist af EY's betragtning (EY, 2019a, s. 414). Udnyttes rabatten mod forventning alligevel ikke, forhøjes omsætningen, og der er tale om en ændring i regnskabsmæssige skøn. En årsbonus på baggrund af årets salg, anses ligeledes som en rabat og modregnes i årets omsætning. Også selvom denne først endeligt kan opgøres efter årets udgang, når årets salg er endeligt opgjort.

Ydes kredit ved betalingen, vil dagsværdien være lavere end den/de faktiske nominelle overførsler, da der er tale om en finansieringstransaktion. Her beregnes dagsværdien ved tilbagediskontering af de kommende betalinger, så dagsværdien opgøres til nutidsværdien af de fremtidige betalinger. Kun hvis finansieringselementet ikke har væsentlig effekt på indtægten kan tilbagediskontering undlades (EY, 2019a, s. 544).

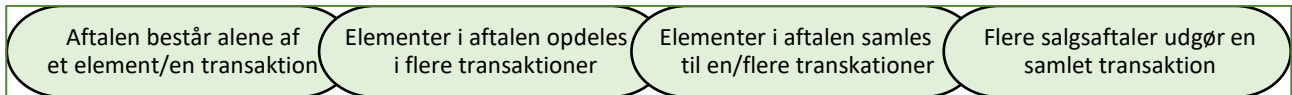
Uanset aftale om rentefri kredit eller en lav rente, skal tilbagediskonteringen foretages med en rente svarende til den største af følgende jf. IAS 18.11:

- Gældende rente for tilsvarende instrumenter, under forudsætning af udsteders tilsvarende kreditværdighed
- Renten der diskonterer instrumentets nominelle værdi til varernes aktuelle kontante salgsværdi

Modtages betaling i andet end likvider opgøres vederlaget til dagsværdien af det modtagne. Er det ikke muligt af opgøre dagsværdien pålideligt, skal vederlaget i stedet opgøres som dagsværdien af det leverede modregnet eventuelle likvide betalinger jf. IAS 18.12.

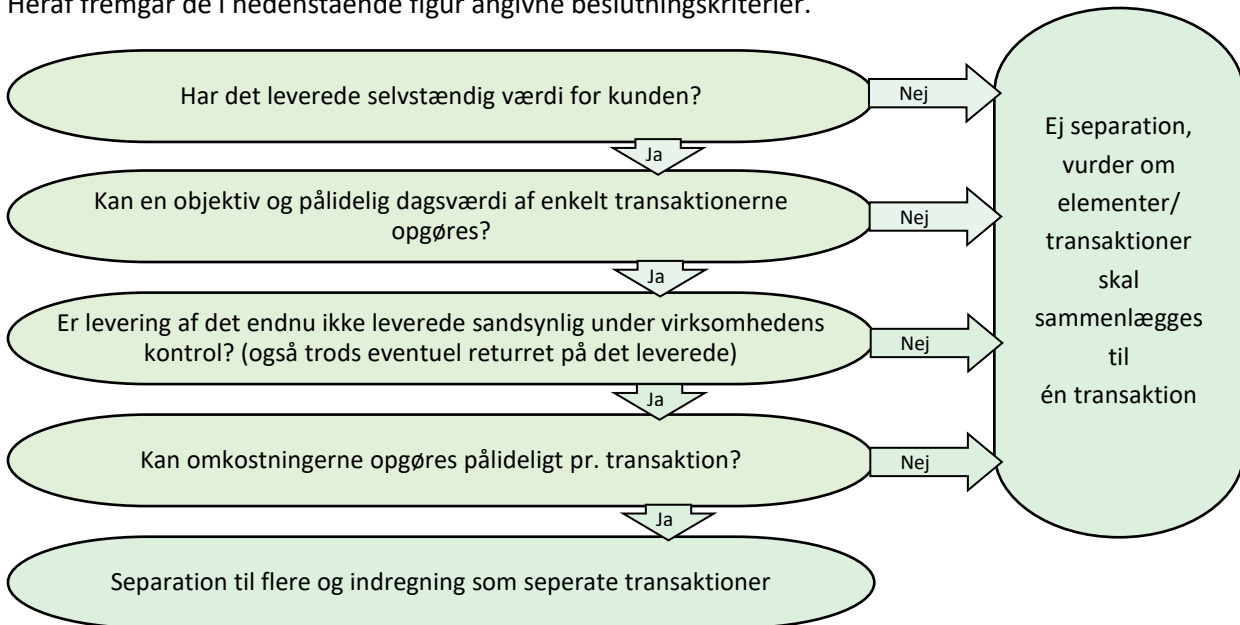
5.1.2.2 Sammenlægning/separation

Som hovedregel behandles hver salgsaftale enkeltvist. I nogle tilfælde kan undtagelsesvist være behov for at samle eller separere en salgsaftale i flere transaktioner jf. IAS 18.13. Er der flere salgselementer i en aftale, skal virksomheden derfor vurdere, hvordan de skal behandles i forhold til hinanden. Der er således egentlig mulige 4 scenarier (EY, 2019a, s. 532–534).

Figur 4. 4 mulige scenarier ved sammenlægning/separation af en eller flere salgsaftaler efter IAS 18 _ Egen fremstilling

IAS 18 angiver ikke specifikt, hvornår en salgsaftale skal separeres i flere transaktioner, men i praksis kan være søgt inspiration i det amerikanske fortolkningsbidrag EITF 00-21 (Fedders & Steffensen, 2012, s. 529). Heraf fremgår de i nedenstående figur angivne beslutningskriterier.

Figur 5. Separat eller sammenlagt salgstransaktion _ Egen fremstilling med inspiration fra EITF 00-21 Exhibit 00-21A, (Fedders & Steffensen, 2012, s. 530) og (EY, 2019a, s. 533–534)

En transaktion vurderes grundlæggende at have selvstændig værdi for kunden, når (EY, 2019a, s. 533):

- den kan identificeres individuelt og ellers også sælges særskilt
- kunden uafhængigt at andre elementer i salgsaftalen har fuldt ud fordel af transaktionen
- kunden har mulighed for at videresælge transaktionen separat

Ved opgørelse af en objektiv og pålidelig dagsværdi er det af EITF 0021 afgørende, at denne kan opgøres på den endnu ikke leverede transaktion. Af IAS 11 er det dog tilstrækkeligt at være i stand til, at opgøre værdien på det leverede for heraf ved en residual at udlede værdien af transaktionen til fremtidig levering (Fedders & Steffensen, 2012, s. 530).

En sammenlægning skal ske, hvis der for delementer skal svares nej til blot et af kriterierne i ovenstående figur. Består en aftale af mere end to elementer, kan kriterierne skulle gennemgås flere gange, da nogle skal sammenlægges, mens andre muligvis kan udgøre en særskilt transaktion.

Flere enkeltstående salgsaftaler samles, såfremt de ikke alene frembringer en økonomisk effekt/fordel for kunden (EY, 2019a, s. 534).

I tilfælde, hvor der er flere parter involveret, skal for hver identificeret transaktion vurderes, om virksomheden agerer som agent eller principal. Da det er afgørende for, om omsætningen skal indregnes brutto eller netto.

Er en virksomhed agent, skal den alene indregne omsætning netto i form af provisionsbeløbet jf. IAS 18.8. En principal har sædvanligvis påtaget sig risici og ansvar, men det er en helhedsbetragtning, hvor der skal tages hensyn til flere forhold. Indikationer på at virksomheden handler som principal er, når virksomheden⁵:

- har ansvaret for opfyldelse af aftalen
- har lagerrisiko før under og eller efter levering
- har indflydelse på transaktionsprisen
- har ejendomsret over varerne
- har væsentlige risiko og fordele tilknyttet ejendomsretten
- har en kreditrisiko
- varetager tilpasning eller leverer en del af ydelsen
- kan foretage valg af underleverandør
- er involveret til leverancens detaljer

Modsat er afregning ved provision, der f.eks. er angivet som et fast beløb eller en procent af underliggende værdier, en indikator for, at virksomheden handler som agent.

Hertil skal bemærkes, at beløb der er påkrævet på vegne af en 3. part, generelt ikke skal indregnes som omsætning.

5.1.2.3 Allokering af vederlag ved flere

Er en salgstransaktion blevet separeret i flere transaktioner, skal det samlede vederlag allokere på de enkelte transaktioner. IAS 18 indeholder ingen regler omkring, hvordan fordelingen skal foretages.

I praksis er som hovedregel anvendt den relative dagsværdimetode (Fedders & Steffensen, 2012, s. 530), men også en fordeling ud fra kostpris tillagt en rimelig fortjeneste er accepteret, hvis de relative dagsværdier ikke kan opgøres pålideligt. Andre kilder nævner også residualmetoden, som en anerkende fordelingsmetode (EY, 2019a, s. 536). Uanset formen af den valgte metode, skal den anvendes konsekvent, og er et valg af anvendt regnskabspraksis.

Ved brug af den relative dagsværdimetode, opgøres dagsværdien pr. transaktion, og det samlede vederlag fordeles forholdsmæssigt ud fra hver transaktions andel af de summerede dagsværdier. Formel til beregning samt eksempel ses af bilag 1.A.

Ved brug af residualmetoden udskydes dagsværdien af de endnu ikke leverede elementer. Dagsværdien af disse skal opgøres, og forskellen mellem summen af de endnu ikke leverede og det samlede vederlag indtægtsføres. Residualværdien tillægges således til de leverede elementer. Formel til beregning samt eksempel ses af bilag 1.B. Opgørelsen må ikke foretages omvendt, så en residualværdi tillægges de endnu ikke leverede elementer.

5.1.2.4 Varer

Salg af varer omfatter salg af varer, som virksomheden enten har anskaffet/indkøbt eller selv har produceret med henblik på videresalg (Fedders & Steffensen, 2012, s. 508).

Salg af varer indregnes som hovedregel efter salgsmetoden, der medfører indregning af omsætning og tilhørende omkostninger, når salget afsluttes eller som minimum i al væsentlighed afsluttes.

Kriterier for indregning af omsætning fra salg af varer er gennemgået i nedenstående figur.

---

⁵ (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 521) og (EY, 2019a, s. 545)

Indregning af omsætning fra salg af varer, når følgende kriterier er opfyldt jf. IAS 18.14

- Væsentlige risici og fordele tilknyttet ejendomsretten er overført til køber
  - Hvis nej gå til næste boks
- Hverken ledelseserhverv (forbundet med ejendomsretten) eller kontrol over den solgte vare er bibeholdt af virksomheden
- Omkostninger tilknyttet transaktionen kan måles pålideligt

Samt de 2 grundlæggende kriterier fra afsnit 5.1.2 (fremtidige økonomiske fordele og måling af indtægten).

De 2 førstnævnte kriterier vedrører den indtægtsgivende aktivitet, og afgørende er tidspunktet for afslutningen af denne aktivitet, hvilket kræver en konkret vurdering. Tidspunktet for den juridiske risikoovergang sidestilles i praksis med de aftalte leveringsbetingelser (Fedders & Steffensen, 2012, s. 510).

Overførslen i førstnævnte kriterie sker i de fleste tilfælde, når ejendomsret eller besiddelse overgår til køber jf. IAS 18.15. Leveringsbetingelserne, som anvendes i praksis, er et direkte udtryk for, hvornår parterne har aftalt at besiddelsen overføres.

Virksomheden har fortsat væsentlige risici forbundet med ejendomsretten
=
Leveringsbetingelserne er ikke vejledende for overgang af risici og fordele

Dette gælder bl.a. i følgende tilfælde jf. IAS 18.16:

- Virksomheden har udover alm. garantibestemmelser forpligtet sig ved utilfredsstillende opfyldelse
- Virksomhedens indtægt er afhængig af kundens videresalg
- Vare skal efterfølgende installeres, hvilket udgør en væsentlig del af aftalen
- Salgsaftalen indeholder klausuler, hvormed kunden kan ophæve købet, og der er usikkerhed om sandsynligheden for returnering

Tidspunktet kan i sådanne tilfælde være problematisk at fastsætte, se næste boks.

I grænsetilfælde som ovennævnte må foretages en konkret vurdering af, hvornår tidspunktet, hvor virksomheden ikke længere har en væsentlig risiko, foreligger og kan dokumenteres (Fedders & Steffensen, 2012, s. 510). Først på det tidspunkt kan indtægten indregnes.

Gives f.eks. returret, skal foretages en vurdering af, hvorvidt den forventes anvendt.

- Forventes anvendelse at være mere end "begrænset", udskydes omsætningens indregningstidspunkt (Fedders & Steffensen, 2012, s. 512).

Andelen, som forventes returneret, indregnes som en hensat forpligtelse, svarende til bruttoavancen, indtil forholdet er afklaret (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 521).

- Forventes returneringerne at være begrænsede, kan hele omsætningen indregnes, som salg uden returret, mens der fortsat indregnes en hensat forpligtelse svarende til de forventede returneringer.

Dette må ikke forveksles med konsignationssalg, hvor salget er afhængigt af kundens videresalg eller garantisager, hvor leverancen er fejlbehæftet.

Figur 6. Kriterier for hvornår der skal ske indregning fra salg af varer jf. IAS 18.

Til figuren skal bemærkes, at hvis virksomheden alene tilbageholder uvæsentlige risici ved ejendomsretten, f.eks. for at sikre betaling af vederlaget forhindrer eller udskyder dette ikke indregning af omsætningen.

Som ovenfor nævnt er hovedreglen indregning efter salgsmetoden. Men i særlige tilfælde, kan produktionsmetoden anvendes som undtagelsen til salgsmetoden, når betingelserne for salg af varer opfyldes kontinuerligt og kontrollen samtidig overdrages i takt med at arbejdet udføres jf. IFRIC 15.17.

5.1.2.5 Tjenesteydelser

Salg af tjenesteydelser omfatter salg af ydelser, der genereres ved udførelse af arbejde over en periode på grundlag af en aftale herom (Fedders & Steffensen, 2012, s. 508).

Indregning af omsætning fra salg af tjenesteydelser kan foretages, når udfaldet af transaktionen kan opgøres pålideligt, hvilket jf. IAS 18.20 er tilfældet, når:

- Transaktionens færdiggørelsesgrad kan opgøres pålideligt
- Omkostninger tilknyttet transaktionen kan måles pålideligt, herunder både afholdte og fremtidige forbundet med færdiggørelsen

Samt de 2 grundlæggende kriterier fra afsnit 5.1.2 (fremtidige økonomiske fordele og måling af indtægten).

Disse kriterier, for hvornår udfaldet kan opgøres pålideligt, er enslydende med tilsvarende for en fastpriskontrakt efter IAS 11. Generelt kan indregning af tjenesteydelser efter produktionsmetoden sidestilles med indregning efter produktionsmetoden i IAS 11. Dette følger også af IAS 18.21, hvor det fastslås, at indregning af omsætning og omkostninger ved levering af tjenesteydelse generelt er omfattet af kravene i IAS 11.

Derfor henvises til afsnit 5.1.1, herunder hovedsageligt afsnit 5.1.1.3 "Entrepriseomsætning og entrepriseomkostninger" samt afsnit 5.1.1.4 "Indregning på baggrund af færdiggørelsesgrad".

Færdiggørelsesgraden kan ved tjenesteydelser som ved entreprisekontrakter udledes på forskellige måder, men der er enkelte variationer i standardernes forslag. Afgørende er, fortsat at virksomheden vælger den metode, der pålideligt afspejler aktiviteten. IAS 18.24 oplister 3 mulige metoder.

- Afholdte omkostninger sammenholdt med samlede forventede omkostninger
- Vurdering af stadiet for udført arbejde
- Tjenesteydelser leveret til dato sammenholdt med den samlede mængde ydelser til levering

Benyttes omkostninger som metode til opgørelse af færdiggørelsesgraden, skal alene omkostninger relateret til de til dato udførte tjenesteydelser medtages i afholdte omkostninger. Mens den samlede sum alene må indeholde omkostninger relateret til udførte eller fremtidige tjenesteydelser omfattet af transaktionen.

Ved tjenesteydelser kan omsætning i visse situationer indregnes lineært over en tidsperiode. Dette er tilfældet, når der leveres en uspecificeret antal tjenesteydelser over en bestemt tidsperiode. Medmindre noget indikerer, at en anden opgørelse vil afspejle færdiggørelsesgraden bedre (EY, 2019a, s. 542).

Er en ydelse inden for den bestemte tidsperiode væsentligere end de øvrige udførte tjenesteydelser, kan der ikke ske indregning af omsætning, før denne væsentlige handling er udført.

For yderligere omkring håndteringen, hvis en pålidelig opgørelse ikke er mulig samt håndtering af tabs-givende kontrakter mv., henvises til afsnit 5.1.1.4.

5.2 IFRS 15

IFRS 15 behandler indregning af omsætning, der har oprindelse i kontrakter med kunder jf. IFRS 15.1.

Grundlæggende er princippet om, at indregning skal ske i et mønster der afspejler overførslen af kontrol med varer eller tjenesteydelser til kunden. En systematisk 5-trinsmodel skal foranledige korrekt indregning af omsætning, hvad angår art, størrelse og tidspunkt. Modellen ses illustreret herunder.

Figur 7. 5-

IFRS 15 skal benyttes på alle kontrakter med kunder. Medmindre den pågældende kontrakt er (out of scope) omfattet af en anden international standard jf. IFRS 15.5. Omfattet af andre standarder er blandt andet leasingkontrakter (IFRS 16), forsikringskontrakter (IFRS 4) og finansielle instrumenter (IFRS 9).

I de følgende afsnit, vil hver af de 5 trin i modellen blive gennemgået.

5.2.1 Trin 1 Identifikation af kontrakten

5.2.1.1 Identifikation af kontrakten

Udgangspunktet for indregning efter IFRS 15, er at kontrakten med kunden opfylder 5 overordnede kriterier, som er opstillet i figuren herunder jf. IFRS 15.9.

A. Godkendt og forpligter parterne

For at en kontrakt bliver gensidigt bebyrdende og dermed forpligter både virksomheden og kunden, skal foreligge en aftale, der er godkendt og har retskraft. Formatet er ikke afgørende for retsvirkningen, den kan være skriftlig, mundtlig, eller en følge af normal forretningspraksis og kan sagtens variere afhængig af kunde grupper eller arten af leverancer jf. IFRS 15.10. Uanset formatet er det afgørende, at virksomheden er i stand til at påvise, hvilke forpligtelser aftalen bebyrder parterne med (EY, 2019a, s. 571).

Forpligtelsen kan mangle, hvis kontrakten indeholder ophævelsesbestemmelser, der bevirker, at begge parter ensidigt kan udtræde af en endnu ikke opfyldte kontrakt, uden at være forpligtet til at kompensere modparten. Her vil en uopfyldt kontrakt ikke være en kontrakt, og kontrakten er uopfyldt, indtil der er sket overdragelse af leverancen, medmindre virksomheden enten har modtaget betaling, eller er berettiget hertil jf. IFRS 15.12.

B. Rettigheder kan identificeres

Af kontrakten skal virksomheden være i stand til at identificere parternes rettigheder. Kunden vil være berettiget til aftalte varer/ ydelser, som skal være definerede (EY, 2019a, s. 571). Mens virksomheden opnår rettighed til et aftalt vederlag for leverancen.

C. Betalingsvilkår kan identificeres

Vedrørende betaling af vederlaget skal betingelserne for betalingen være fastlagt. Prisen kan sagtens være variabel, men retten til betalingen skal foreligge, og der skal være tilstrækkelige oplysninger til, at der kan foretages et skøn over transaktionsprisen (EY, 2019a, s. 572).

D. Forretningsmæssigt indhold

Kontrakten skal have forretningsmæssigt indhold. Hvilket bevirker at den skal have substans, der medfører en risiko for virksomheden. Det kan være i form af et tidsaspekt eller ved usikkerhed omkring fremtidige pengestrømme forbundet med kontrakten jf. IFRS 15.9.

E. Inddrivelse af vederlag er sandsynlig

Det skal være sandsynligt, at kunden har evnen samt har til hensigt at betale vederlaget, som virksomheden er berettiget til. Når kundens kreditrisiko vurderes, skal det vurderes i forhold til det vederlag, som virksomheden forventer at modtage. Den i kontrakten nævnte transaktionspris skal således reguleres for eventuelle prisnedslag ved vurdering af sandsynligheden.

Figur 8. Kriterier for kundekontrakt omfattet af IFRS 15 _ Egen fremstilling

Hvis kontrakten overholder de 5 ovenstående kriterier, er kontrakten identificeret, og forholdene heri revurderes ikke senere i processen, medmindre der er indikationer på væsentlige ændringer. Det kan f.eks. være omstændigheder der forringer kundens kreditrisiko væsentligt.

Hvis kontrakten ikke overholder kriterierne, skal der løbende foretages revurdering heraf, for at afgrænse hvornår de er opfyldt, og sikre korrekt indregning. Indtil kriterierne er opfyldt, skal modtagne Ikke-refunderbare vederlag indregnes som omsætning, hvis virksomheden ikke har resterende forpligtelser vedrørende overdragelser af vare/tjenesteydelser, eller kontrakten er opsagt jf. IFRS 15.15. Alternativt skal vederlaget indregnes som en forpligtelse jf. IFRS 15.16.

Ved flere kontrakter med samme kunde eller dennes nærtstående skal ske sammenlægning af kontrakterne, hvis et af følgende 3 kriterier er opfyldt jf. IFRS 15.17:

- Kontrakterne er forhandlet samlet og har samme forretningsmæssige formål

- Kontraktsummen for den ene kontrakt er afhængig af vederlaget eller udførelsen af den anden kontrakt.
- Varerne eller tjenesteydelserne for kontrakterne udgør en samlet leveringforpligtelse jf. IFRS 15.22-30. (se yderligere herom nedenfor i afsnit 5.2.2)

Yderligere kan flere kontrakter med sammenlignelige egenskaber behandles samlet, når der er tale om en portefølje af kontrakter. En sådan sammenlægning er alene mulig, hvis det vurderes, at den regnskabsmæssig effekt ved en sammenlægning ikke afviger væsentligt fra en separat indregning af de individuelle kontrakter jf. IFRS 15.4.

5.2.1.2 Kontraktændringer

En ændring af en kundekontrakt kan være vedrørende pris, anvendelsesområde eller begge dele, og foreligger, når begge parter godkender ændringen jf. IFRS 15.18. Trods dette kan en ændring foreligge selvom der er uenighed eller blot fortsat uklarhed om prisen eller omfanget af ændringen. Det afgørende er, om ændringen medfører nye/ændrede retsgyldige krav og/eller forpligtelser, som dermed kan håndhæves. Vedrører den manglende afklaring/uenighed om prisen foreskrives, at der skal foretages et skøn over denne, som ved øvrige variable vederlag jf. IFRS 15.19.

Når en ændring er konstateret, skal det afklares, om ændring danner en ny kontrakt, der behandles separat, eller om ændringen indgår, som en del af den oprindelige kontrakt. Ændringen er en separat kontrakt, hvis den opfylder følgende to betingelser jf. IFRS 15.20:

- Udvidelse ved overdragelse af yderligere varer eller tjenesteydelser af særskilt karakter
- Prisen øges med en værdi svarende til den isolerede salgspris på de respektive varer eller tjenesteydelser (den isolerede salgspris kan være lavere end ellers, hvis virksomheden f.eks. har sparet nogle ellers sædvanlige salgsomkostninger).

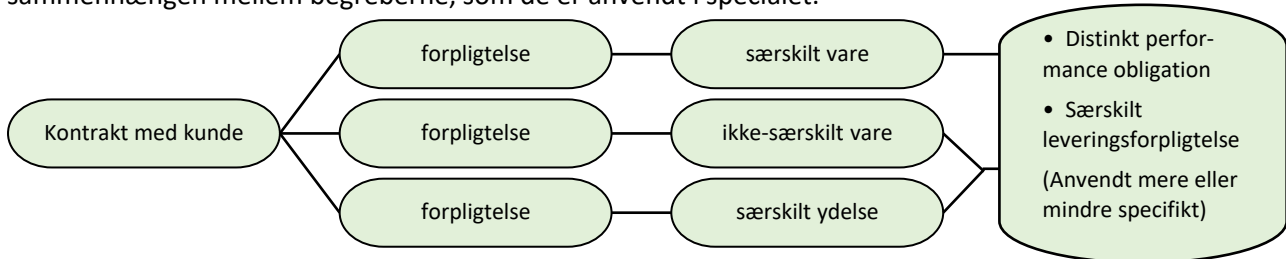
Opfylder ændringen ikke de to ovenstående betingelser, skal den behandles samlet med den oprindelige kontrakt, hvilke skal ske efter en af 3 scenarier jf. IFRS 15.21. De 3 scenarier er opstillet i nedenstående figur.

A	B	C
<p>Anvendes hvis de resterende leverancer er af særskilt karakter i relation til det allerede leverede.</p> <p>Behandles som en ophævelse af den oprindelige kontrakt og indgåelse af en ny.</p> <p>Indtægtsført vederlag ændres ikke. Der foretages en ny allokering af transaktionsprisen (trin 4), som alene omfatter ej tidligere indregnet vederlag og yderligere vederlag aftalt vedrørende kontraktændringen, og som alene allokeres på de resterende ej overtagne særskilte leveringforpligtelser.</p>	<p>Anvendes hvis de resterende leverancer <u>ikke</u> er af særskilt karakter i relation til det allerede leverede.</p> <p>Ændringen er del af en leveringsforpligtelse, der allerede ved ændringens opståen er delvist opfyldt.</p> <p>Ændringen behandles, som en del af den gældende kontrakt, hvilket bevirker ændring af allerede indregnet vederlag. Rent praktisk tages højde for ændringen i transaktionspris og færdiggørelsesgrad, og reguleringen indregnes direkte i omsætningen uanset fortegn.</p>	<p>Anvendes, hvis ændringen er en kombination af scenarie a og b.</p> <p>Kan behandles som en kombination. Afgørende er, at anvende det scenarie, som bedst afspejler omstændighederne ved ændringen (EY, 2019a, s. 612).</p>

Figur 9. Scenarier for behandling af ændring der ikke er en separat kontrakt _ Egen fremstilling

5.2.2 Trin 2 Identifikation af leveringsforpligtelser

Den i trin 1 identificerede kontrakt skal i trin 2 gennemgås med det formål at tydeliggøre den/de forpligtelser, som virksomheden har påtaget sig at levere. Samt ikke mindst anskueliggøre eventuelle sammenhænge mellem flere forpligtelser til identifikation af særskilte leveringsforpligtelser i aftalen. Der her er mange ord for det samme, og der kan nemt opstå tvivl om, hvad der menes. Figuren herunder demonstrerer sammenhængen mellem begreberne, som de er anvendt i specialet.

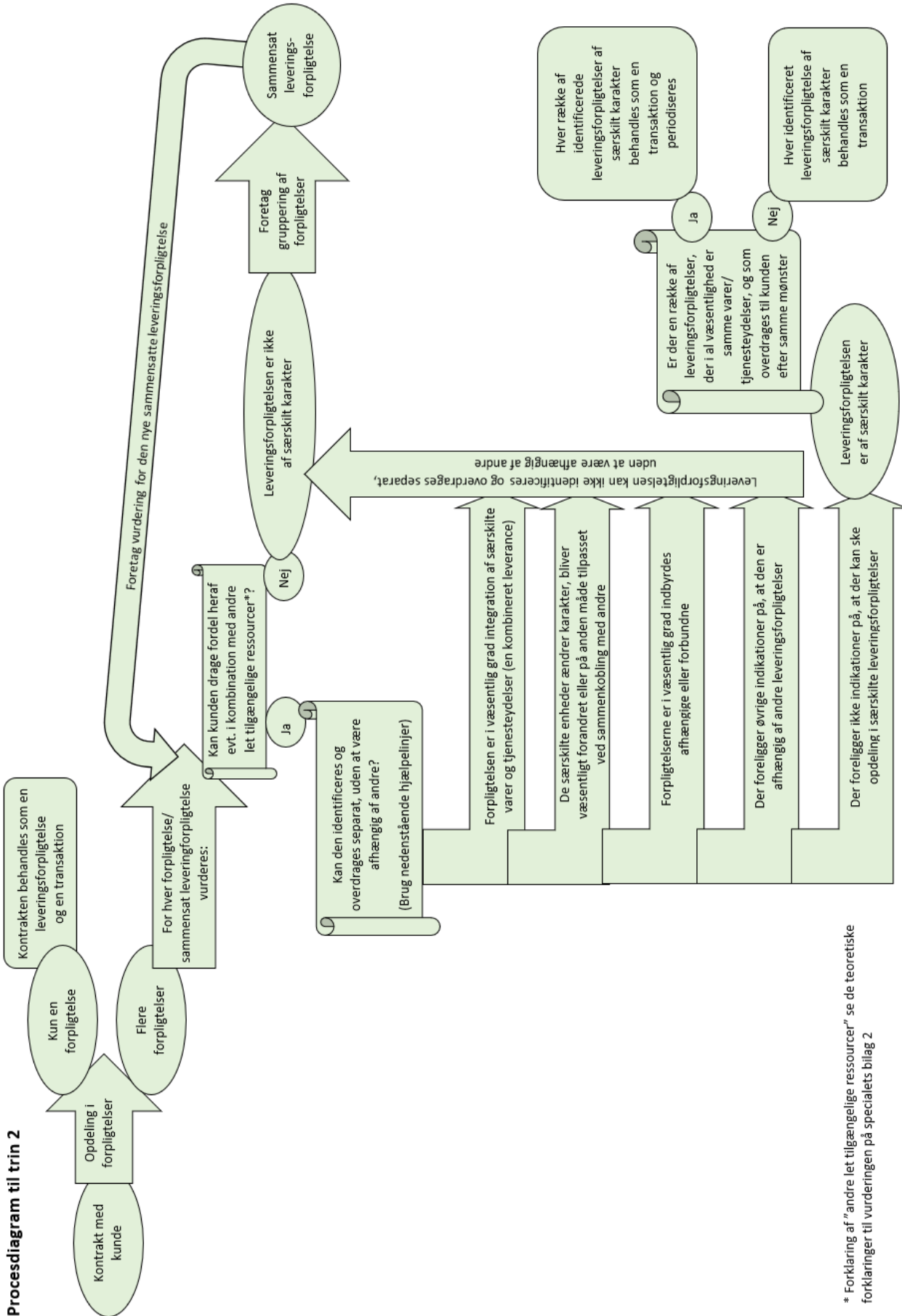

Figur 10. Forklaring brug af begreberne for en forpligtelse før/efter identifikation af distinkt performance obligation _ Egen fremstilling

Forpligtelserne vil grundlæggende fremgå eksplicit af kontrakten, men kan også være implicit. En fast praksis, lovkrav eller andre forhold der medfører, at kunden har en berettiget forventning, vil ligeledes afstedkomme en forpligtelse, selvom det ikke direkte står skrevet i kontrakten jf. IFRS 15.24. Hertil skal bemærkes, at handlinger der udføres for at blive i stand til at opfylde kontrakten, men som ikke medfører en overdragelse til kunden, ikke er en leveringforpligtelse jf. IFRS 15.24.

Er der alene én forpligtelse i kontrakten, behandles denne som en transaktion/leveringforpligtelse, og de følgende vurderinger herom vil være irrelevante.

Er der flere forpligtelser i kontrakten, skal kontrakten dekomponeres. Og det skal vurderes, om de alle er af særskilt karakter eller skal sammensættes for at være af særskilt karakter jf. IFRS.26-30. Yderligere skal der foretages en vurdering af, om leveringforpligtelserne skal behandles enkeltvist som særskilte, eller som en række af særskilte jf. IFRS 15.22. Denne vurderingsproces er afbilledet i et procesdiagram på næste side samt gennemgået mere teoretisk i bilag 2.

* Forklaring af "andre let tilgængelige ressourcer" se de teoretiske forklaringer til vurderingen på specialets bilag 2

Figur 11. Procesdiagram til hjælp ved identifikation af særskilte leveringsforpligtelser i IFRS 15 trin 2_Egen fremstilling

I situationer, hvor der er flere parter involveret i en aftale, men ikke alle direkte overfor kunden, er det relevant at vurdere arten af de forpligtelser der indgås, da det er afgørende for, om virksomheden agerer som agent eller principal for hver enkelt leveringsforpligtelse i en kontrakt. For hver specificeret forpligtelse skal vurderes, om virksomheden selv opnår kontrol inden overdragelse til kunden jf. IFRS 15.B34. En virksomhed kan således sagtens være agent i forhold til nogle elementer i en kontrakt, mens den er principal i forhold til andre leveringsforpligtelser.

I vurderingen af om virksomheden er principal gælder følgende jf. IFRS 15 afsnit B35, B35A og B37:

- Kortvarig besiddelse af ejendomsretten inden overdragelse til kunden er ikke alene tilstrækkeligt
- Virksomheden kan opfylde leveringsforpligtelsen overfor kunden, enten selv eller ved at hyre en anden part til hele eller dele af leverancen på virksomhedens vegne
- Det er afgørende, at virksomheden opnår kontrol over en eller flere af følgende:
  - En vare eller et aktiv der efterfølgende leveres til kunden
  - Retten til udførelse af en tjenesteydelse, evt. udført af en anden part på virksomhedens vegne
  - En vare/tjenesteydelse som specificeres eller udbygges af virksomheden ved levering til kunden
- Indikatorer på at virksomheden har kontrol, kan være når virksomheden:
  - er hovedansvarlig for at leveringsforpligtelsen opfyldes
  - har en lagerrisiko før eller efter overdragelse til kunden
  - har mulighed for fastsættelse af transaktionsprisen (denne mulighed kan en agent også have)

Når virksomheden er principal, skal indregning af omsætningen foretages brutto, jf. IFRS 15.B35, som hvis der ikke havde været flere parter i aftaleforholdet. En agent er kendetegnet ved at sørge for, at en anden part leverer, samt at den ikke har kontrol. Agenten skal indregne omsætningen netto med vederlaget, som afspejler kommissionen for formidlingsydelsen jf. IFRS 15.B36.

5.2.3 Trin 3 Fastsættelse af transaktionsprisen

Transaktionsprisen udgør det vederlag, som virksomheden forventer at være berettiget til ved overdragelse af leveringsforpligtelserne i kontrakten ekskl. beløb opkrævet på vegne af en 3.mand jf. IFRS 15.47. Transaktionsprisen kan bestå af både faste og variable vederlag.

De faste vederlag er som udgangspunkt lige til, mens de variable vederlag, arten og tidsmæssige aspekter kan give udfordringer. Jf. IFRS 15.48 skal der ved opgørelse af transaktionsprisen tages hensyn til påvirkning af følgende:

- A. Variable vederlag
- B. Begrænsninger i skøn over variable vederlag
- C. Væsentlige finansieringselementer
- D. Ikke-kontante vederlag
- E. Vederlag, der skal betales til kunden

Hvis virksomheden har forventninger om, at kontrakten vil ændres inden den er opfyldt og afsluttet, skal der ikke tages højde herfor. Transaktionsprisen skal afspejle den aktuelle kontrakt jf. IFRS 15.49.

A. IFRS 15 nævner aktivt, en række forhold, der medfører et variabelt vederlag. Der er her tale om ”rabatter, tilbagebetalinger, godtgørelser, prisnedslag, incitament, resultatbonusser, bod eller lignende poster”⁶. Yderligere vil vederlag, som afhænger af udfald af fremtidige hændelser, samt at kunden har en returret, medfører et variabelt element i transaktionsprisen. Som ved identifikation af leveringsforpligtelser, kan forholdene fremgå eksplicit af kontrakten, men kan også være af noget implicit, der medfører en berettiget forventning. Yderligere er en hensigt, om at tilbyde prisnedslag tilstrækkeligt til at medfører variabilitet, hvis den er til stedet ved kontraktens indgåelse.

Når et vederlag er variabelt, skal virksomheden foretage et skøn over værdien. Hertil skal anvendes den af følgende metoder, der er bedst til at afspejle det vederlag, som virksomheden forventer at få jf. IFRS 15.53.

- Forventningsværdimodellen
Opgøres ved summen af de sandsynlighedsvægtede værdier, for hver af de mulige udfald.
Antageligt egnet ved mange mulige udfald, eller hvis der er mange kontrakter med samme egenskaber.
- Det mest sandsynlige udfald
Antageligt egnet ved få mulige udfald

Eksempel: Skøn over variabelt vederlag, hver af de to metoder	Mulige udfald	Sandsynlighed
Forventningsværdimodellen	-	15%
$(0 \times 15\%) + (25.000 \times 25\%) + (50.000 \times 40\%) + (75.000 \times 20\%) = \mathbf{41.250}$	25.000	25%
Det mest sandsynlige udfald	50.000	40%
50.000	75.000	20%

Tabel 1. Eksempel på skøn over variabelt vederlag opgjort efter de to metoder i IFRS 15.53_Egen fremstilling

Den valgte metode skal anvendes konsekvent for den pågældende og for sammenlignelige kontrakter.

B. I forlængelse af den skønsmæssige opgørelse af det variable vederlag, skal virksomheden inden indregning tage højde for, om der er begrænsninger i det opgjorte skøn jf. IFRS 15.56. Dette er tilfældet, hvis det er meget sandsynligt, at der vil ske en væsentlig tilbageførsel af akkumuleret omsætning, når det variable vederlag efterfølgende realiseres. Kun i tilfælde hvor der ikke er begrænsninger, skal en del eller hele det variable vederlag indgå i transaktionsprisen.

Da det hele er vurderet på sandsynligheder og skøn, kan en vurdering af, hvornår noget er tilstrækkeligt væsentligt og sandsynligt til en begrænsning i praksis være besværlig. IFRS 15.57 nævner hertil nogle forhold, der blandt andet vil medføre øget størrelse af eller sandsynlighed for omsætningstilbageførsel, og dermed begrænsning i det variable vederlag.

Begrænsningsreglen kan betyde, at en del af vederlaget ikke kan indregnes, før det er endeligt. Hvis der f.eks. er tale om væsentlig og meget sandsynlig usikkerhed ved en returret, vil den variable faktor først være endelig, når retten til at returnere udløber (EY, 2019a, s. 586).

Giver virksomheden en returret, som er omfattet af begrænsningsreglen, skal omsætning, der forventes returneret, udskydes og indregnes som en tilbagebetalingsforpligtelse, indtil det er afklaret, om leverancen returneres. Samtidig skal vareforbruget reguleres og indregnes som et aktiv/en periodeafgrænsningspost,

⁶ Citat fra IFRS 15.51

indtil omsætningen indregnes. Det skal bemærkes, at returretten ikke udgør en særskilt leveringsforpligtelse jf. IFRS 15.B22, usikkerheden afspejles i stedet i transaktionsprisen. Dette må ikke forveksles med konsignationssalg, hvor salget er afhængigt af kundens videresalg til slutkunden, eller garantisager, hvor leverancen er fejlbehæftet.

Den skønnede transaktionspris revurderes ved udgangen af hvert regnskabsår jf. IFRS 15.59.

C. Omfatter afregning et væsentligt finansieringselement, hvor betaling falder senere end 1 år efter overdragelsen, skal reguleres for tidsværdien af penge jf. IFRS 15 afsnit 60 & 63. Et finansieringselement kan være i form af forudbetaling eller kredit, og kan fremgå eksplicit i aftalen, eller opstå ved de aftalte betalingsvilkår.

Vederlaget skal alene afspejle kontantværdien, af det der overdrages. Denne værdi samt øvrige relevante forhold skal inddrages, når det vurderes, om der er et finansieringselement eller ej, samt om det er væsentligt. IFRS 15.62 nævner aktivt 3 situationer, hvor der ikke foreligger et finansieringselement.

Når der tages hensyn til tidsværdien af penge, anvendes en diskonteringsats, som hvis der alene var ydet finansiering. Den skal afspejle kreditrisikoen, som er forbundet med finansieringen, og kan ikke opdateres senere efter kontraktens indgåelse jf. IFRS 15.64. Rent praktisk vil den indregnede omsætning udgøre nutidsværdien, mens finansieringselementet vil indregnes som enten en renteudgift eller en renteindtægt.

Denne specifikke behandling af et finansieringselement medfører, at det kan være afgørende hvilke vederlag, der allokeres på de enkelte leveringsforpligtelser. Samtidig kan allokeringen påvirke, om betalingen falder senere end et år efter overdragelsen eller ej, og dermed om der skal ske regulering eller ej.

D. Modtages ikke-kontante vederlag, som en slags byttetransaktion, skal disse opgøres til dagsværdi jf. IFRS 15.66. Er det ikke muligt at opgøre dagsværdien, fastsættes værdien indirekte, på baggrund af værdien af de varer og tjenesteydelser som vederlaget udgør modydelse for.

E. Vederlag som virksomheden skal betale til kunden, kan f.eks. komme af en kupon eller voucher. Beløbet vil reducere transaktionsprisen, medmindre der er tale om betaling for en særskilt vare eller tjenesteydelse jf. IFRS 15.70. Overstiger betalingen dagsværdien af den særskilte leverance, kan transaktionsprisen dog alligevel skulle reduceres med forskelsværdien jf. IFRS 15.71.

5.2.4 Trin 4 Allokering af transaktionsprisen til særskilte leveringsforpligtelser

Trin 4 er kun relevant, hvis der i trin 2 blev identificeret mere end en leveringsforpligtelse af særskilt karakter.

Ved flere leveringsforpligtelser under samme kontrakt skal foretages en allokering af transaktionsprisen, der muliggør korrekt periodisering af omsætning. Udgangspunktet er efter IFRS 15.73, at leveringsforpligtelserne hver tildeles en pris, svarende til det virksomheden er berettiget til ved overdragelse til kunden. Dette gøres ved en fordeling af transaktionsprisen baseret på den relative isolerede salgspris jf. IFRS 15.74 (se bilag 1.C).

For de enkelte leveringsforpligtelser opgøres en isoleret salgspris, der svarer til prisen, hvis forpligtelsen var handlet separat. Findes der en kontraktmæssigt fastsat pris eller en listepriis, vil prisen forholdsvist nemt kunne opgøres på baggrund heraf jf. IFRS 15.77. Det er værd at bemærke, at salgsprisen skal være den værdi, som virksomheden vil sælge til, hvilket ikke nødvendigvis er enslydende med markedsværdien.

Er salgsprisen ikke direkte fremkommelig af observationer, skal foretages et skøn over prisen. Her er det afgørende at anvende så mange observerbare input som muligt, samt at inddrage alle relevante oplysninger, som virksomheden har adgang til jf. IFRS 15.78.

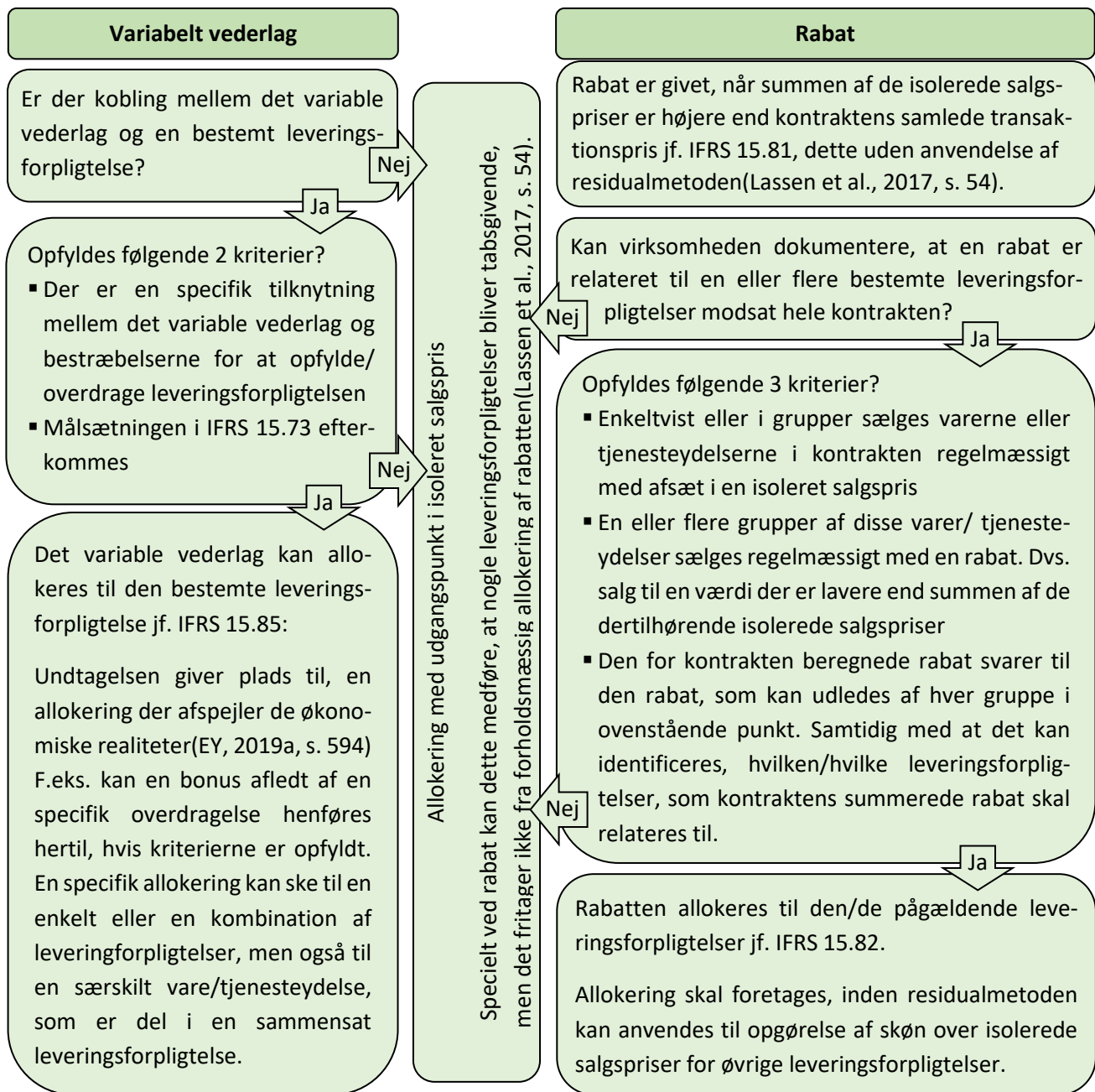
IFRS 15.79 oplister 3 metoder, som kan anvendes til opgørelse af skøn over de isolerede salgspriser.

- Justeret markedsvurdering _ Tager udgangspunkt i markedsværdien, som kunden vil betale, eventuelt reguleret i forhold til egne omkostninger og avancer
- Forventet kost-plus margin _ Tager udgangspunkt i forventede omkostninger tillagt en passende avance
- Residualmetoden _ Tager udgangspunkt i den samlede transaktionspris fratrukket summen af øvrige opgjorte salgspriser

Sidstnævnte metode kan kun anvendes, hvis salgsprisen er stærkt varierende, eller leveringsforpligtelsen ikke tidligere har været opgjort/solgt isoleret. En kombination af metoderne kan benyttes, hvis salgsprisen er stærkt varierende eller usikker for mere end en leveringforpligtelse jf. IFRS 15.80. Dette under forudsætning af, at målsætningen i IFRS 15.73, samt kravene for skøn i IFRS 15.78 begge efterleves.

Anvendes en skønsmæssig opgørelse, skal metoden anvendes konsekvent for tilsvarende forhold.

Udgangspunkt er at transaktionsprisen allokeres ud fra de isolerede salgspriser. Hertil er 2 undtagelser variable vederlag (til venstre) og rabatter (til højre), som gennemgås i figuren herunder.

Figur 12. 2 undtagelser til allokering af transaktionsprisen ud fra de isolerede salgspriser _ Egen fremstilling

Ændres transaktionsprisen efter kontraktens indgåelse, f.eks. som følge af at et skønsmæssigt fastsat vederlag falder anderledes ud end forventet, skal ændringen allokere på leveringsforpligtelserne, uagtet om de er overdraget eller ej. Allokeringen skal foretages ud fra leveringsforpligtelsernes respektive andele fastsat ved kontraktens indgåelse. En ændring må således ikke medfører ændring i den oprindelige allokering jf. IFRS 15.88. Andelen af ændringen, som henføres til overdragne og afsluttede leveringsforpligtelser, skal indregnes som omsætning på tidspunktet for ændringen.

Er der tale om en leveringsforpligtelse, bestående af en række ensartede efter IFRS 15.22 (behandlet under punkt 5.2.2), skal ændringen ikke allokere til alle, hvis kriterierne for variable vederlag i IFRS 15.85 er opfyldt jf. IFRS 15.89.

5.2.5 Trin 5 Indregning af omsætning, når leveringsforpligtelsen opfyldes

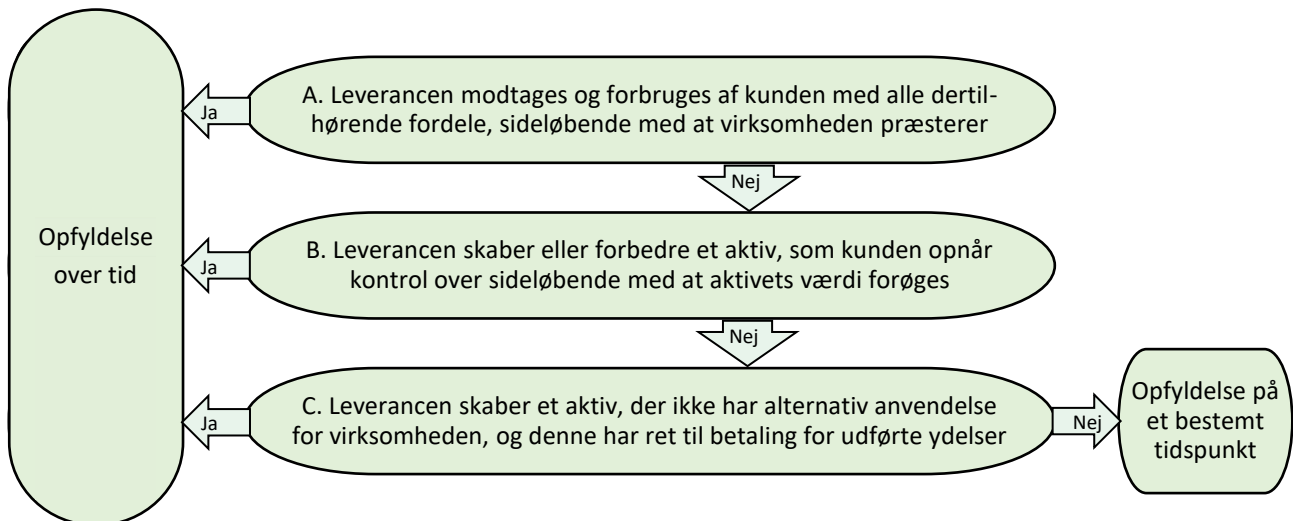
Indregning af omsætning skal ske, når eller sideløbende med at leveringsforpligtelserne opfyldes. Og opfyldelse er ensbetydende med overdragelse af kontrol over aktivet (omfatter både varer og tjenesteydelser) jf. IFRS 15.31-32.

Kontrollen, som dermed er det afgørende element for indregningen, indebærer, at kunden har mulighed for at anvise brugen af aktivet og opnå de væsentlige fordele ved aktivet. Samt ikke mindst være i stand til at forhindre, at andre kan anvise brugen og opnå fordele. Fordelen ved et aktiv, skal blandt andet ses i relation til de pengestrømme, der er forbundet med aktivet jf. IFRS 15.33. Desuden kan eventuelle genkøbsaftaler påvirke overgang af kontrollen, hvilket her ikke behandles nærmere.

Ved kontraktens indgåelse skal virksomheden i forlængelse af trin 2, for hver identificeret leveringsforpligtelse vurdere, om de opfyldes over tid eller på et bestemt tidspunkt jf. IFRS 15.32.

5.2.5.1 Beslutning om hvorvidt leveringsforpligtelser opfyldes over tid

For at en leveringforpligtelse opfyldes over tid, skal den opfylde 3 kriterier oplistet i IFRS 15.35. Disse 3 kriterier er oplistet som beslutningsparametre i figuren herunder, og uddybes yderligere efter figuren.

Figur 13. Kriterier for opfyldelse af leveringsforpligtelse over tid efter IFRS 15.35_Egen fremstilling med inspiration fra reference (Lassen et al., 2017, p. 58)

Omfattet af kriterie A er f.eks. rutinemæssige og gentagne tjenesteydelser jf. IFRS 15.B3. Der kræves en vurdering af, hvorvidt kunden reelt modtager og forbruger sideløbende. Er det forhold ikke muligt at tydeliggøre, er kriteriet fortsat opfyldt, såfremt det af virksomheden udførte arbejde ikke skal genudføres, hvis en anden leverandør overtog leveringsforpligtelsen. Ved vurdering af genudførelse ses bort fra eventuelle praktiske eller juridiske begrænsninger ved en anden leverandørs overtagelse jf. IFRS 15.B4.

Ved indregning over tid på baggrund af kriterie A, kan der ikke ske indregning før eller efter den periode, hvor kunden reelt modtager og forbruger, selvom virksomheden har foretaget arbejde udenfor perioden.

Ved vurdering af kriterie B er det overgang af kontrol til kunden, der kan skabe udfordringer. Her gælder de samme regler for overgang af kontrol, som er beskrevet indledende i afsnit 5.2.5 samt kriterierne for overdragelse af kontrol beskrevet nedenfor omkring leveringsforpligtelser opfyldt på et bestemt tidspunkt.

Kriterie C forudsætter, at et aktiv er uden alternativ anvendelse. Ved vurdering heraf skal der modsat vurderingen i kriterie A tages hensyn til praktiske og kontraktlige begrænsninger jf. IFRS 15.B6.

En kontraktlig begrænsning skal være væsentlig. Den er væsentlig, hvis kunden kan påkræve sin ret til aktivet, selvom kontrakten er ophævet inden færdiggørelse. Hvilket betyder, at virksomheden ikke kan eller må forsøge på en anden anvendelse. Samtidig gælder rent praktisk, at omlægningen til alternativ anvendelse ikke må medføre væsentlige økonomiske tab.

Yderligere forudsætter kriterie C, et retsgyldigt krav på betaling for ydelser udført frem til dags dato, når ophævelsen af kontrakten ikke skyldes virksomhedens egen misligholdelse af kontrakten.

Kravet skal afspejle salgsprisen og bestå af et beløb svarende til minimum afholdte udgifter tillagt en rimelig avance jf. IFRS 15.B9. Det retsgyldige krav kan fremgå direkte af kontrakten, men kan også komme af anden lovgivning eller praksis. Retskravet skal være gældende frem til dags dato, og må dermed ikke være afhængig af f.eks. opfyldelse af fastsatte milepæle. Det skal pointeres, at en aftalt betalingsplan ikke er ensbetydende med, at der foreligger et retskrav på betaling jf. IFRS 15.13. Afgørende er virksomhedens juridiske ret til at gøre et betalingskrav gældende svarende til salgsprisen.

Vurderingen af kriterie C foretages ved kontraktens indgåelse, og ændres ikke senere i processen.

5.2.5.2 Metoder til indregning ved opfyldelse af leveringsforpligtelse over tid

Efter virksomheden har fået klarlagt, at indregning skal ske over tid, følger opgørelse af, hvordan den løbende indregning af omsætning skal foretages. Indregning skal fortsat afspejle overførslen af kontrol til kunden, og foretages efter enten en input eller output baseret metode jf. IFRS 15.39.

Virksomheden skal benytte den metode, der pga. leveringsforpligtelsens art er bedst egnet til at måle fremskridt i retningen mod fuldstændig opfyldelse af leveringsforpligtelsen. Metoden fastlægges for hver leveringforpligtelse, men skal anvendes konsekvent på sammenlignelige, der behandles under ensartede forhold jf. IFRS 15.40-41. Uanset hvilken metode der benyttes, skal varer og tjenesteydelser, hvor kontrollen ikke overdrages til kunden, ikke medtages i opgørelsen jf. IFRS 15.42.

Metoderne til opgørelse af færdiggørelsen er opstillet i nedenstående figur.

Indregning efter outputmetode

Metoden tager udgangspunkt i værdien, af det der dags dato er overført til kunden, sammenholdt med leveringsforpligtelsens resterende værdi, der skal overføres til kunden jf. IFRS 15.B15. Metoden bør tilstræbes (FSR, 2020, Kapitel 8A.7.4.).

Mulige parametre i outputmetoder kan f.eks. være følgende jf. IFRS 15.B15:

- Udførte ydelser til dags dato, vurderet ved besigtigelse eller tekniske analyser
- Opnåede resultater
- Gennemførte etaper
- Antal producerede eller leverer enheder
- Forløbet tid

Uanset hvilken metode der benyttes, skal den give et retvisende billede af færdiggørelsen. F.eks. vil opgørelse ud fra et parameter, hvor kontrollen ikke overgår til kunden ikke være retvisende, men er formentlig heller ikke den bedst egnede.

Måling af fremskridt ved en outputmetode kan kræve oplysninger, der ikke er direkte tilgængelige eller mulige at fremskaffe. En inputmetode er i sådanne tilfælde nødvendig jf. IFRS 15.B17.

Indregning efter inputmetode

Metoden tager udgangspunkt i virksomhedens bestræbelser eller input brugt i bestræbelserne på at opfylde leveringsforpligtelsen sammenholdt med forventet samlet input. Udfordringerne kan være, at virksomhedens input ikke nødvendigvis er sammenfaldende med kontrol overdraget til kunden. Inputmetoden skal derfor anvendes med nogle begrænsninger.

Mulige parametre i inputmetoder kan f.eks. være følgende jf. IFRS 15.B18:

- Ressourceforbrug
- Antal arbejdstimer eller maskintimer
- Påløbne omkostninger
- Forløbet tid

Begrænsningerne ved brug af en inputmetode kræver en indsats for at udlede de input, som ikke direkte bidrager i retningen mod overdragelse af kontrol til kunden. Der er her tale om input, der ikke var afspejlet i kontrakten, såsom uventede forhold der medfører ineffektivitet eller øgede omkostninger. Disse input skal udelades ved opgørelse af færdiggørelsesgraden jf. IFRS 15.B19.

Indregning ved ligelig fordeling af omsætningen over perioden

Kun mulig, hvis det kan bevises, at input eller bestræbelser ved opfyldelsen er jævnt fordelt over perioden.

Figur 14. Metoder til opgørelse af færdiggørelsen i IFRS 15 trin 5 _ Egen fremstilling

Hvis det ikke er muligt i rimelige grad at opgøre processens fremskridt, kan omsætningen ikke indregnes jf. IFRS 15.44. Det kan være som følge af manglende pålidelige eller nødvendige oplysninger. Er der udfordringer med, at resultatet af leveringsforpligtelsen ikke kan opgøres i rimelig grad, er der mulighed for at indregne omsætning svarende til afholdte omkostningerne, hvis de forventes dækket. Indregning af omsætning på det grundlag er mulig, indtil en opgørelse af resultat kan foretages med rimelig grad af sikkerhed jf. IFRS 15.45.

Opgørelse over processens fremskridt skal foretages ved udgangen af et regnskabsår jf. IFRS 15.40. Hvis forhold har ændret sig over tid, vil det afspejles ved opdatering af opgørelsen og behandles som en ændring af regnskabsmæssige skøn jf. IFRS 15.43.

5.2.5.3 Opfyldelse af leveringsforpligtelse på et bestemt tidspunkt

Er kriterierne for overdragelse over tid ikke opfyldt, sker overdragelse på et bestemt tidspunkt jf. IFRS 15.32. Hvilket figuren i afsnit 5.2.5.1 illustrerer.

Tidspunktet for overdragelsen af kontrol skal fastsættes, da dette tidspunkt udløser indregningen af omsætningen. Vurderingen heraf afhænger i første omgang af de indledende kriterier, overgang af ret til anvisning og fordele ved aktivet (omtalt først i afsnit 5.2.5). Yderligere er af IFRS 15.38 oplyst en række ikke udtømmende kriterier, der skal overvejes, når tidspunktet fastsættes. Kriterierne er oplyst nedenfor og kan indikere, når overgang af kontrollen sker.

- Der opstår et aktuelt krav om betaling for aktivet fra kunden
- Ejendomsret overgår til kunden
Fastholdes ejendomsretten alene som sikkerhed for kundens betaling, hindrer den manglende ejendomsret ikke overgang af kontrol
- Den fysiske besiddelse overdrages til kunden
- Væsentlige risici samt afkast forbundet med ejerskab overføres til kunden
- Kunden accepterer aktivet

Virksomheden skal være opmærksom på, at kundens accept kan have forskellig betydning i forhold til overdragelse af kontrol afhængig af specifikke aftaler i kontrakten. Kunde-klausuler kan bevirke, at virksomheden skal ændre forhold, hvis de ikke accepteres af kunden. Er det tilfældet, vil kundens accept være indikation på overdragelse. Kan det derimod objektivt fastslås, at kontraktens specifikationer er efterlevet, vil kundens accept blot være en formalitet. I andre tilfælde, hvor kunden først er forpligtet til at betale efter udløb af en prøve- eller evalueringsperiode, overgår kontrollen ikke ved fysisk besiddelse, men først ved kundens accept eller periodens udløb jf. IFRS 15.B83-B86.

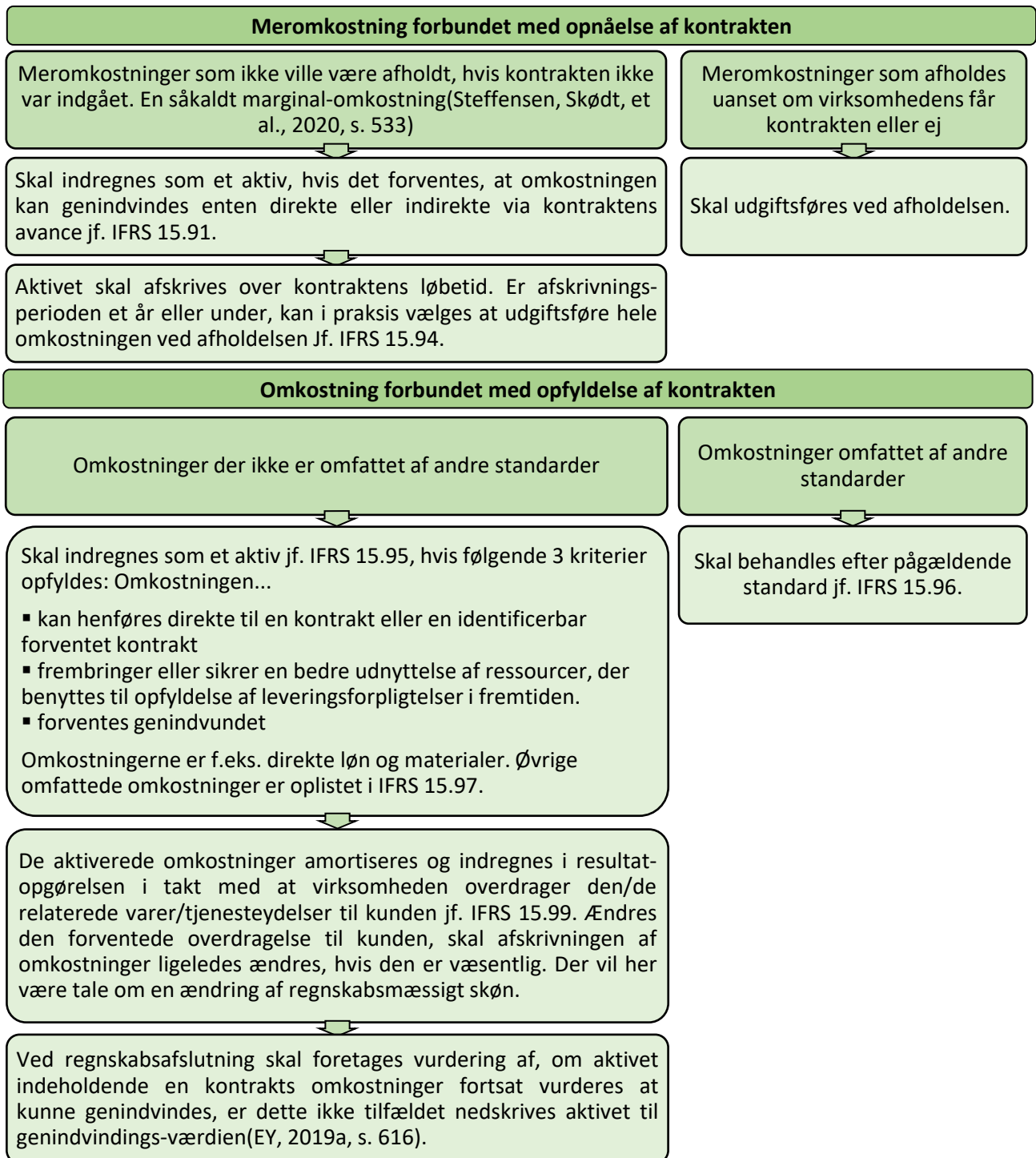
Skønt klare indikationer ved ovenstående kriterier, kan forhold som f.eks. genkøbsaftaler, konsignationssalg og fakturering uden overdragelse medføre, at tidspunktet for overdragelse af kontrol ikke kan udledes af kriterierne. Disse specifikke forhold behandles ikke nærmere her.

5.2.6 Øvrige aspekter i IFRS 15

IFRS 15 indeholder udover de 5 grundlæggende trin en række yderligere faktorer og vejledninger. Specialets afgrænsning har fravalgt en række af disse. Men specielt behandling af kontraktomkostninger er her vurderet relevant.

5.2.6.1 Kontraktomkostninger

Kontraktomkostninger også kendt som entrepriseomkostninger kan forekomme ved en meromkostning forbundet til opnåelse af kontrakten eller som en omkostning forbundet med opfyldelse af kontrakten. Behandlingen af disse omkostninger er gennemgået i figuren nedenfor.

Figur 15. Behandling af meromkostning ved opnåelse & omkostninger forbundet med opfyldelse af salgskontrakt _ Egen fremstilling

5.3 Hvem kan tilvælge IFRS 15 og hvad indebærer tilvalg af IFRS 15 I øvrigt?

5.3.1 Hvem kan tilvælge IFRS 15

Muligheden for tilvalg af IFRS 15 som fortolkningsgrundlag opstod ved ændring af årsregnskabsloven⁷, som blev vedtaget 20.12.2018. Afgørende er ændringen af ordlyden i ÅRL § 83b. ÅRL § 83b gælder for regnskabsklasse C samt for regnskabsklasse D grundet henvisningsreglen i ÅRL § 102, stk. 1 (EY, 2018, s. 392).

ÅRL § 83b foreskrev tidligere, at produktionsmetoden skulle anvendes ved entreprisarbejder og serviceopgaver for fremmed regning. Ordlyden er nu ændret, så bestemmelsen alene foreskriver, at ÅRL § 49, stk. 1, 2. pkt. ikke finder anvendelse.

ÅRL § 49, stk. 1, 2. pkt. undtager virksomheder fra *"at indregne indtægter i takt med arbejdernes udførelse efter produktionsmetoden"*. Undtagelsen finder hermed uændret kun anvendelse for regnskabsklasse B.

Rammebestemmelsen i ÅRL § 49, stk. 1, 1. pkt., som gælder for regnskabsklasse B, C og D, foreskriver indregning af indtægt i takt med indtjening. Men den foreskriver ikke nærmere omkring, hvornår det er tilfældet. Efter ændring af ordlyden i ÅRL § 83b er der heller ingen øvrige bestemmelser, der foreskriver dette. De 3 regnskabsstandarder IAS 11, IAS 18 og IFRS 15 nævnes alle, som værende i stand til at udfylde rammebestemmelsen, i bemærkninger til lovforslag nr. L99 under "Til nr. 39". Hermed er frit valg af fortolkningsgrundlag til vurderingen af, hvornår en indtægt er tjent.

Ovenstående betyder, at selskaber i regnskabsklasse B, C og D alle har mulighed for at anvende henholdsvis IAS 11 og IAS 18 eller IFRS 15 til vurderingen af, hvornår en indtægt er tjent. Valget herom har været muligt fra og med regnskabsår der afsluttede 31.12.2018 jf. Lov nr. 1716 af 27/12/18 §5, stk. 4.

5.3.2 Hvad indebærer tilvalg af IFRS 15 I øvrigt

Ved beslutning om valg af fortolkningsbidrag til årsregnskabslovens rammebestemmelse i § 49, stk. 1, 1. pkt., er det vigtigt at overveje alle de forandringer, der følger ved en ændring i valget.

Eventuelle ændringer, som følge af regnskabsmæssige forskelle ved indregning og måling, er selvfølgelig grundlæggende, men der vil også være øvrige forhold, som bør inddrages i beslutningen.

Vælger en virksomhed at ændre anvendt regnskabspraksis og benytte IFRS 15, skal den i første regnskabsår benytte de for IFRS 15 fastsatte overgangsregler. Overgangsreglerne vil grundet afgrænsning herfra ikke blive behandlet yderligere i specialet. Det skal dog nævnes, at IFRS 15 indeholder lempeligere overgangsregler, der betyder, at den ikke, som det er udgangspunktet, skal indføres med tilbagevirkende kraft men alene med fremadrettet virkning (EY, 2018, s. 36).

IFRS 15 indeholder en række omfangsrige krav til noteoplysninger og præsentationer. Det er værd at bemærke, at virksomheder der aflægger årsrapport efter årsregnskabsloven, ikke er forpligtet til at give disse oplysninger, men fortsat blot skal overholde oplysningskravene i årsregnskabsloven, i samme omfang som ellers (EY, 2019a, s. 618; FSR, 2019, s. 1).

Som følge af, at IFRS 15 kan anvendes, er det fremover væsentligt, at der i anvendt regnskabspraksis oplyses, hvilken regnskabsstandard virksomheden har valgt til fortolkning af lovens rammer. Det betyder, at alle også

---

⁷ L 99 Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v.

de virksomheder der som hidtil indregner med fortolkning i de gamle regnskabsstandarder, skal være opmærksom på, at der i anvendt regnskabspraksis benævnes hvilket fortolkningsgrund der er anvendt (EY, 2018, s. 36).

Det er ikke muligt at vælge en kombination af nye og gamle regnskabsstandarder som fortolkningsbidrag. Tilvælges IFRS 15, skal denne benyttes konsekvent på alle virksomhedens kontrakter med kunder (EY, 2018, s. 36). Valg af fortolkningsbidrag står således mellem IAS 11/IAS 18 eller IFRS 15.

Tilvalg af IFRS 15 kan for nogle virksomheder betyde yderligere administrative byrder (FSR, 2019). For langt de fleste vil der det første år være ressourcer forbundet med at forstå reglerne og omfanget af den ændrede regnskabspraksis.

Herefter vil nogle virksomheder have konstateret, at IFRS 15 ikke medfører større/væsentlige ændringer, mens andre vil opleve yderligere ressourcer forbundet med at få den anvendt og implementeret. IFRS 15 er på mange områder mere omfattende og specificeret, hvilket kan kræve yderligere oplysninger og registreringer. Omfanget heraf kan være meget forskelligt, alt efter hvilke typer af kontrakter virksomhederne har, samt hvilke registreringer de allerede foretager, eller forholdsvis nemt kan implementere i nuværende systemer.

Nogle virksomheder vil måske selv varetage store dele af denne proces, mens andre vil overlade det til revisorer eller andre udefrakommende rådgivere. Måden hvorpå virksomhederne vælger at gribe det an, afhænger sandsynligvis af virksomhedens størrelse og administrative struktur.

Resultatet af lovændringen er overordnet illustreret pr. regnskabsklasse i tabellen herunder.

Muligheder for indregning af omsætning		
	B	C & D (ej børsnoterede)
Varer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 18 salgsmetoden ▪ IFRS 15 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 18 salgsmetoden ▪ IFRS 15
Tjenesteydelser	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 18 produktionsmetoden ▪ IAS 18 salgsmetoden ▪ IFRS 15 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 18 produktionsmetoden ▪ IFRS 15
Entreprisekontrakter	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 18 salgsmetoden (OBS krav om retvisende) ▪ IAS 11 produktionsmetoden ▪ IFRS 15 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IAS 11 produktionsmetoden ▪ IFRS 15
Følger ved valg af IFRS 15		
Overgangsregler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lempelige regler i IFRS 15 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Lempelige regler i IFRS 15
Noteoplysninger	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efter ÅRL 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Efter ÅRL
Anvendt regnskabspraksis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oplysning om valg af fortolkningsbidrag 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oplysning om valg af fortolkningsbidrag

Tabel 2. Regler for indregning af omsætning pr. regnskabsklasse _ Egen fremstilling

5.4 Delkonklusion

Alle selskaber i regnskabsklasse B, C og D har mulighed for at anvende henholdsvis IAS 11/IAS 18 eller IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL ved indregning af omsætning.

IAS 11 & 18 opdeler kontrakter, efter hvorvidt kriterierne for en entreprisekontrakt opfyldes. Opfyldes de anvendes IAS 11 med indregning efter produktionsmetoden. Opfyldes de ikke, indregnes efter IAS 18. Her

indregnes varer ved overgang af fordele og risici, mens tjenesteydelser overordnet indregnes med henvisning til IAS 11. Begge tager stilling til sammenlægning/separation af kontrakter, fastsættelse af vederlag samt fordeling heraf. Overordnet gives begrænset vejledning til disse beslutninger. Herved er vurderinger overladt til virksomhederne. I praksis er derfor opstået forskellige mere eller mindre faste metoder.

IFRS 15 behandler alle salgskontrakter efter samme retningslinjer. Standarden bygger på en struktureret 5-trinsmodel. Generelt er der specifik vejledning under hvert af de 5 trin, samt indenfor øvrige sideløbende specialområder. Den guider regnskabsaflægger gennem hele processen med indregning og måling. Grundlæggende for IFRS 15 er, at indregning skal ske i et mønster, der afspejler overførslen af kontrol til kunden.

Vælges IFRS 15, gælder alene reglerne om indregning og måling og ikke bestemmelser om præsentation og noteoplysninger, da årsregnskabslovens regler herom fortsat gælder. Men det vil betyde brug af overgangsregler det første år, hvilke dog er lempeligere, ved alene at kræve indregning med fremadrettet virkning.

Den teoretiske gennemgang har indikeret forskelle mellem IAS 11/IAS 18 og IFRS 15, hvilke er relevant at undersøge nærmere. Dette for at kunne vurdere, hvorfor og for hvilke virksomheder det kan være relevant at tilvælge IFRS 15, samt vurdere standardens effekt på det retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

6. Analyserende undersøgelse og diskussion af forskellene mellem ÅRL og IFRS 15

Analysens første del har til formål at identificere forskelle, som der teoretisk og regnskabsmæssigt er, mellem de to indregningsmetoder. Med forskellene identificeret er det vurderet relevant at analysere, hvilke typer af virksomheder som vil være disponeret for de identificerede forskelle, der kan opstå ved indregning af omsætning med IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL.

6.1 Hvad er forskellene ved indregning og måling af omsætning efter ÅRL og IFRS 15?

Da IFRS 15 er den mest specificerede og strukturerede af de to regelsæt, tages afsæt i denne standards struktur ved sammenligningen. Opmærksomhed vil naturligvis løbende være rettet mod øvrige forhold fra IAS 11 og 18, som ikke forenes med strukturen i IFRS 15's trin.

Samtidig er specialet fokuseret på ÅRL overfor IFRS 15, hvorfor den komparative analyse vil betragte standarderne IAS 11 og 18 samlet overfor IFRS 15.

Indledningsvist er en tydelig overordnet forskel, at IAS 11 og 18 er to forholdsvist korte standarder, hvorimod IFRS 15 omhandler alle typer af kontrakter under et regelsæt, som er noget længere. IFRS 15 er meget mere eksplicit, hvilket i det følgende vil afspejles ved, at IFRS 15 regulerer forhold, som tidligere har været overladt til fortolkning.

Grundet specialets begrænsede omfang er den komparative metode ikke anvendt slavisk på hele processen for indregning af omsætning gennem standarderne, men er baseret på de områder, hvor andre kilder har konstateret relevante forskelle.

I forbindelse med de børsnoterede virksomheders overgang til IFRS 15 er væsentlige forskelle, mellem de hidtidige internationale regnskabsstandarder og IFRS 15, oplistet og kort kommenteret af de større revisionsfirmaer, FSR, IASB m.fl. (Anderson & Kumar, 2019; EY, 2019a; Fedders et al., 2017; Lassen et al., 2017;

Steffensen, Skødt, et al., 2020). Med baggrund heri samt teorigennemgangen i afsnit 5 er følgende forskelle vurderet væsentlige at behandle:

- Kontraktændringer/modifikationer
- Opdeling/separation af kontrakter
- Agent vs. Principal
- Variable vederlag
- Returret
- Allokering af vederlag
- Indregningskriterium/indregningstidspunkt
- Indregning over tid (vs. på et bestemt tidspunkt)
- Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt

Det er afgørende at bemærke, at listen med ovenstående udvalgte områder ikke er udtømmende i relation til områder, der kan medføre ændring ved overgang fra IAS 11/IAS 18 til IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL. Enkelte øvrige forskelle kommenteres i analysen, men fokus er lagt på de oplyste områder.

6.1.0 Oversigt over forskelle mellem IFRS 15 og ÅRL med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag

De mest signifikante forskelle fra afsnit 6.1 er for at skabe overskuelighed opstillet i nedenstående tabel. Den viser effekten af forskellene, og er forsynet med enkelte små praktiske eksempler, hvor det er vurderet relevant, eller hvor forskellen formodes at påvirke adskillige virksomheder.

Den mere detaljerede analyse af forskellene følger i specialets afsnit 6.1.1-6.1.5.

Oversigt over forskelle mellem IFRS 15 og ÅRL med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag									
Overordnet forskel	Forklaring af forskel					Regnskabsmæssig effekt			
Kontraktændringer/modifikationer (behandles separat eller som del af oprindelig kontrakt)	<p>IAS 18: Ingen regulering.</p> <p>IAS 11: Ændringen behandles separat, hvis det nye aktiv adskiller sig væsentligt fra aktiverne i den oprindelige kontrakt.</p> <p>IFRS 15: Ændringen behandles separat, hvis ændringen udgør en distinkt performance obligation.</p> <p>Forskel: Præciseret fortolkning af hvornår en ændring/modifikation skal behandles som en separat kontrakt.</p>					Præciseringen forventes at betyde, at nogle ændringer der tidligere indgik i den oprindelige kontrakt, vil blive separate og modsat. En sådan ændring medfører forskydninger i indregningstidspunktet.			
<p>Eksempel: AZ A/S indgår en entreprisekontrakt om opførsel af en bygning (BYG) og tilhørende P-plads (Pp) for 5 mio. Efter år 1 ønskede kunden i stedet for Pp et garageanlæg (GA). AZ A/S var i år 1 ikke startet på arbejdet med P-pladsen. De aftaler at lave Pp om til GA mod ekstra betaling på 0,6 mio. (Det antages her, at de isolerede salgspriser = prisen, for ikke at lade dette påvirke effekten.)</p> <p>IAS 11: AZ A/S nåede oprindeligt frem til, at Bygning og P-plads var en samlet entreprise (afsnit 5.1.1.2), og ændringen til et garageanlæg blev anset som en ændring under den oprindelige kontrakt.</p> <p>IFRS 15: Kontrakten udgjorde 2 performance obligations (PO), da kunden vurderes at kunne drage fordel af både BYG og Pp enkeltvist samtidig med, at de enkeltvist kan identificeres og overdrages (afsnit 5.2.2). GA er ikke separat fra Pp, da det ikke er en udvidelse, men en direkte ændring. Ændringen behandles efter scenarie A i afsnit 5.2.1.2, da Pp ikke er overdraget.</p>									
T. DKK	PO	Pris	Omk. budget	Afholdt omk.	%færdig	År 1	År 2	År 3 færdig	Sum
IAS 11	BYG+Pp	5.000	4.100	2.000	49%	2.439			
	BYG+GA	5.600	4.500	4.100	91%		2.663	498	

6. Analyserende undersøgelse og diskussion af forskellene mellem ÅRL og IFRS 15

	Sum					2.439	2.663	498	5.600
IFRS 15	Byg	4.950	4.065	2.000	49%	2.435			
	Pp	50	35	0	0%	0			
	Byg	4.950	4.065	4.065	100%		2515	0	
	GA	650	435	35	8%		52	598	
	Sum					2.435	2.567	598	5.600
Forskel						-4	-96	100	0

I dette eksempel udskydes omsætningen med t.DKK 100 til år 3, i andre tilfælde vil billedet være omvendt.

Opdeling/ separation af kontrakter	<p>IAS 11/18: Udgangspunktet er, at hver kontrakt/transaktion indregnes for sig, men separation kan være nødvendig. Generelt sparsom vejledning omkring separation.</p> <p>IFRS 15: Forpligtelser i en kontrakt behandles som separate performance obligations, når de er distinkte.</p> <p>Forskel: Væsentlig præcisering af hvornår elementer/forpligtelser i en kontrakt skal behandles særskilt eller samlet.</p>	<p>Specifik opdeling i flere særskilte leveringsforpligtelser efter IFRS 15, hvilket påvirker indregningstidspunktet. Den faktiske effekt kommer til udtryk, når vederlaget fordeles på de identificerede performance obligations og indregnes med udgangspunkt heri.</p>
Agent vs. Principal	<p>IAS 11/18: Foretager vurdering med fokus på om virksomheden har risikoen</p> <p>IFRS 15: Foretager vurdering med fokus på om virksomheden har kontrol inden overdragelse til kunden.</p> <p>Forskel: Helhedsvurderingen af virksomhedens rolle foretages grundlæggende med forskelligt fokus.</p>	<p>Virksomhedens vurdering af sin rolle kan grundet ændret fokus falde anderledes ud. Hvilket betyder overgang fra brutto til netto indregning eller omvendt.</p> <p>Principal = bruttoindregning Agent = nettoindregning</p>
Variable vederlag	<p>IAS 11/18: Tager hensyn til variable vederlag, når de er sandsynlige.</p> <p>IFRS 15: Tager hensyn til variable vederlag, når det er højst sandsynligt, at der ikke efterfølgende sker væsentlig tilbageførsel.</p> <p>Forskel: IFRS 15 indeholder en begrænsningsregel, der kræver, at det variable vederlag er højst sandsynligt og ikke som tidligere blot sandsynligt.</p>	<p>Indregningstidspunktet vil i nogle tilfælde ligge senere, da der skal opnås større sikkerhed om udfaldet af det variable vederlag, før der tages hensyn til det variable vederlag i opgørelsen af transaktionsprisen.</p>
Returret	<p>IAS 11/18: Indregning af netto effekt.</p> <p>IFRS 15: Indregning af udskudt omsætning som passiv og tilhørende varer der forventes returneret som aktiv.</p> <p>Forskel: Klassifikation i balancen</p>	<p>Bruttoindregning efter IFRS 15 vil betyde, at virksomhedens balancesum øges med en værdi svarende til kostprisen af forventede returneringer.</p>
Allokering af vederlag	<p>IAS 11/18: Ingen regler herom. I praksis er benyttet forskellige metoder bl.a. den relative dagsværdimethode, kostpris tillagt en rimelig fortjeneste og residualmetoden.</p>	<p>En præciseret allokering i kombination med en mere specifik opdeling i flere performance obligations efter IFRS 15, vil hos</p>

Der er indgået kontrakt med 2 kunder hver til en salgspris på 1,2 mio. For begge gælder, at 10% betales straks efter kontrakten er underskrevet, 40% efter 3 mdr. og 50% ved overdragelse af nøglen.

- Hus1 er solgt til kunde A, her er ingen øvrige relevante vilkår indgået.
- Hus2 er solgt til kunde B, som i kontrakten har fået tilføjet, at Hus2 ikke kan sælges til anden side, mod at B ikke kan opsige kontrakten. Misligholder B sin del af aftalen, har E ret til betaling for udført arbejde, selvom de ikke færdiggør arbejdet.

IAS 18: Det antages at begge huse er helt standard.

Indregning ved overdragelse af nøglen, hvor risici og fordele tilknyttet ejendomsretten overføres til A & B

- 1-3 mdr.: Oms. = 0
- 4-6 mdr.: Oms. = **2,4 mio.**
- i alt: Oms. = **2,4 mio.**

IAS 11: Det antages at både kunde A og B har fået foretaget specifikke tilpasninger vedr. materialer m.m.

- 1-3 mdr.: Oms. = 45% af 2,4 mio. = **1,08 mio.**
- 4-6 mdr.: oms. = **1,32 mio.**
- i alt: Oms. = **2,4 mio.**

IFRS 15: Antagelserne under IAS 18 og IAS 11 har ingen betydning. Hus1 indregnes på et bestemt tidspunkt ved overdragelse af kontrollen, dvs. her overdragelse af nøglen. Hus2 indregnes over tid.

- 1-3 mdr.: Oms. = 0 + 0,54 mio. = **0,54 mio.**
  - 4-6 mdr.: Oms = **1,86 mio.**
  - i alt: Oms. = **2,4 mio.**
- Hus1: Oms. = 0
Hus1: oms. = 1,2 mio.
Hus2: Oms. = 45% af 1,2 mio. = 0,54 mio.
Hus2: oms. = 0,66 mio.

Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt	<p>IAS 11/18: Salgsomkostninger relateret til indgåelse af kontrakten udgiftsføres når de afholdes.</p> <p>IFRS 15: Omk. vedr. kontraktens indgåelse, som alene afholdes hvis kontrakten indgås, skal, hvis de forventes genindvundet, afskrives over kontraktens løbetid.</p> <p>Forskel: Omk. udgiftsføres straks vs. aktiveres og afskrives over kontraktens løbetid.</p>	Flere omkostninger relateret til kontrakten vil ved IFRS 15 udgiftsføres hen over den periode kontrakten forløber.
--	---	--

Table 3. Oversigt over forskelle mellem IFRS 15 og ÅRL med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag _ Egen fremstilling

Mindre nuanceforskelle og øvrige ændringer, end de i tabellen nævnte, må forventes at kunne forekomme. Specialets afgrænsning medfører desuden, at enkelte signifikante forskelle ikke afspejles i analysen, dette gælder f.eks. behandling af licenser.

Yderligere kan områder med fortolkningsfrihed, grundet få regler under de gamle standarder, medføre større eller mindre forskelle for enkelte virksomheder, alene ved at IFRS 15 er mere specifik på mange områder.

Det er desuden værd at bemærke, at virksomheder, der aflægger regnskab med IAS 11 og 18 som fortolkningsgrundlag, frit kan anvende guidens i IFRS 15 appendix B, som inspiration på områder, hvor IAS 18 ingen foreskrevne regler har. Dette uden at det vil medføre en ændring i anvendt regnskabspraksis. (EY, 2019a, s. 530)

6.1.1 Grundlag for indregning

Den mest signifikante forskel relateret til IFRS 15's trin 1 er behandling af kontraktændringer eller modifikationer, som er foretaget efter kontraktens indgåelse. Denne er analyseret herunder og fremgår i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0. Derudover er det ikke i relation til indtægtsgrundlaget, at de største forskelle forventes at forekomme.

Øvrige forskelle der kan forekomme ved indregning efter IFRS 15, er f.eks. hvis virksomheder praktiserer meget brug af mundtlige eller implicite salgskontrakter. Dette fordi IFRS 15 modsat IAS 11 og 18 giver specifik vejledning om håndtering heraf (EY, 2019a, s. 571).

6.1.1.1 Kontraktændringer/ modifikationer

Som vist i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0 forventes forskelle at opstå ved vurdering af, om en kontraktændring behandles separat eller sammen med den oprindelige kontrakt. Forskellen vil afspejles i en forskydning i indregningstidspunktet.

IAS 18 indeholder ingen særlige regler om behandling af ændringer, og omsætning indregnet efter IAS 18 går dermed fra ikke at være sænderligt reguleret, til at der er faste retningslinjer. Effekten af ændringen må formodes at være individuel, da den hidtidige fortolkning kan variere.

IAS 11 indeholder nogle retningslinjer, men fortsat noget mindre specificeret end IFRS 15. IAS 11.13 nævner kriterier for, hvornår en ændring skal indregnes. Yderligere oplystes i IAS 11.10 regler for, hvornår ændringen skal behandles som henholdsvis en ny eller en del af den oprindelige kontrakt. IAS 11.10 omhandler vel og mærke kun levering af yderligere aktiver. Omsætning indregnet efter IAS 11 går dermed fra, at ændringen/det nye aktiv skal adskille sig væsentligt fra det/de oprindelige aktiver, til efter IFRS 15 at skulle udgøre en distinkt performance obligation.

Dette faktum forventes, at medfører ændringer for en række virksomheder. Og forventes blandt andet at komme til udtryk hos virksomheder der arbejder inden for telekommunikation, teknologi og entreprenørbranchen (Madsen, 2015).

Børsnoterede virksomheder aflagde for først gang regnskab med indregning af omsætning efter IFRS 15 i 2018. Herved kan eksempler på ændringen ses i allerede aflagte årsrapporter efter IFRS. Grundet ekstraarbejder opstår netop forskellen vedrørende kontraktændringer blandt andet i entreprenøren Arkil A/S's årsrapport for 2018. Denne samt øvrige forskelle opstået ved overgangen til IFRS 15 reducerer samlet egenkapitalen primo med 19,5 mio. Arkil A/S aflægger i øvrigt årsrapport efter ÅRL, men har valgt at følge koncernens overgang til IFRS 15.

6.1.2 Strukturering af grundlagets elementer

De mest signifikante forskelle relateret til IFRS 15's trin 2 er opdeling af kontrakt i delelementer/leveringsforpligtelser og betragtningen omkring, hvorvidt virksomheden er Agent eller Principal. Disse er analyseret herunder og fremgår i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0.

Den meget strukturerede opdeling i performance obligations er en signifikant forskel, men det er indledningsvist værd at bemærke, at den ikke i sig selv udviser synlige regnskabsmæssige forskelle. Den synlige forskel som følge af opdelingen i performance obligations opstår reelt først, når kontraktsummen allokeres på de enkelte performance obligations, som samlet er grundlag for den endelige indregning.

6.1.2.1 Opdeling/separation af kontrakter

De to indregningsmetoder indeholder begge betragtninger om separation af leveringsforpligtelser i og på tværs af kontrakter. Den helt store forskel skyldes, at IAS 11 og specielt IAS 18 er meget sparsom i vejledningen herom, hvor IFRS 15 modsat er meget specificeret i sin vejledning (Lassen, 2014, s. 4).

Den teoretiske tilgang til separationen er overordnet forskellig. IAS 11 og IAS 18 tager udgangspunkt i den samlede kontrakt og ser om noget skal opdeles, hvor IFRS 15 modsat splitter kontrakten op i alle forpligtelser påført ved kontrakten, for herefter at undersøge, hvad der kan stå alene eller skal samles for at udgøre en distinkt performance obligation.

IAS 11 sætter i afsnit 7-9 overordnede retningslinjer for opdeling af elementer i en kontrakt og sammenlægning af kontrakter. Opdeling synes her kun at være relevant, hvis der decideret er tale om flere enkeltstående aktiver.

IAS 18.13 indeholder tilsvarende bestemmelse om separation, som dog er endnu mere sparsom end IAS 11. I teori-afsnittet er nævnt, at der i praksis kan være søgt inspiration i det amerikanske fortolkningsbidrag EITF 00-21. For de virksomheder, hvor det er tilfældet, lægges ved vurderingen overordnet vægt på de samme faktorer som i IFRS 15. De fælles betragtninger er her, at et separat element ikke må være afhængig af andre elementer, det skal have værdi for kunden og medfører fordele for denne.

IFRS 15 indfører begrebet distinkt/særskilt, som er afgørende for, hvilke leveringsforpligtelser en kontrakt skal opdeles i. De to afgørende kriterier i vurderingen af, om en leveringsforpligtelse er distinkt, er om kunden kan drage fordel af forpligtelsen, samt om den kan identificeres og overdrages separat uden at være afhængig af andre.

IFRS 15's øgede specificationsgrad, som er tydeliggjort ved figur nr. 11 (i afsnit 5.2.2), vil angiveligt betyde en anden opdeling af nogle kontrakter. Men den regnskabsmæssige effekt vedrørende sammensatte kontrakter bliver som sagt først rigtig synlig ved den videre behandling af disse i relation til allokering af vederlag og indregning.

Separation af kontrakter i leveringsforpligtelser ved sammensatte kontrakter vil få betydning for en række virksomheder (Madsen, 2015). Omfanget heraf må forventes at være forskelligt, alt efter hvordan virksomheden på nuværende tidspunkt har fortolket bestemmelserne om separation i IAS 11/IAS 18. F.eks. vil en implicit leveringsforpligtelse formentlig sjældent være betragtet, som noget der kunne behandles separat i de tidligere standarder, hvilket IFRS 15 vejleder til i afsnit 24.

Yderligere er konstateringen, at sammenlægning af leveringsforpligtelser på tværs af kontrakter er udbygget i IFRS 15. IAS 18 ligger i grove træk kun forpligtelser sammen, hvis de ikke alene frembringer en økonomisk effekt/fordel for kunden. Og IAS 11 ligger overordnet kun forpligtelser sammen, der bliver opfyldt samtidig eller i forlængelse af hinanden (EY, 2019a, s. 574). Det må dermed også forventes, at nogle kontrakter, der tidligere er behandlet særskilt, efter IFRS 15 muligvis skal lægges sammen.

6.1.2.2 Agent eller principal

I relation til identifikation af virksomhedens forpligtelse overfor kunden er også sondringen om, hvorvidt virksomheden er agent eller principal relevant et område, hvor der er variationer i standardernes vurderinger. Forskellen i betragtningen opstår grundlæggende i, at fokus ved gennemgang af standardernes opstillede kriterier er forskelligt.

IFRS 15 undersøger indikationer på agent/principal med fokus på, hvem der kontrollerer den enkelte performance obligation inden overdragelse til kunden. IAS 18 undersøger derimod med fokus på, hvem der har risikoen. Dette ændrede fokus betyder, at selvom kriterierne i nogen grad indeholder de samme

betragtninger, kan udfaldet af vurderingen være anderledes (Deloitte, 2019). Samtidig giver IAS 18 plads til fortolkning, hvorimod IFRS 15 foreskriver mere specifikke retningslinjer suppleret med praktiske eksempler.

Det er formentlig ikke hos mange virksomheder, at ændringen vil betyde et rolleskifte (EY, 2019a, s. 580). Men for de få, hvor vurderingen falder anderledes ud, er forskellen markant, da indregningen skifter fra brutto til netto eller omvendt.

En kombination af de mere specificerede bestemmelser vedrørende identifikation af leveringsforpligtelser og agent vs. principal-betragtningen, kan også få betydning ved skifte fra IAS 11/18 til IFRS 15. Det skyldes, at virksomheden efter IFRS 15 godt kan være agent i relation til en distinkt leveringsforpligtelse, mens den er principal i relation til de resterende leveringsforpligtelser i kontrakten.

Ændring fra principal til agent ses blandt andet hos Falck A/S i årsrapporten for 2018, hvor det medførte en omsætningsreduktion på 657 mio.

6.1.3 Grundlag for måling

De mest signifikante forskelle relateret til IFRS 15's trin 3 er opgørelse af variable vederlag og returret, som er analyseret herunder og fremgår i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0. Enkelte øvrige forskelle er behandlet og kommenteret på bilag 3, da de er vurderet relevante at kommentere.

6.1.3.1 Variable vederlag

I situationer hvor transaktionsprisen består af variable vederlag, er den primære forskel, at IFRS 15 kræver, at det er højst sandsynligt, at vederlaget ikke medfører væsentlig tilbageførsel. Hvorimod IAS 18 blot foreskriver, at det variable vederlag skal være sandsynligt (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 539).

Efter begge regnskabsstandarder foretages et skøn over det variable vederlag. IFRS 15 foreskriver 2 metoder, der kan benyttes til foretagelse af dette skøn. Hvor IAS 18 lader det være op til regnskabsaflægger, hvordan dette skøn bedst foretages. Det er umiddelbart ikke i selve opgørelsen af skønnet, der forventes betydelige forskelle, da begge situationer bestræber at opgøre værdien, til hvad virksomheden forventer at modtage. Forskelle forventes derimod som følge af IFRS 15's begrænsningsregel om, at en væsentlig tilbageførsel højst sandsynlig ikke vil forekomme. Hertil kan bemærkes, at væsentlighedsbetragtningen vurderes relateret til den samlede kontraktsum, og ikke i relation til det generelle væsentlighedsniveau, som vurderes at være mere gennemgribende (EY, 2019a, s. 585).

Sandsynlighedsvurderingen er et skøn, der foretages på baggrund af et skønsmæssigt opgjort vederlag, og forventes i praksis at være svær at udføre. Hvor stor betydning, forskellen reelt vil få, er dermed også usikkert (EY, 2019a, s. 584). Uagtet at der vil være praktiske udfordringer, vil ændringen fra sandsynlig til højst sandsynlig angiveligt betyde, at indregningstidspunktet for det variable vederlag i nogle tilfælde ligger senere i processen. Dette ud fra en betragtning om, at jo længere frem i processen arbejdet kommer, jo større sikkerhed er der om, hvordan det variable vederlag vil falde ud.

Begrænsningsreglen i IFRS 15 er umiddelbart ikke det eneste forhold vedrørende variable vederlag, der kan medføre ændringer. Der foreligger yderligere betragtninger omkring, at flere forskellige typer af vederlag vil blive omfattet af betegnelsen variable vederlag (Madsen, 2015). Herunder vederlag som ikke tidligere ansås for at være variable.

Vederlag, som vil overgå til at være variable efter IFRS 15, er f.eks. en hensigt, om at tilbyde prisnedslag, hvis den er til stede ved kontraktens indgåelse.

Yderligere vil forhold som returret og refusion indgå som en del af det variable vederlag, hvilke efter hidtidig praksis ikke har været anset som værende en del af vederlaget (EY, 2019a, s. 583).

6.1.3.2 Returrettigheder

En returret kan gøre et vederlag variabelt efter IFRS 15, og kan derved påvirkes af ovenstående omtalte begrænsningsregel. Men netop returrettigheder er yderligere specifikt beskrevet i IFRS 15, hvilket medfører en yderligere ændring.

Den mest markante forskel skyldes, at IAS 18 indregner en netto effekt af returrettigheder i balancen. Modsat foreskriver IFRS 15 indregning af udskudt omsætning som passiv, og tilhørende varer der forventes returneret som aktiv (Fedders et al., 2017, s. 538).

IFRS 15.B21 foreskriver, at en virksomhed der sælger med returret, IKKE skal indregne omsætning, svarende til den/det der forventes returneret. Herved skal omsætningen udskydes og indregnes i passiverne som en tilbagebetalingsforpligtelse. Samtidig indregnes det tilhørende vareforbrug som en periodeafgrænsningspost under aktiver. I forlængelse heraf foreskriver IFRS 15.B23, at reglerne om begrænsning i skøn over variable vederlag skal anvendes, hvilket betyder, at omsætningen alene udskydes, hvis en tilbageførsel er højst sandsynlig.

Tilsvarende behandler IAS 18 og den hertil hørende praksis returneringer ved, at omsætning udskydes, når returnering er sandsynlig. Mens der indregnes en forpligtelse svarende til bruttoavancen, indtil det er muligt at afklare, om returnering vil finde sted (se afsnit 5.1.2.4).

Heraf følger forskellen vedrørende vurdering af, hvornår variable vederlag indregnes, samt en klassifikationsforskel i balancen fra brutto til netto.

Yderligere følger af praksis til IAS 18, at omsætning ikke udskydes, og der er alene indregnes en hensat forpligtelse, såfremt returneringerne anses som værende begrænsede (Fedders & Steffensen, 2012, s. 512). Det anses f.eks. at være tilfældet, hvis en butik giver kunderne 8 dages retur ret. Tilsvarende er ikke omtalt i IFRS 15. Hvorvidt praksis i relation hertil vil fortsætte, eller om der potentielt vil ske en ændring, er umiddelbart uafklaret.

Et eksempel på ændringen til nettoindregning, ses blandt andet hos Pandora A/S i årsrapporten for 2018, hvor det medførte en stigning i balancesummen med 188 mio.

6.1.4 Indregning og måling kombineret ved flere delelementer

Den mest signifikante forskel relateret til IFRS 15's trin 4 er generelt, at der foreligger specifik vejledning omkring allokering af transaktionsprisen. Denne er analyseret herunder og fremgår i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0.

6.1.4.1 Allokering af vederlag

IAS 18 indeholder ingen regler omkring, hvordan fordelingen skal foretages. Standarden lader det herved igen være op til virksomhedens vurdering. 3 forskellige metoder er nævnt i specialets afsnit 5.1.2.3, som metoder der er accepteret og anvendt i praksis. Hvilken metode virksomhederne reelt anvender er angiveligt individuelt, og nogle anvender formentlig en helt 4. model. De 3 nævnte metoder er:

- Den relative dagsværdimetode
- Kostpris tillagt en rimelig fortjeneste
- Residualmetoden

IAS 11 foreskriver decideret, at opdeling af en kontrakt kun skal foretages, hvis et af de 3 forhold oplyst i IAS 11.8 eksistere (se specialets afsnit 5.1.1.2). Det er her værd at bemærke, at omsætningen i alle 3 forhold vil være identificeret pr. aktiv. Kun i sidstnævnte forhold kan være tvivl om opgørelsen, og hertil foreligger ingen vejledning.

IFRS 15 foreskriver, at allokering af vederlag skal foretages med udgangspunkt i de isolerede salgspriser. Summen af disse danner grundlag for en forholdsmæssig fordeling af transaktionsprisen fastsat i trin 3.

De virksomheder, der tidligere har anvendt den relative dagsværdi metode, vil opdage, at dagsværdien¹⁰ af de enkelte salgstransaktioner vil blive erstattet med virksomhedens egen normale salgspris¹¹. Værdien må forventeligt være identisk eller meget tæt på at være det samme.

Yderligere indeholder IFRS 15 faste retningslinjer for, hvordan en isoleret salgspris kan fastsættes, hvis den ikke er direkte observerbar ved en listepriis eller tilsvarende. Her oplister IFRS 15 følgende 3 metoder dog med begrænset mulighed for anvendelse af sidstnævnte:

- Justeret markedsvurdering
- Forventet kost-plus margin
- Residualmetoden

Specielt metoden med fordeling ud fra, at hver bestanddel tildeles en rimelig avance(IAS 18), vil skabe forskel mellem IAS 18 og IFRS 15(Lassen et al., 2017, s. 80). Men også faktum som, at der efter IFRS 15 er begrænset mulighed for at anvende residualmetoden, og at der er meget specifik vejledning om anvendelse af den relative metode, kan betyde, at selvom virksomhederne førhen anvendte metoder, der er anerkendt af IFRS 15, vil de ikke nødvendigvis kunne anvende dem i samme omfang eller på samme måde(EY, 2019a, s. 592).

For virksomhederne kan det være en forskel i sig selv, at de skal sikre data, der skaber grundlag for opgørelse af de isolerede salgspriser, for hermed at kunne foretage allokering af vederlaget(Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 525).

Allokeringen, i kombination med at opdelingen i performance obligations bliver mere stringent, formodes at få væsentlig betydning for de virksomheder, der har indtægtsstrømme bestående af sammensatte kontrakter.

6.1.5 Tidspunkt for indregning

De mest signifikante forskelle relateret til IFRS 15's trin 5 er den grundlæggende ændring af indregningskriteriet samt opgørelse ved indregning af omsætning over tid. Disse er analyseret herunder og fremgår i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0. Yderligere er enkelte øvrige forskelle, der er vurderet relevante at kommentere, behandlet nedenfor. Herfra er omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt vurderet relevant at medtaget i oversigtstabellen i afsnit 6.1.0.

6.1.5.1 Indregningskriterium/indregningstidspunkt

Tidspunktet, for hvornår en kontrakt/leveringsforpligtelse anses som værende opfyldt, er forskelligt i de to standarder. IFRS 15 anser overgang af kontrol som kriterium for opfyldelse, mens IAS 11 og 18 anser overgang

¹⁰ Dagsværdien som ved IAS 18 blev benyttet ved den forholdsmæssige fordeling(EY, 2019b, s. 33).

¹¹ Salgsprisen, der efter IFRS 15 udgør den isolerede salgspris, som ligger til grund ved fordelingen.

af væsentlige risici og fordele forbundet med ejendomsretten som kriterium for opfyldelse. Denne forskel er et paradigmeskifte i sig selv.

Det afgørende tidspunkt flytter således fokus, fra det arbejde som virksomheden har udført i regnskabsperioden, til hvad kunden reelt har modtaget (FSR, 2020, Kapitel 8A.2.2).

Selvom tidspunktet for overgang af kontrol og overgang af fordele og risici i rigtig mange tilfælde vil være sammenfaldende, er det afgørende at være opmærksom på, at det ikke nødvendigvis altid er tilfældet (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 531).

Et eksempel på, at det ændrede fokus har betydning, ses blandt andet hos Vestas Wind System A/S i årsrapporten for 2018. Her er overgang af kontrol senere end overgang af fordele og risici i nogle situationer.

6.1.5.2 Indregning over tid (vs. på et bestemt tidspunkt)

Den grundlæggende ændring ved indregning af omsætning over tid er, at reglerne omkring indregning af entreprisekontrakter og serviceydelse erstattes af regler, der er i harmoni med IFRS 15's indregningskriterium overgang af kontrol (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 524).

Yderligere behandler regnskabsstandarderne IAS 11 og 18 sideløbende indregning af omsætning, men for hver sine transaktionstyper. Ved erstatning af disse med IFRS 15, vil alle transaktionstyper behandles under samme regelsæt, hvori 3 bestemte faktorer afgør, om der skal ske indregning over tid eller på et bestemt tidspunkt. Netop denne sidestilling af alle transaktionstyper og dermed også brancher er ny med IFRS 15.

Meget kort og overordnet er i nedenstående tabel opridset, i hvilke scenarier de forskellige standarder tillader indregning af omsætning over tid.

Scenarier, hvor der efter standarderne foretages indregning over tid	
IAS 11/IFRIC 15	IFRS 15
Indregning over tid, når 3 kendetegn eksisterer: <ul style="list-style-type: none"> ▪ en individuelt forhandlet kontrakt ▪ om et/flere aktiver der er udviklet, designet og fremstillet specielt til kunden, ▪ hvor der er indgået en bindende kontrakt inden fremstillingen 	Indregning over tid, i følgende 3 scenarier: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leverancen modtages og forbruges af kunden med alle dertilhørende fordele, sideløbende med at virksomheden præsterer ▪ Leverancen skaber eller forbedre et aktiv, som kunden opnår kontrol over, sideløbende med at aktivets værdi forøges ▪ Leverancen skaber et aktiv, der ikke har alternativ anvendelse for virksomheden, og virksomheden har ret til betaling for udførte ydelser
IAS 18 – tjenesteydelser (IFRIC 15.16)	
Indregning over tid, når der over en periode udføres et arbejde på grundlag af en serviceaftale, der ikke samtidig omfatter salg af varer.	
IAS 18 – varer (IFRIC 15.17)	
Indregning over tid, når betingelserne for salg opfyldes kontinuerligt, og kontrollen samtidig overdrages i takt med at arbejdet udføres	

Tabel 4. Scenarier, hvor IAS 11, IAS 18 eller IFRS 15 foreskriver indregning af omsætning over tid _ Egen fremstilling

Af tabellen ses, at efter IAS 11 og 18 er det opfyldelse af kriterierne for anvendelse af produktionsmetoden, der afgør, om der skal ske indregning over tid eller på et bestemt tidspunkt. Det er således overordnet

kontraktens kategori, der afgør, om der skal ske indregning over tid eller ej. Efter IFRS 15 er det alene de 3 scenarier, der er afgørende for, om der skal ske indregning over tid eller på et bestemt tidspunkt.

Det er hovedsageligt det sidstnævnte scenarie i IFRS 15, som forventes at skabe forskelle. Et aktiv der løbende skabes og ikke har alternativ anvendelse, og hvor der løbende opnås ret til betaling for udført arbejde. Ændringer forventes, da dette scenarie omfavner såvel fysiske som ikke fysiske aktiver. Samtidig er kravet om løbende ret til betaling ikke et faktum, der er kendt fra IAS 11 og 18 (Fedders et al., 2017, s. 539).

Ændringer i faktorer, der afgør "indregningsmetoden", kan således i nogle tilfælde betyde, at virksomheder der tidligere ikke har kunne benytte produktionsmetoden, fordi der ikke var tale om et individuelt forhandlet og specialiseret aktiv, efter IFRS 15 får mulighed for at indregne omsætning over tid. Dette må for nogle virksomheder antages at være mere retvisende, men ændringen vil formentlig ikke omfatte et stort antal virksomheder.

Det modsatte tilfælde, hvor virksomheder ikke længere kan indregne over tid, kan naturligvis også forekomme, men det må forventes at forekomme hos endnu færre.

Et eksempel ses blandt andet hos Kompan Holding A/S i årsrapporten for 2018, hvor kontrakter overgår, fra efter IAS 18 at blive indregnet ved risikoovergang, til indregning over tid efter IFRS 15.

6.1.5.2.1 Vurdering af kriterier på indregningstidspunktet ved indregning over tid

Ovenstående tabel 4 (i afsnit 6.1.5.2) må ikke forveksles med, hvornår grundlaget for indregning over tid skønnes at kunne opgøres pålideligt. Vurderingen heraf er baseret på en form for kriterier, som de forskellige standarder efterfølgende stiller, når indregningen over tid skal foretages.

Standarderne er struktureret forskelligt, hvilket bevirker at IAS 11 og 18's kriterier i vurderingen af, hvornår udfaldet af en kontrakt kan skønnes pålideligt, er spredt rundt i IFRS 15's forskellige trin. Denne anderledes struktur kan syne forskelle, der i realiteten ikke er der.

Nedenstående tabel er overfladisk skitseret for at synliggøre, at der ved vurderingen af, hvornår udfaldet af en kontrakt kan skønnes pålideligt, ikke bør forventes synderlige forskelle.

Kriterier i vurderingen af om en pålidelig opgørelse kan skønnes, ved indregning over tid	
IAS 11/ IAS 18 (tjenesteydelser)	IFRS 15
<u>Pålidelig opgørelse vurderes at kunne skønnes når:</u>	<u>Tilsvarende kriterier forud for indregning:</u>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Der er sandsynligt, at økonomiske fordele ved kontrakten vil tilfalde virksomheden 	Trin 1; Er berettiget til et aftalt vederlag for leverancen, og det er sandsynligt, at kunden har evnen samt har til hensigt at betale vederlaget
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kontraktens samlede omsætning kan måles pålideligt 	Trin 3; Fastsættelse af transaktionsprisen (Samt trin 2 og 4 ved sammensatte kontrakter)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Færdiggørelsesgraden kan måles pålideligt 	Trin 5; Der er muligt i rimelige grad at opgøre processens fremskridt
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afholdte omkostninger tilknyttet kontrakten kan opgøres samt måles pålideligt 	IFRS 15.95; En pålidelig opgørelse af afholdte omk. er ikke ordret et krav, men skal indregnes som et aktiv, og skal deraf kunne opgøres
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fremtidige omkostninger forbundet med færdiggørelsen kan måles pålideligt 	IFRS 15.95c; En pålidelig opgørelse af fremtidige omk. er ikke ordret et krav, men det skal vurderes,

(Vær obs på at kriterierne er lidt færre ved en kostpris-plus-kontrakt)	om aktivet for en kontrakts omkostninger kan genindvindes, hvilket forventes at kræve kendskab til omk. forbundet med færdiggørelsen
---	--

Tabel 5. Oversigt kriterier i vurderingen af om en pålidelig opgørelse kan skønnes, ved indregning over tid efter IAS 11/18 og IFRS 15

6.1.5.2.2 Måling af fremskridt over tid

Selve opgørelsen af færdiggørelsesgrader bør som udgangspunkt ikke medfører store forskelle. IFRS 15.B15 foreskriver, at der skal tages hensyn til og vælges ud fra, hvad der giver det mest retvisende billede. Hvilket også efter IAS 11 har været gældende.

De 3 metoder, som IAS 11.30 og IAS 18.24 oplister, er også omfavnet af de metoder, som IFRS 15 afsnit B15 og B18 oplister (se bilag 4). Forskellen er, at IFRS 15 deler metoderne op i input og output. Samt opsætter begrænsninger ved brug af input metoder, da disse ikke direkte bidrager i retningen mod overdragelse af kontrol til kunden.

Begrænsningerne i IFRS 15.B19 indebærer, at input der ikke var afspejlet i kontrakten, såsom uventede forhold der medfører ineffektivitet eller øgede omkostninger, skal udelades ved opgørelse af færdiggørelsesgraden. Det har ikke umiddelbart været praksis efter IAS 11.

Selvom udgangspunktet er, at forskelle opstået ved opgørelse af færdiggørelsesgrader er begrænsede. Ses et eksempel, på at det er tilfældet, i årsrapport for FLSmidth & Co. A/S 2018. Virksomhederne må derfor være forberedt på, at det kan forekomme.

6.1.5.3 Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt

Salgsomkostninger afholdt i relation til at få kontrakten, behandles efter IAS 11.20 ikke som en entrepriseomkostning, men som en almindelig salgsudgift, når den afholdes. IAS 18 indeholder ingen vejledning herom, men henviser ved tjenesteydelser indregnet efter produktionsmetoden til IAS 11.

Efter IFRS 15 indregnes omkostninger vedrørende kontraktens indgåelse, som alene afholdes, hvis kontrakten indgås, i balancen som et aktiv. Men kun hvis virksomheden forventer at genindvinde disse. I IFRS 15.92 nævnes f.eks. salgsprovision, som en omkostning, der kun afholdes, hvis kontrakten indgås. Aktivets afskrives herefter over kontraktens løbetid.

Et eksempel på ændret indregning af salgsprovision forbundet med en kontrakts indgåelse ses blandt andet hos TDC Group i årsrapporten for 2018.

6.2 Hvilke typer virksomheder vil se væsentlige ændringer ved tilvalg af IFRS 15 som alternativ til ÅRL?

Grundlæggende bør det kunne udledes, at de virksomheder, som vil se væsentlige ændringer ved tilvalg af IFRS 15, er dem, som i deres salgskontrakter har forhold, der rammes af de i afsnit 6.1 oplistede forskelle.

Mere specifikt, i relation til hvilke typer af virksomheder ændringerne vil vise sig hos, nævner IFRSbox, at eksperterne siger, at virksomheder inden for industrierne telekommunikation, softwareudvikling, fast ejendom og øvrige med længerevarende kontrakter vil påvirkes mest (Mahutova, u.å.-b). Hvilket overordnet er enslydende med hvad IASB kommunikerer til investorer (Anderson & Kumar, 2019, s. 4).

En anden artikel fra IFRSbox nævner specifikt 4 brancher, som menes at opleve de største udfordringer ved IFRS 15 (Mahutova, u.å.-a). De 4 brancher er telekommunikation, producenter, byggefirmaer og ejendomsudviklere samt teknologi og softwareudvikling. Det er på sin vis bekræftende, at de brancher der

oplever udfordringer, er sammenfaldende med de brancher der identificerer forskelle. Dette sagt med forsigtighed da begge artikler har samme forfatter.

IASB/IFRS Foundation opstiller i et webinar til investorer tabellen, som ses af figur 16. Tabellen giver overordnet et godt billede af, hvilke typer virksomheder der kan forventes ændringer hos, samt i hvilke trin ændringen forventes at opstå.

Potential change across sectors					
	Step 1: Identify contract with customer	Step 2: Identify PO's ^a in contract	Step 3: Determine TP ^a of contract	Step 4: Allocate TP to PO's	Step 5: Recognise revenue when PO's satisfied
Aerospace & Defence	✓		✓		✓
Asset Managers			✓		
Construction			✓		✓
Engineering & Industrials*					✓
Life Sciences**	✓	✓			✓
Media**	✓	✓			✓
Real Estate	✓	✓			✓
Software		✓		✓	✓
Telecoms		✓		✓	✓

* Contract manufacturing activities, ** Licence related activities, ^aPO's: Performance obligations, TP: Transaction price. Source: KPMG "First Impressions: Revenue from contracts with customers"

Figur 16. Potentielle ændringer på tværs af sektorer fra ref. (Anderson & Kumar, 2019, s. 7)

Andre kilder er mere tilbøjelig til

at nævne karaktertræk end virksomhedstyper eller brancher som indikatorer for, hos hvem ændringer kommer til udtryk. Her nævnes blandt andet, at periodeforskydning særligt vil opleves hos "virksomheder med sammensatte eller længerevarende kontrakter indeholdende usikre eller variable elementer"¹².

For at bidrage med et mere konkret bud på, hvilke typer af virksomheder som vil opleve ændringer, er foretaget en mindre undersøgelse af en række regnskaber aflagt efter IFRS eller efter ÅRL med tilvalg af IFRS 15. Undersøgelsen har taget udgangspunkt i en liste over de 1000 største danske virksomheder i 2019 målt på omsætning i 2018. Heraf er udvalgt en stikprøve på 115 virksomheder. Se yderligere om grundlaget for undersøgelsen herunder udvælgelse af stikprøven på bilag 5.

Ved denne undersøgelse af de 115 virksomheders årsrapporter er konstateret, at 51 af virksomhederne i 2018 have aflagt årsrapport efter IFRS eller efter ÅRL med tilvalg af IFRS 15. Denne opsplitning i aflæggelse efter IFRS og årsregnskabsloven ses branchefordelt på bilag 6.

For hver af de ovennævnte 51 virksomheder er foretaget en nærmere undersøgelse af, hvilken effekt IFRS 15 havde på regnskabsaflæggelsen i overgangsåret. Resultatet heraf ses af bilag 7, som viser en oversigt over de i undersøgelsen foretagne observationer. Heraf fremgår, at IFRS 15 slet ikke eller kun i uvæsentlig grad medførte ændringer for 37 ud af de 51 virksomheder. Mens 14 virksomheder havde konstateret en ændring med påvirkning på resultatet eller klassifikationen i enten resultatopgørelsen eller balancen.

Undersøgelsen er begrænset til de informationer, som virksomhederne har angivet i deres offentliggjorte årsrapporter. Nogle virksomheder benævner, at ændringerne er uvæsentlige, og lukker den der. Mens andre nævner at ændringer er uvæsentlige, men vælger alligevel at indregne dem. Disse er medtaget som ændringer i undersøgelsen. Væsentlighedsbetragtninger og forskelle, i hvor meget virksomhederne vælger at oplyse, må således forventes at være forskellige og betyder, at undersøgelsen skal anvendes med en grad af forsigtighed.

Yderligere skal nævnes, at der i undersøgelsen ikke er taget højde for IFRS 15's øgede krav til oplysninger. Herunder både notekrav samt specifikation af kontraktlige aktiver og kontraktlige forpligtelser i balancen. Dette er ikke vurderet relevant, når IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL ikke kræver at oplysnings-

¹² Citat fra (Madsen, 2015)

kravene i IFRS 15 følges (se afsnit 5.3.2). I så fald kunne langt flere virksomheder være påvirket, hvilket havde givet undersøgelsen et forkert udtryk i forhold til effekt ved IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL.

De 14 virksomheder, hvis årsrapporter viste ændringer som følge af implementering af IFRS 15, ses i nedenstående tabel 6 og 7. Tabel 6 opstiller de virksomheder, hvori der er konstateret en ændring ved IFRS 15 med påvirkning på resultatet. Heraf ses, at de 10 virksomheder er fordelt på 9 ud af de 54 specifikke brancher, som virksomhederne oprindeligt var inddelt i. I relation til de overordnede brancher er de fordelt over 7 af de i alt 13.

Ved nærmere kig på de virksomheder/brancher, der fremgår af tabel 6, er en række sammenfaldende med de forventninger, som indledningsvist i dette afsnit blev skitseret. Effekter opstår hos entreprenører indenfor byggebranche, software og IT-service samt teleselskaber indenfor IT-branchen og Vestas indenfor industri med længerevarende kontrakter.

Udover ovenstående, som der var forventet en effekt hos, har undersøgelsen også vist påvirkning ved IFRS 15 indenfor transport (infrastruktur og luftfart), design (lejetøj), medicinal (medicoteknik) og service (Falck).

Fælles for de 2 sidstnævnte er en påvirkning af de ændrede nuancer i betragtningen om agent eller principal. Netop denne betragtning må antages hovedsageligt at være påvirket af virksomhedens organisering i relation til dens samarbejdspartnere. Der kan naturligvis være fællestræk i organiseringen inden for bestemte brancher, men specialet har intet grundlag at trække en sådan generalisering på baggrund af. Samtidig kan argumenteres for, at Falck er en virksomhed, der skiller sig lidt ud fra øvrige virksomheder i servicebranchen, og dermed ikke kan trække en direkte kobling til en bestemt type af virksomheder. Derfor forventes disse 2 brancher ikke generelt at blive påvirket af ændringen ved overgang til IFRS 15.

Vedrørende virksomhederne indenfor transport (infrastruktur og luftfart) er Sund og Bælt blevet påvirket af, hvordan vederlaget/rabatten allokeres, og SAS af behandlingen af kontraktændringer ved kundernes ombooking. Inden for design (lejetøj) er Kompan, der blandet meget andet f.eks. laver kundespecifikke legepladser, påvirket af IFRS 15's helt grundlæggende ændring til indregning i takt med overgang af kontrol. Trods variationer i hvilken ændring, der reelt er årsag til påvirkningen, er fælles for de nævnte situationer, at der, i hvert fald ude fra set, er tale om længerevarende kontrakter. Dette er i overensstemmelse med, hvad IFRSbox fortolker at eksperterne siger, og hvad Nick Anderson fra IASB nævner i et webinar til investorer (Anderson & Kumar, 2019). De laver netop også en form for opsamling benævnt andre industrier med langvarige kontrakter.

Tabel 7 opstiller de virksomheder, hvori der er konstateret en ændring ved IFRS 15 med påvirkning på klassifikationen. Disse er blot inddraget for at vise, at selvom virksomhederne ikke har længerevarende kontrakter, der strækker sig henover flere regnskabsår, kan der være andre forhold, som medfører en ændring. Heraf ses, at specielt virksomheder, der yder rabatter i form af salgsomkostninger, der er direkte relateret til en bestemt salgskontrakt, angiveligt vil opleve en omrokering i resultatopgørelsen, der påvirker omsætningens størrelse og dermed også en række nøgletal.

6. Analyserende undersøgelse og diskussion af forskellene mellem ÅRL og IFRS 15

IFRS 15 har i nævnte regnskaber beløbsmæssigt påvirket...		Omsætning	Resultat	Egenkapital pr. i overgangsåret	Balancesum	Bemærkning vedrørende nævnte årsager til påvirkningen
Beløb i mio. DKK (Virksomhedernes oms. i 2018)						
Effekt på resultat						
Entreprenører						
Byggeri	FLSmith & Co. (18.750 mio.)	-37	-27	8	37	Opgørelse af færdiggørelsen er ændret fra et produceret outputgrundlag til et omkostningsgrundlag
	Per Aarsleff (12.108 mio.)	-0,432	-0,183	-3,9	0	Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakter ej aktiveret i samme omfang (EK -2,1 mio.) Nødvendige omkostninger under udførelsen, f.eks. mobiliseringsomk. og nødvendige midlertidige foranstaltninger, er kun under visse betingelser aktiveret og amortiseret over kontraktperioden (EK -1,8 mio.)
Infrastruktur						
Transport	Sund og Bælt Holding (3.380 mio.)	Ukendt	Ukendt	-22	Ukendt	Indregning af rabat ved nedsat pris i en bestemt periode. Forudbetalt årsafgift giver en forpligtelse/"kontraktgæld" frem til perioden med nedsat pris.
	Luftfart					
	SAS Group (32.706 mio.) (SEK kurs 0,7231)	Ukendt	-11,57	-11,57	-3,6155	Ombookingsgebyrer overgår fra indregning, når ombookingen finder sted, til at være en kontraktændring Indregning udskydes herved, til tidspunktet hvor billetten benyttes.
Legetøj						
Design	Kompan (1.935 mio.)	7	1,4	0,8	2,2	Overgang, fra indregning af kundespecifikke salgskontrakter som varesalg ved risikoovergang, til indregning over tid i takt med varens kontrolovergang til kunden.
Medicoteknik						
Medicinal	Demant (13.937 mio.)	Ukendt	15	-386	153	Tidspunkt for indregning påvirkes, samt vurdering af principal og agentforhold vil ændre, hvornår der sker netto eller brutto indregning.
Service						
Service	Falck (13.270 mio.)	-972	-21	-25	3	Vurdering af agent eller principal (oms. -657 mio.) Indregning af rabat i transaktionsprisen/over kontraktperioden. (oms. -16 mio.) Udskydelse af indregningstidspunkt til inddrivelse af vederlag er sandsynligt. Betalingstidspunktet for patienter uden forsikring, anden statslig hjælp eller lignede (oms. -299 mio.)
	Software og IT-service					
	KMD (6.004 mio.)	5,6	5,6	-17	Ukendt	Eneste oplysning er, at anvendelsen af principperne vurderes at give et mere retvisende billede af det finansielle resultat.
Teleselskaber						
IT	TDC (17.356 mio.)	335	-18	387	-88	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fordeling af rabat givet ved kontakter bestående af flere leverancer. ▪ Salg af håndsæt lavere end kostpris indregnes som omsætning modsat tidligere, hvor nettotabet blev indregnet som andre eksterne omkostninger. ▪ Omkostninger vedrørende opnåelse af abonnement (salgsprovision m.m.) aktiveres og amortiseres over kundeforholdets forventede levetid, tidligere blev omkostningerne udgiftsført, når de blev afholdt. ▪ Ikke-refunderbart forudbetalinger for tilslutning indgår i transaktionsprisen og allokeres på identificerede performance obligations, sådanne blev tidligere udgiftsført over kundeforholdets forventede levetid. ▪ De i ovenstående pkt. omtalte forudbetalinger aktiveres kun, hvis de er direkte relateret til en kontrakt eller forventet kontrakt. Tidligere aktiveredes disse, selvom de ikke var direkte relateret til en kontrakt.
	Vindmøller					
Industri	Vestas Wind Systems (75.530 mio.) (EURO kurs 7,45)	-2950,2	-305,45	-402,3	1557,1	Udskydelse af omsætning ved "Supply-only projects" fordi overgang af kontrol anses senere end overgang af fordele og risici. Udskydelse af omsætning ved "Turnkey projects" fordi færdiggørelsen over tid, vurderes at falde tidsmæssigt senere. Samt forskellige præsentationer i balancen.

Tabel 6. Oversigt over virksomheder, hvori der er konstateret en ændring ved IFRS 15 med påvirkning på resultatet

IFRS 15 har i nævnte regnskaber beløbsmæssigt påvirket... Beløb i mio. DKK (Virksomhedernes omsætning i 2018)	Omsætning	Balance-sum	Bemærkning vedrørende nævnte årsager til påvirkningen
Klassifikation			
Drikkevarer			
Carlsberg (62.503 mio.)	-1153		Klassifikation mellem omsætning/ rabat og salgsomkostninger
Forsyningselskaber			
Ørsted (75.520 mio.)	-5034		Klassifikation mellem omsætning og salgsomkostninger
Tekstil og beklædning			
Pandora (22.806 mio.)		188	Returret
Øvrige levned- og nydelsesmidler			
House of Prince (6.463 mio.)	-41,6		Klassifikation mellem omsætning og andre eksterne omkostninger

Tabel 7. Oversigt over virksomheder, hvori der er konstateret en ændring ved IFRS 15 med påvirkning på klassifikationen

Undersøgelsen og ovenstående taget i betragtning vil der være typer af virksomheder, som er mere disponeret i forhold til at opleve ændringer ved IFRS 15. Her er som nævnt tale om telekommunikation, softwareudvikling, fast ejendom og øvrige brancher med længerevarende kontrakter. Men ændringerne ved IFRS 15 kan også sprede sig bredt over brancherne, og afhænger ikke mindst af virksomhedernes indtægtsstrømme og forretningsmodel.

Samtidig må det antages, at de virksomheder, der ved implementering af IFRS 15 har konkluderet en uvæsentlig eller ingen effekt, i større eller mindre omfang alligevel har brugt ressourcer på at nå frem til den konstatering. Hvilket må være forventeligt, for virksomheder der tilvælger IFRS 15, i det første år næsten uanset typen. Omfanget heraf vil forhåbentlig blive mindre, i takt med at både rådgivere og virksomheder bliver mere bekendt med IFRS 15, og eventuelle tvivlområder bliver afklaret.

Trods disse indledende overvejelser ved første implementering kan øvrige virksomheder, hvis det af andre årsager giver mening, roligt tilvælge IFRS 15 uden væsentlige regnskabsmæssige effekter. Øvrige årsager til alligevel at vælge IFRS 15 analyseres og diskuteres i afsnit 8.

6.3 Delkonklusion

Virksomheder, der vælger at anvende IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til årsregnskabsloven, kan forvente ændringer inden for en række specifikke områder. Herunder særligt ved kontrakter med kunder der indeholder/berører følgende forhold: ændringer efter kontraktens indgåelse, sammensatte kontrakter, kontrakter med flere parter, variable vederlag, returret, forskelle i tidspunkt for overgang af henholdsvis risiko og kontrol, længerevarende kontrakter eller omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt.

Selvom der ved oplyste karaktertræk kan forventes ændringer, må det konkluderes, at der ikke findes et entydige svar på de forskelle, der vil fremkomme, grundet de tidligere regnskabsstandarders store rum for fortolkningsfrihed.

De identificerede forskelle viser, at der er ændringer inden for alle 5 trin i IFRS 15, nogle mere signifikante end andre, men forskellene rammer mange forskellige områder. Virksomhederne vil dermed ikke opleve alle nævnte forskelle, men nogle enkelte afhængig af forholdene omkring specifikt deres kontrakter med kunder.

De typer af virksomheder, der forventes at opleve ændringer, er primært teleselskaber, softwareudviklere, entreprenører herunder fast ejendom og øvrige virksomheder med længerevarende kontrakter. Med disse

oplistet skal bemærkes, at en kombination af typer og karaktertræk umiddelbart er den mest rammende beskrivelse af de virksomheder, der vil opleve ændringer ved tilvalg af IFRS 15 til fortolkning af ÅRL.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Forinden case arbejdets opstart er en forudindtaget hypotesen om, at begge metoder giver et retvisende billede. Case arbejdet skal gennem en deduktiv arbejdsproces forsøge at bekræfte eller afkræfte denne hypotese, ikke nødvendigvis generelt, men for den specifikke case.

Baggrunden for hypotesen er en antagelse om, at valgmuligheden ikke ville være til stede, hvis den ene metode var i strid med årsregnskabslovens princip om det retvisende billede.

Formålet med casen og regneeksemplerne er at belyse effekten ved nogle af de teoretiske identificerede forskelle, for herigennem at kunne vurdere ændringernes påvirkning på det retvisende billede.

7.1 Introduktion til case virksomhed

Casen er bygget op omkring faktiske anonymiserede salgskontrakter. Case virksomheden (herefter benævnt Cavi A/S) agerer inden for entreprenørbranchen, og arbejder nærmere bestemt indenfor jord, beton, kloak, belægning, gravearbejde, fundering mv.

Cavi A/S er en virksomhed i regnskabsklasse C og aflægger årsregnskab efter årsregnskabsloven med IAS 11/18 som fortolkningsgrundlag ved indregning af omsætning.

7.2 Regnskabsmæssig behandling af salgskontrakter i case virksomhed

7.2.1 Salgskontrakt 1

Omfatter overordnet anlægsarbejder, rørleverancer, rørmontage m.m. vedrørende 2 strækninger af fjernvarmeledning. En ledning fra punkt A til B og en anden ledning fra punkt B til C.

7.2.1.1 IAS 11/18

IAS 11 eller IAS 18

IAS 11 anvendes, da der er tale om en entreprisekontrakt. Kontrakten omfatter konstruktion af aktiver/fjernvarmeledninger, som er individuelt forhandlet. Kunden har fastlagt strækning og kriterier for arbejdet, inden arbejdet er sat i udbud. Yderligere er indgået en bindende kontrakt inden arbejdes begyndelse.

Sammenlægning/separation

På entreprisen er givet et samlet tilbud. Entreprisensummen er opdelt på anlægsarbejde, rørarbejde mv., hvilke ikke opfattes som værende enkeltstående aktiver, der kan opdeles. I forlængelse heraf er en individuel forhandling ej foretaget for enkeltstående aktiver.

Kontrakten har ikke været opfattet som mere end et aktiv, og IAS 11 giver ikke specifik vejledning om, hvornår noget er et eller flere aktiver. Derfor er entrepriseomsætning og -omkostninger ikke opgjort særskilt for enkeltstående aktiver.

Kontrakten vurderes dermed ikke omfattet af undtagelserne i IAS 11.8, der medfører opdeling af kontrakten.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Omsætning

Omsætning, opgjort til dagsværdi, udgør den i kontrakten aftalte entreprisesum. Summen er fastlagt på baggrund af en godkendt kontrakt, i specialet forudsat til en fast sum på t.DKK 46.758 (se bilag 8 spg. 3).

Ændringer til den oprindelige kontrakt er opstået løbende i form af ekstraarbejde. Ekstraarbejder skal godkendes af kunden inden udførelse¹³, og indregnes efter samme mønster. Kundens godkendelse gør ændringen sandsynlig, og en fast aftale om enhedspriser i kontraktperioden medfører, at prisændringen grundlæggende kan måles pålideligt, i takt med at omfanget af ekstraarbejdet kendes.

Ekstraarbejder udgjorde i kontraktens 3. måned t.DKK 1.196, og i kontraktens 6. måned i alt t.DKK 3.180. Ekstraarbejder er grundlæggende vurderet at være ændringer til, hvad der var omfattet af den oprindelige kontrakt, hvorfor kriterierne for opdeling i IAS 11.10 ikke gælder.

I enkelte tilfælde udgør ekstraarbejdet reelt noget ekstra, men her er fortsat ikke tale om et yderligere aktiv (se bilag 8 spg. 5). Enhedspriser ved ekstra arbejder er fastlagt i den oprindelige kontrakt¹⁴, derfor vurderes prisen for ændringen ikke at være forhandlet uafhængigt af den oprindelige pris. Konklusionen er derfor, at alle ekstraarbejder skal behandles som en ændring til entreprisesummen og ikke en separat kontrakt.

Omkostninger

Omkostninger, der afholdes fra indgåelse af kontrakten til afslutning af arbejdet, som er relateret til opfyldelse af kontrakten, registreres på kontrakten. Omkostninger i forbindelse med indgåelse af kontrakten er alene timer anvendt på beregninger til afgivelse af tilbud, hvilke er udgiftsført ved afholdelsen (se bilag 8 spg. 8). Påløbne omkostninger pr. måned ses i afsnit 7.2.1.1.1.

Indregningstidspunkt/færdiggørelsesgrad

Indregning kræver, at udfaldet kan opgøres pålideligt, hvilket i tabellen vurderes at være tilfældet for kontrakt 1, som er en såkaldt fastpriskontrakt.

Omsætning måles pålideligt	Entreprisesummen er aftalt, ekstraarbejder godkendes af kunden inden udførelse.
Sandsynligt, at økonomiske fordele ved kontrakten vil tilfalde virksomheden	Kunden er ved kontrakten forpligtet til at betale for Cavi A/S' udførelse af aftalt arbejde, og der er ikke indikationer på udfordringer med betalingsevne.
Omkostninger forbundet med færdiggørelsen samt færdiggørelsesgraden kan opgøres pålideligt	Specifik kalkulation på omkostninger forbundet med arbejdet er foretaget i forbindelse med beregning af tilbud. Kalkulation tillagt ekstraarbejde danner grundlag for færdiggørelsesgraden, ud fra afholdte omkostninger.
Tilknyttede omkostninger kan opgøres pålideligt og sammenholdes med tidligere foretagne skøn/kalkulation	Forbrugte ressourcer registreres løbende på kontrakten, og kalkulationer foreligger jf. ovenstående.

Tabel 8. Betingelser for at udfaldet kan skønnes pålideligt i opgørelsen af kontrakt 1.

Som færdiggørelsesgrad anvendes afholdte omkostninger sammenholdt med samlede forventede omkostninger, hvilket vurderes pålideligt at afspejle aktiviteten og værdien af det udførte arbejde.

¹³ Jf. AB18 § 14 samt specifikke tilføjelser hertil.

¹⁴ Jf. AB18 § 14 samt specifikke tilføjelser hertil.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Det er af projektlederen oplyst, at de hele tiden har indkøbte fjernvarmerør, der ligger og venter på at blive lagt i jorden (se bilag 8 spg. 22). Påløbne omkostninger reguleres med omkostninger til disse, så påløbne omkostninger afspejler den aktivitet, der har været, som kræves jf. IAS 11.31. Forventede omkostninger opdateres løbende, med estimat over omkostninger vedrørende de af kunden godkendte ekstraarbejder, og afspejler en opdateret forventning.

7.2.1.1.1 Beregninger og regnskabsmæssig indregning efter IAS 11

Beregning af igangværende arbejder på salgskontrakt 1 efter IAS 11								
t.DKK	Kontraktsum inkl. ekstraarb.	Budget omk. + estimat omk. ekstraarb.	Påløbne omk.	Omk. til fremtidigt arbejde	Færdiggørelsesgrad*	Igangværende arbejder til salgsværdi **	Aconto fakturreret	Netto
april	46.758	41.939	2	0	0,01%	3	0	3
maj	46.758	41.939	1.781	211	3,74%	1.750	0	1.750
juni	47.954	43.026	6.741	996	13,35%	6.403	6.868	-465
juli	47.954	43.026	10.716	1.247	22,01%	10.553	13.175	-2.622
august	47.954	43.026	13.571	1.185	28,79%	13.804	14.331	-527
september	51.134	45.917	16.581	1.214	33,47%	17.113	22.633	-5.520

* (påløbne omkostninger – omkostninger til fremtidigt arbejde) * 100 / Budgetterede omkostninger+estimat omkostninger ekstraarbejde
 ** Kontraktsum inkl. ekstraarbejder * færdiggørelsesgraden

Tabel 9. Beregning af igangværende arbejder på kontrakt 1 efter IAS 11

Regnskabsmæssig indregning af omsætning og igangværende arbejder på salgskontrakt 1 efter IAS 11						
	april	maj	juni	juli	august	September
Omsætning	0	0	6.868	13.175	14.331	22.633
Regulering igangværende arbejder	3	1.750	-465	-2.622	-527	-5.520
Vareforbrug	-2	-1.569	-5.745	-9.469	-12.386	-15.368
Resultat effekt	1	181	658	1.084	1.418	1.745
Dækningsgrad	10%	10%	10%	10%	10%	10%
Varelager *	0	211	996	1.247	1.185	1.214
Igangværende arbejder (aktiv)	3	1.750	0	0	0	0
Igangværende arbejder (passiv)	0	0	-465	-2.622	-527	-5.520
Balancesum	3	1.961	531	-1.375	658	-4.306
<i>Notespecifikation</i>						
Igangværende arbejder	3	1.750	6.403	10.553	13.804	17.113
Aconto faktureringer	0	0	-6.868	-13.175	-14.331	-22.633
Sum	3	1.750	-465	-2.622	-527	-5.520

* Indkøbte fjernvarmerør

Tabel 10. Regnskabsmæssig indregning af omsætning og igangværende arbejder på kontrakt 1 efter IAS 11

7.2.1.2 IFRS 15

Trin 1 Identifikation af kontrakten

Vurdering af de 5 overordnede kriterier ved kontraktens indgåelse:	
Godkendt og forpligter parterne	En skriftlig underskrevet kontrakt foreligger, som dermed har restvirkning og binder parterne.
Rettigheder kan identificeres	Af kontrakten får Cavi A/S ret til den fastlagte kontraktsum på t.DKK 46.758. Bygherren/kunden får samtidig ret til at få udført et arbejde, der overordnet

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

	omfatter anlægsarbejder, rørleverancer og rørmontage mm. Hvortil detaljerne er specifikt fastlagt og aftalt i kontrakten.
Betalingsvilkår kan identificeres	Af tillæg til kontrakten fremgår faste betingelser om ret til betaling én gang hver måned for udført arbejde og materialer omfattet af kontrakten samt betingelser om seneste frist for kundens betaling heraf.
Forretningsmæssigt indhold	Kontrakten har substans, der medfører en risiko for virksomheden. Det aftalte arbejde skal udføres under overholdelse af specifikt fastsatte tidsfrister, overskridelse heraf medfører dagbod. Yderligere løber Cavi A/S en risiko ved usikkerheder i fremtidige pengestrømme. Usikkerhed blandt andet ved, at kontrakten er indgået med baggrund i kalkulationer om det ressourceforbrug, der forventes at være forbundet med at udføre den aftalte entreprise.
Inddrivelse af vederlag er sandsynlig	Det er ved kontraktens indgåelse vurderet sandsynligt, at kunden både har evnen og har til hensigt at betale den aftalte entreprisensum.
Ovenstående 5 kriterier vurderes opfyldt, og der er grundlag for indregning efter IFRS 15.	

Table 11. Kriterier for indregning efter IFRS 15 på kontrakt 1.

Trin 2 Identifikation af leveringsforpligtelser

En detaljeret opdeling af kontrakten i enkelte forpligtelser tager udgangspunkt i, at arbejdet består i anlæg-, rør- og belægningsarbejder samt rørleverance i relation til etablering af 2 fjernvarmeledninger. En ledning fra punkt A til B og en anden fra B til C. Cavi A/S har forinden arbejdet kunne udføres skulle indhente enkelte oplysninger og tilladelser jf. kontraktens beskrivelse om forløbet af arbejdsprocessen (se bilag 8 spg. 1).

De enkelte delelementer i arbejdet med hver ledning anses ikke for enkeltvist at være en særskilt leveringsforpligtelse, i det kunden ikke kan drage fordel af hvert enkelt element uden entreprisens sammenkobling med de øvrige elementer, heller ikke i kombination med andre let tilgængelige ressourcer. Det samme gør sig gældende for de indhentede tilladelser m.m.

Ovenstående betragtninger bevirker, at kontrakten har to forpligtelser, der er relevante at diskutere nærmere. Nemlig de to separate stykker fjernvarmeledning AB og BC.

Kunden vurderes at kunne drage fordel af hvert stykke individuelt. AB skal lede varme fra et nyt til det nuværende varmekærk, og er dermed separat fuldt brugbar for kunden. Samtidig kan stykket AB identificeres og overdrages separat. For BC der skal lede varme mellem to nuværende varmekærker, gælder samme betragtninger som for AB.

I kontrakten er således identificeret 2 særskilte leveringsforpligtelser. Afgørende er herefter at vurdere, hvorvidt der er tale om en række af leveringsforpligtelser, der i al væsentlighed er det samme, og som overdrages til kunden efter samme mønster. Da strækningerne er forskellige, hvad angår dimensioner, jordbund og underlag generelt samt møder forskellige forhindringer i form af veje og lignende (se bilag 8 spg. 2), vurderes der ikke at være tale om en række.

Leveringsforpligtelserne AB og BC skal dermed behandles som to særskilte transaktioner.

Trin 3 Fastsættelse af transaktionsprisen

I kontrakten er aftalt en fast entreprisensum på t.DKK 46.758, forudsat (se bilag 8 spg. 3).

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Et variabelt element, der kan forekomme, er hvis tidsfrister ikke overholdes, og der skal betales dagbod. Til skøn over værdien af det variable vederlag anvendes forventningsværdimodellen. Denne metode vurderes bedst til at afspejle forventningen, da der er mange mulige udfald, et udfald for hver ekstra dag en tidsfrist måtte overskrides.

Mulige udfald	Sandsynlighed
0 dage = 0	99%
1 dag = 10.000	1%
2 dage = 20.000	0%
3 dage = 30.000	0%
4 dage = 40.000	0%
5 dage = 50.000	0%

Forventningen er drøftet med Cavi A/S (se bilag 8 spg. 12), der skønner de i tabellen til højre viste sandsynligheder for mulige udfald.

Cavi A/S oplyser, at der historisk meget sjældent er betalt dagbod (se bilag 8 spg. 13), deraf vurderes det meget sandsynligt, at det vil tilbageføres, og begrænsningsreglen betyder derved, at det ikke skal indregnes.

Tabel 12. Skøn over dagbod efter forventningsværdimodellen på kontrakt 1.

Trin 4 Allokering af transaktionsprisen til særskilte leveringsforpligtelser

Den isolerede salgspris til brug for allokering af transaktionsprisen kan ikke aflæses direkte eller udledes af markedet, og den er ikke på anden måde direkte fremkommelig af observationer. Dermed skal foretages et skøn over prisen. Skønnet foretages ved metoden forventet kost-plus margin.

Kontraktsummen er baseret på et tilbud beregnet ved kalkulation over kostprisen på den samlede entreprise tillagt en avance. Cavi A/S er forespurgt til avancen, og oplyser at denne ville være fastlagt til det samme uanset kunden, også selvom kun et af ledningsstykkerne skulle etableres (se bilag 8 spg. 4). Deraf vil kontraktsum og isoleret salgspris i dette tilfælde være enslydende.

Rent praktisk er tilbuddet givet samlet, og opdeling på henholdsvis AB og BC, er dermed nødvendig. Opdelingen er foretaget ud fra specifikke oplysninger fra Cavi A/S omkring hver lednings dimensioner mv. (se bilag 8 spg. 3 & 20)

Trin 5 Indregning af omsætning, når leveringsforpligtelsen opfyldes

Leveringsforpligtelserne opfyldes over tid, da de opfylder kriteriet om, at leverancen skaber et aktiv, der ikke har alternativ anvendelse for Cavi A/S, og Cavi A/S har ret til betaling for udført arbejde¹⁵.

Aktiverne er af så specifik karakter, at hvis omlægning til alternativ anvendelse overhovedet er mulig, må den forventes at medføre uforholdsmæssigt store omkostninger, og dermed væsentlige økonomiske tab for Cavi A/S. Samtidig foreligger en kontraktlig begrænsning ved, at kunden kan påkræve sin ret til aktivet, selvom kontrakten er ophævet inden færdiggørelse¹⁶, hvilket forhindrer Cavi A/S i et forsøg på alternativ anvendelse.

Til indregning overtid vurderes antal meter ledning lagt, som den metode, der er bedst egnet til at måle fremskridt i retningen mod opfyldelse af leveringsforpligtelsen. Der er tale om en outputmetode, hvilket i IFRS 15 bør tilstræbes.

Antal lagte meter ledning er opgjort i samarbejde med projektlederen (se bilag 8 spg. 23). Yderligere er ændringer i forløbet, der påvirker ledningernes trancelængde (se bilag 8 spg. 24), medtaget i grundlaget for beregningen af færdiggørelsesgraden.

Kontraktændringer

Der er efter kontraktens indgåelse opstået kontraktændringer ved nye/ændrede retsgyldige krav og forpligtelser. Der er primært tale om ændringer grundet detaljer, som først er blevet belyst undervejs i

¹⁵ jf. AB92 § 22 indskrevet i materiale til kontrakten

¹⁶ jf. AB92 § 44, stk. 5 indskrevet i materiale til kontrakten

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

arbejdet, og dermed har krævet bl.a. omlægning, omkobling og ekstra udgravninger. Ændringerne medfører, en ændring i forløbet, eller det arbejde der skal udføres, samt en ændring i prisen. De er ikke distinkte, da kunden ikke kan drage fordel heraf uden sammensætningen med den resterende del af ledningen (se bilag 8 spg. 6), og skal dermed behandles sammen med den oprindelige kontrakt jf. IFRS 15.20.

Af ovenstående følger, at IFRS 15.21 scenarie b anvendes, og ekstraarbejdet vil påvirke det allerede indregnede på den performance obligation, som ændringen vedrører.

Ekstraarbejderne fordeles på de to performance obligations ud fra angivne adresser på aftalesedlerne for arbejdet, og er anført pr. måned i beregningerne i afsnit 7.2.1.2.1.

Omkostninger

Omkostninger i relation til indgåelse af kontrakten omfatter alene medgået tid til beregning af tilbud og dertilhørende, som udgiftsføres ved afholdelse (se bilag 8 spg. 9). Deraf er ingen marginalomkostninger til eventuel aktivering.

Omkostninger direkte vedrørende kontrakten jf. de 3 kriterier i IFRS 15.95 føres løbende på sagen, og forventes genindvundet, da kontrakten forventes at være overskudsgivende.

Omkostningerne er forsøgt skønsmæssigt opdelt på hver af de to leveringsforpligtelser. Men da de ikke anvendes til opgørelse af færdiggørelsesgraden, er en mere detaljeret opgørelse her ikke vurderet nødvendig.

7.2.1.2.1 Beregninger og regnskabsmæssig indregning efter IFRS 15

Beregning på salgskontrakt 1 efter IFRS 15									
t.DKK	Leve- ringsfor- pligtelser	Kontrakt- sum inkl. ekstraarb.	Påløbne omk.	Antal meter forventet	Antal meter udført	Færdig- gørelses- grad*	% af salgs- værdi til indregning**	Aconto fakture- ret	Netto
april	AB	21.140	2	2.875	0	0,00%	0		
	BC	25.619	0	4.515	0	0,00%	0		
	I alt	46.758	2	7.390	0		0	0	0
maj	AB	21.140	1.781	2.875	0	0,00%	0		
	BC	25.619	0	4.515	0	0,00%	0		
	I alt	46.758	1.781	7.390	0		0	0	0
juni	AB	22.335	4.647	2.875	224	7,78%	1.738		
	BC	25.619	2.094	5.040	956	18,96%	4.857		
	I alt	47.954	6.741	7.915	1.179		6.595	6.868	-273
juli	AB	22.335	5.735	2.875	670	23,30%	5.205		
	BC	25.619	4.981	5.040	1.221	24,23%	6.207		
	I alt	47.954	10.716	7.915	1.891		11.412	13.175	-1.763
august	AB	22.335	6.596	2.875	971	33,78%	7.546		
	BC	25.619	6.975	5.040	1.487	29,50%	7.557		
	I alt	47.954	13.571	7.915	2.458		15.103	14.331	772
september	AB	22.929	6.937	3.135	1.050	33,49%	7.679		
	BC	28.195	9.644	5.169	1.744	33,74%	9.513		
	I alt	51.124	16.581	8.304	2.794		17.192	22.633	-5.441

* Antal meter udført * 100 / Antal meter forventet

** Kontraktsum inkl. ekstraarbejder * færdiggørelsesgraden

Tabel 13. Beregning på kontrakt 1 efter IFRS 15.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Regnskabsmæssig indregning af omsætning salgskontrakt 1 efter IFRS 15 - Præsentation ÅRL						
	april	maj	juni	juli	august	september
Omsætning	0	0	6.868	13.175	14.331	22.633
Regulering entreprisekontrakter	0	0	-273	-1.763	772	-5.441
Vareforbrug	-2	-1.569	-5.745	-9.469	-12.386	-15.368
Resultat effekt	-2	-1.569	850	1.943	2.717	1.824
Dækningsgrad			13%	17%	18%	11%
Varelager *	0	211	996	1.247	1.185	1.214
Entreprisekontrakter (aktiv)	0	0	0	0	772	0
Entreprisekontrakter (passiv)	0	0	-273	-1.763	0	-5.441
Balancesum	0	211	723	-516	1.957	-4.227
<i>Notespecifikation</i>						
Entreprisekontrakter	0	0	6.595	11.412	15.103	17.192
Aconto faktureringer	0	0	-6.868	-13.175	-14.331	-22.633
Sum	0	0	-273	-1.763	772	-5.441

* Indkøbte fjernvarmerør

Tabel 14. Regnskabsmæssig indregning af omsætning kontrakt 1 efter IFRS 15 - Præsentation ÅRL.

7.2.1.3 Forskel på IAS 11 og IFRS 15

Teoretisk er opstået en række forskelle mellem indregning efter de to regnskabsstandarder. De forhold, der er vurderet væsentlige, er opstillet i tabellen herunder.

Forhold	IFRS 15	IAS 11	Forskel/konsekvens
Kontraktændringer	Ekstraarbejder indgår som del af den oprindelige kontrakt, og henføres til den leveringsforpligtelse, som ekstraarbejdet relaterer sig til.	Ingen af ekstraarbejderne medfører et yderligere aktiv, og behandles som en ændring til entreprisesummen.	Ekstraarbejder henføres i IFRS 15 til en af leveringsforpligtelserne, og deler dem dermed i to, men i begge tilfælde indregnes ekstraarbejder sammen med den oprindelige kontrakt.
Opdeling	Behandles som to særskilte leveringsforpligtelser.	Behandles som en samlet kontrakt.	To særskilte opgørelser i relation til færdiggørelsesgrad m.m. i IFRS 15.
Allokering	Som effekt af opdelingen allokeres kontraktsummen på de to leveringsforpligtelser.	Irrelevant.	Opdeling af kontraktsummen efter IFRS 15.
Færdiggørelsesgrad	Antal meter lagt, afspejler fremskridt i retning mod opfyldelse overfor kunden.	Påløbne omkostninger, afspejler værdien af udført arbejde.	Indregning over tid foretages efter to forskellige mønstre.

Tabel 15. Væsentlige forskelle mellem IAS 11 og IFRS 15 på kontrakt 1.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

De oplyste forskelle har i praksis medført en konsekvens, som beløbsmæssigt ses af nedenstående opstilling angivet for hver anden måned i perioden.

Af tabellerne hvor IAS 11 og IFRS 15 sidestilles ses, at IAS 11 indregner tidligere end IFRS 15, hvilket skyldes at IAS 11 indregner fra første påløbne omkostning, mens IFRS 15 først indregner, når der reelt er opstartet på at lægge fjernvarmeledningerne.

Efterfølgende indregner IAS 11 med en jævn dækningsgrad, mens denne efter IFRS 15 varierer alt efter hvordan arbejdet med ledningen forløber.

Beregning på salgskontrakt 1 - IAS 11 overfor IFRS 15				
t.DKK	Leveringsforpligtelser	Kontraktsum inkl. ekstraarb.	Færdiggørelsesgrad	% af salgsværdi til indregning
IAS 11	Kontrakt	46.758	3,74%	1.750
maj	AB	21.140	0,00%	0
	BC	25.619	0,00%	0
IFRS 15	I alt	46.758		0
IAS 11	Kontrakt	47.954	22,01%	10.553
Juli	AB	22.335	23,30%	5.205
	BC	25.619	24,23%	6.207
IFRS 15	I alt	47.954		11.412
IAS 11	Kontrakt	51.134	33,47%	17.113
september	AB	22.929	33,49%	7.679
	BC	28.195	34,74%	9.513
IFRS 15	I alt	51.124		17.192

Tabel 16. Beregning på salgskontrakt 1 - IAS 11 overfor IFRS 15.

Sammenholdelse af regnskabsmæssig indregning af omsætning på salgskontrakt 1 efter IAS 11 & IFRS 15 - Præsentation ÅRL									
	maj IAS 11	maj IFRS 15	maj forskel	juli IAS 11	juli IFRS 15	juli forskel	sept. IAS 11	sept. IFRS 15	sept. forskel
Omsætning	0	0	0	13.175	13.175	0	22.633	22.633	0
Reg. kontrakter	1.750	0	1.750	-2.622	-1.763	-859	-5.520	-5.441	-79
Omsætning i alt	1.750	0	1.750	10.553	11.411	-859	17.113	17.192	-79
Vareforbrug	-1.569	-1.569	0	-9.469	-9.469	0	-15.368	-15.368	0
Resultat effekt	181	-1.569	1.750	1.084	1.943	-859	1.745	1.824	-79
Dækningsgrad	10%			10%	17%		10%	11%	

Tabel 17. Sammenholdelse af regnskabsmæssig indregning af omsætning på kontrakt 1 efter IAS 11 & IFRS 15 - Præsentation ÅRL.

7.2.2 Salgskontrakt 2

Cavi A/S arbejder som underleverandør på en større entreprise. Cavi A/S' kontrakt omfatter overordnet arbejde med kloak, spildevand og regnvand, jordarbejder i terræn samt betonarbejder i forbindelse med 2 afdelinger bestående af flere blokke af rækkehuse samt gartner og belægningsarbejde på arealet omkring afdelingerne og omkring en tredje afdeling.

Kontrakt 2 gennemgås langt mindre dybdegående. Mange forhold er tilsvarende kontrakt 1, og derfor udvælges og diskuteres alene relevante områder, der skiller sig ud. Er et forhold ikke nævnt, kan det antages, at forholdet er enslydende, eller som minimum medfører samme resolution som i kontrakt 1.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

7.2.2.1 Forskelle på IAS 11 & IFRS 15

Forhold	IFRS 15	IAS 11	Forskel/konsekvens
Kontrakten	Grundlag for indregning af omsætning efter IFRS 15.	Salgsaftale er grundlag, fastslår indregning efter IAS 11.	Ingen.
Opdeling	Behandles som tre særskilte leveringforpligtelser, udledt af nedenstående vurderinger.	Behandles som en samlet kontrakt.	Tre særskilte opgørelser i relation til færdiggørelsesgrad m.m. i IFRS 15.
Agent/principal	Cavi A/S levere alle materialer og kontrollere disse frem til overdragelse til bygherre ¹⁷ . Dette gælder ved alle kontraktens leveringsforpligtelser.	Der trækkes på bestemmelse fra IAS 18. Cavi A/S har påtaget sig risici og ansvar, og ud fra en helhedsbetragtning er Cavi A/S principal.	Principal i begge. Ingen forskel.
Transaktionsprisen	20.321 + ændringer.	20.321 + ændringer.	Ingen forskel.
Allokering	Isolerede salgspriser er ikke direkte fremkommelige. De udledes derfor ved metoden forventet kost-plus margin ¹⁸ . Kontraktsummen er herefter allokeret på leveringsforpligtelser ud fra denne (bilag 9).	Irrelevant.	Opdeling af kontraktsum, og allokering ud fra isoleret salgspris efter IFRS 15.
Indregning over tid	Over tid, da der skabes et aktiv, som bygherre løbende opnår kontrol over, da de opføres på bygherres grund ¹⁹ .	Over tid. Kontrakten er en entreprisekontrakt omfattet af IAS 11, hvor produktionsmetoden anvendes.	Over tid i begge. Ingen forskel.
Færdiggørelsesgrad	Der findes ikke grundlag for en retvisende outputmetode, hvorfor input ved påløbne omkostninger anvendes med de nødvendige foranstaltninger udledt af nedenstående vurderinger.	Påløbne omkostninger, afspejler værdien af udført arbejde, Cavi A/S oplyser, at materiale indkøbes løbende for at undgå, at de beskædige. Deraf ingen regulering inden opgørelse af færdiggørelsesgraden	Indregning over tid foretages begge efter påløbne omkostninger. Ved IFRS 15 med flere foranstaltninger, som her ikke medfører forskelle.

Tabel 18. Teoretisk gennemgang af kontrakt 2 efter IFRS 15 og IAS 11 samt forskellene herimellem.

IFRS 15 - Trin 2 Opdeling

De enkelte elementer i arbejdet herunder f.eks. kloak arbejde og beton arbejde kan kunden ikke særskilt drage fordel af, heller ikke i kombination med andre let tilgængelige ressourcer. Forarbejdet i jorden til hvert enkelt rækkehus kan ikke identificeres og overdrages separat uden de resterende i den sammenhængende blok. Derimod vurderes kunden godt at kunne drage fordel af arbejdet til hver blok samtidig med, at den kan

¹⁷ Jf. AB 18 § 12 og § 27

¹⁸ Se oplysninger der danner grundlag for anvendelse af metoden på bilag 8 spg. 15

¹⁹ Bygherre er adkomsthaver jf. tinglysning

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

identificeres og overdrages separat. Gartner og belægningsarbejdet (efterfølgende kaldet G&B) kan ikke identificeres særskilt fra hinanden, men samlet kan kunden kan drage fordel heraf, og det kan identificeres og overdrages separat uden blokkene.

Arbejdet med blokkene er i al væsentlighed præcis det samme for Cavi A/S. De ligger i samme område/på samme areal, med samme jordforhold og kræver alle de samme tilslutninger. Der er enkelte forskelle i antallet af m², men for den del af arbejdet med husene, som Cavi A/S udfører, har det ikke væsentlig betydning. Blokkene udføres og overdrages til kunden i 2 separate etaper, hvorfor overdragelsen til kunden ikke helt sker efter samme mønster, men inden for hver etape foretages efter samme mønster.

Af ovenstående er identificeret 3 stk./sæt af leveringsforpligtelser, som danner grundlag for indregningen.

- Etape 1
- Etape 2
- G&B

IFRS 15 - Trin 5 færdiggørelsesgrad

En færdiggørelsesgrad med udgangspunkt i en outputmetode vurderes ikke her at være retvisende, da et rækkehus eller en blok ikke færdiggøres slavisk (se bilag 8 spg. 18). Øvrige oplysninger til brug for en outputmetode er ikke umiddelbart tilgængelige eller mulige at fremskaffe, hvorfor en inputmetode anvendes. Påløbne omkostninger benyttes, da det vurderes at være retvisende, og oplysningerne er tilgængelige.

Ved udledning af påløbne omkostninger, er der af Cavi A/S' opgørelser ikke påløbet ekstra omkostninger, i forhold til hvad der oprindeligt var budgetteret (se bilag 8 spg. 19). Ud fra en betragtning om, at det der oprindeligt var budgetteret/indregnet i tilbuddet, bidrager i retningen mod overdragelse af kontrol til kunden. Det forudsættes, at der ikke skal foretages regulering for begrænsninger.

7.2.2.2 Beregninger IAS 11 og IFRS 15

Beregning af igangværende arbejder på salgskontrakt 2 efter IAS 11							
t.DKK	Kontraktsum inkl. ekstraarb.	Budgetterede omk. + estimat omk. ekstraarb.	Påløbne omk.	Færdiggørelsesgrad	Igangværende arbejder til salgsværdi	Aconto faktureret	Netto
jun	20.321	17.277	149	0,86%	175	0	175
jul	20.321	17.277	1.052	6,09%	1.238	0	1.238
aug	20.321	17.277	1.750	10,13%	2.059	0	2.059
sept	20.372	17.323	3.549	20,49%	4.174	4.236	-62

Tabel 19. Beregning af igangværende arbejder på kontrakt 2 efter IAS 11.

Beregning på salgskontrakt 2 efter IFRS 15								
t.DKK	Leveringsforpligtelser	Isoleret salgspris inkl. ekstraarbejder	Budgetterede omk. + estimat omk. ekstraarb.	Påløbne omk.	Færdiggørelsesgrad	% af salgsværdi til indregning	Aconto faktureret	Netto
Juni	Etape 1	9.220	7.803	149	1,91%	176		
	Etape 2	5.616	4.753	0	0,00%	0		
	G&B	5.486	4.721	0	0,00%	0		
	I alt	20.322	17.277	149			176	0
juli	Etape 1	9.220	7.803	1.052	13,48%	1.243		
	Etape 2	5.616	4.753	0	0,00%	0		
	G&B	5.486	4.721	0	0,00%	0		
	I alt	20.322	17.277	1.052			1.243	0

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

aug	Etape 1	9.220	7.803	1.750	22,43%	2.068		
	Etape 2	5.616	4.753	0	0,00%	0		
	G&B	5.486	4.721	0	0,00%	0		
	I alt	20.322	17.277	1.750		2.068	0	2.068
sept.	Etape 1	9.270	7.900	3.549	44,93%	4.165		
	Etape 2	5.616	4.753	0	0,00%	0		
	G&B	5.486	4.721	0	0,00%	0		
	I alt	20.372	17.374	3.549		4.165	4.236	-71

Tabel 20. Beregning på kontrakt 2 efter IFRS 15.

Sammenholdelse af regnskabsmæssig indregning af omsætning på salgskontrakt 2 efter IAS 11 & IFRS 15 - Præsentation ÅRL									
t.DKK	juni IAS 11	juli IAS 11	aug. IAS 11	sept. IAS 11	juni IFRS 15	juli IFRS 15	aug. IFRS 15	sept. IFRS 15	sept. Forskel
Omsætning	0	0	0	4.236	0	0	0	4.236	0
Reg. kontrakter	175	1.238	2.059	-62	176	1.243	2.068	-71	9
Omsætning i alt	175	1.238	2.059	4.174	176	1.243	2.068	4.165	9
Vareforbrug	-149	-1.052	-1.750	-3.549	-149	-1.052	-1.750	-3.549	0
Resultat effekt	26	186	309	625	27	191	318	616	9
Dækningsgrad	15%	15%	15%	15%	15%	15%	15%	15%	

Tabel 21. Sammenholdelse af regnskabsmæssig indregning af omsætning på kontrakt 2 efter IAS 11 & IFRS 15 - Præsentation ÅRL.

Af beregningerne ses alene en mindre forskel efterhånden som arbejdet skrider frem, hvilket skyldes, at der alene er arbejdet på etape 1, som ved fordeling efter de isolerede salgspriser forholdsmæssigt er tillagt en større del af kontraktsummen end de senere leveringsforpligtelser.

7.3 Diskussion af det retvisende billede i relation til salgskontrakter i case virksomheden

Årsregnskabslovens generalklausul i § 11 om at årsregnskabet skal givet et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling samt resultat, er understøttet af kvalitetskravene i ÅRL § 12 (Fedders et al., 2017, s. 108). I diskussionen af det retvisende billede er det derfor netop disse kvalitetskrav, der er specielt relevante at diskutere, for at vurdere i hvilket omfang kravet om det retvisende billede udfyldes.

De grundlæggende kvalitetskrav, skal sikre støtte til regnskabsbrugernes økonomiske beslutninger, som forventes at være påvirket af virksomhedens årsrapport ÅRL § 12, stk. 2. Der er her tale om beslutninger i relation til følgende 3 punkter (citat fra ÅRL § 1,2 stk. 2):

- 1) placering af regnskabsbrugerens egne ressourcer,
- 2) ledelsens forvaltning af virksomhedens ressourcer og
- 3) fordeling af virksomhedens ressourcer."

Til disse følger af ÅRL § 12 stk. 3, at oplysningerne skal være relevante for overstående oplyst, samt skal være pålidelige i en grad, som normalt forventes af regnskabsbrugerne.

Diskussionen vil i nogen grad drage paralleller til de grundlæggende forudsætninger i ÅRL § 13, som er med til at gøre reglerne i ÅRL § 11 og 12 mere anvendelige (EY, 2019a, s. 61).

Af ovenstående er det tydeligt, at vurderingen af det retvisende billede hænger nært sammen med regnskabsbrugernes informationsbehov. Hvilket bidrager til at forklare, hvorfor oplysningskravene stiger i

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

takt med virksomhedens størrelse/regnskabsklasse, idet større virksomheder ofte har flere og mere krævende regnskabsbrugere. Dette ikke uden undtagelse, hvilket suppleringskravet i ÅRL § 11, stk. 2 tager højde for.

Cavi A/S er hovedsageligt familieejet, og alle ejere har via ledelse eller bestyrelsesposter adgang til detaljerede oplysninger omkring virksomhedens økonomi, deraf er deres informationsbehov fra årsrapporten ikke specielt krævende. Øvrige regnskabsbrugere for Cavi A/S er primært bank, kunder, leverandører og medarbejdere.

Med regnskabsbrugerne og dermed informationsbehovet overordnet ridset op kan det diskuteres, hvorvidt forskellene i de to standarder er relevante og pålidelige i forhold til regnskabsbrugerne.

En oplysning er i denne sammenhæng relevant, hvis den vil få en regnskabsbruger til at disponere anderledes (EY, 2019a, s. 66). Selskaber, der tilvælger IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL, er ikke underlagt de skærpede oplysningskrav. Derfor har Cavi A/S i første omgang givet samme oplysninger uanset det valgte fortolkningsgrundlag. Deraf må begge antages at være lige retvisende.

På samme måde gælder uanset det valgte fortolkningsgrundlag, at hvis Cavi A/S' regnskabsbrugeres behov medfører krav om supplerende oplysninger, er det ledelsens pligt at give de nødvendige oplysninger, for at et retvisende billede opnås. Dette krav er ikke anderledes end tidligere. Men i en sådan situation vil ledelsen nu med fordel kunne søge inspiration i de i IFRS 15 angivne oplysningskrav. Liste til inspiration ses af bilag 10. Havde Cavi A/S stået overfor at skulle indhente yderligere finansiering, kunne supplerende oplysninger omkring ej afsluttede entrepriser, som f.eks. hvornår omsætning forventes indregnet, været støttende for bankens beslutninger, hvilket dermed ville være relevant for det retvisende billede.

I bogen Kommentarer til årsregnskabsloven (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 167) kommenteres *"Der er næppe tvivl om, at de børsnoterede virksomheders brug af IFRS har og fremover vil have en afsmittende effekt på andre virksomheders aflæggelse af årsrapport efter ÅRL."* Dette bekræfter blot antagelsen om, at det ikke er urealistisk, at virksomheder, der aflægger efter ÅRL, vil søge inspiration i IFRS 15, dog formentlig oftest, når der foreligger en suppleringspligt. Hvilket de mener, altid er mere aktuelt ved en ramme lov, som ÅRL er.

En af de grundlæggende forudsætninger, der kan bidrage til vurdering af graden af relevans, er "bruttoværdi". Denne foreskriver, at hver transaktion, begivenhed og værdiændring ikke må modregnes i hinanden. IFRS 15 vil her måske mene, at IAS 11 modregner distinkte performance obligations i hinanden. Omvendt er det ikke fordi, IAS 11 slet ikke tager højde for opdeling, den gør det blot mindre specificeret, og med andre beslutningsparametre for opdelingen. IAS 11's metode har været anerkendt i mange år, og vurderes dermed fortsat at opfylde forudsætningen.

Disse overvejelser kan samtidig overføres til vurderingen af pålideligheden, da "bruttoværdi" yderligere foreskriver, at hver transaktion mv. skal måles hver for sig.

En pålidelig indregning afhænger i høj grad af en pålidelig måling, hvilket blandt andet kræver, at en opgjort måling kan efterprøves og ikke indeholder urealistiske eller usandsynlige forhold (EY, 2019a, s. 66).

Både IAS 11 og IFRS 15 kræver, at der indsamles data og oplysninger på de aktuelle salgskontrakter og forholdene heromkring. Historisk registrerede data vil hermed i høj grad kunne bidrage til en mulig

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

efterprøvning. For IFRS 15's vedkommende kræver det, at virksomhedens registreringssystemer kan rumme alle de specifikationer, der kræves, eller at de på anden måde kan indsamles. Det vil for en virksomhed som Cavi A/S kræve en omlægning af nogle af de processer og arbejdsgange, der foregår i relation til salgskontrakterne.

Dette er også afspejlet i arbejdet med kontrakt 1 og 2, hvor indregning efter IFRS 15 er foretaget med visse begrænsninger. F.eks. har Cavi A/S ikke løbende foretaget de nødvendige opdelinger i f.eks. omkostningsregistreringen og sikret let tilgængelige oplysninger til isolerede salgspriser. Disse oplysninger er til brug for specialet på bedste mulige vis opgjort med tilbagevirkende kraft og deraf med en grad af skøn. Hvis en virksomhed vælger implementering af IFRS 15, vil sådanne registreringer angiveligt være genereret løbende i en forberedende periode inden implementering.

Hvad angår variable forhold, kræver begge standarder ligeledes, at forholdene skal være sandsynlige før de indregnes. IFRS 15 kræver sågar, at de er højst sandsynlige, hvilket er en mere forsigtig tilgang, men overordnet vil ingen af standarderne medføre indregning af urealistiske eller usandsynlige forhold, som dermed kan forvride indtrykket af virksomheden. I forhold til de 2 kontrakter fra Cavi A/S har sådanne skøn ikke medført forskellig opgørelse, hvorfor det ikke diskuteres nærmere, om det ene er mere eller mindre retvisende.

De grundlæggende forudsætninger, der bidrager til vurdering af graden af pålidelighed, samt er vurderet relevante, i relation til forskelle opstået i Cavi A/S er blandt andet substans, klarhed og periodisering.

Substans, og dermed hensyntagen til de reelle forhold modsat formaliteter, vurderes relevant at diskutere i relation til IFRS 15's mere strikse opdeling i distinkte leveringsforpligtelser. Cavi A/S har i kontrakt 1 indgået en kontrakt om to fjernvarmeledninger. Fordi de formelt ikke er bl.a. individuelt forhandlet, indregnes de samlet som en transaktion efter IAS 11. IFRS 15 ser derimod helt bort fra formalia og opdeler med udgangspunkt i faktiske forhold i relationen til kunden. Selvom IAS 11 også indregner efter reelle forhold, og foretager en form for opdeling, er opdelingen mere fri og afhænger i højere grad af regnskabsaflæggers fortolkning. Det kan dermed argumenteres for, at IFRS 15 lever bedre op til det grundlæggende krav om substans. Omvendt skal udarbejdelsen være klar og overskuelig, hvilket en høj detaljeringsgrad kan sætte over styr i en virksomhed med mange kontrakter. Case arbejdet med Cavi A/S har vist, hvor omfangsrigt arbejdet bliver, da opdelingen i performance obligations ikke alene medfører opdelingen af kontrakten og allokering af transaktionsprisen, men også generelt en mere detaljeret registrering. Hvorvidt, den ene eller anden standard opfylder begge forudsætningerne substans og klarhed bedst, er dermed uklart i relation til Cavi A/S.

Under omstændigheder, hvor alle relevante oplysninger og detaljerede registreringer er lageret optimalt og brugbart, er der klare indikationer på, at IFRS 15, med en mere stram regelmæssig tilgang gør, det mere tydeligt for regnskabsbruger, hvordan der indregnes. Det kan i sådanne situationer bidrage i retningen mod at IFRS 15 er mest retvisende.

Periodisering foreskriver, at der tages hensyn til indtægter og omkostninger vedrørende regnskabsperioden. I begge case kontrakter indregnede både IFRS 15 og IAS 11 entreprisekontrakterne over tid, og tager dermed højde for, i hvilken periode indtægterne indtræffer. Udgangspunktet er ens, men selve periodiseringen fortages med forskellig tilgang til færdiggørelsesgraden.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

IFRS 15 tilstræber en outputmetode, der i kontrakt 1 udgjorde antal meter fjernvarmeledning lagt i jorden. Herigennem bestræber IFRS 15, at periodisere med udgangspunkt i det der er overført til kunden. IAS 11 periodisere derimod med udgangspunkt i aktiviteten og værdien af det udførte arbejde, hvortil afholdte omkostninger er anvendt i begge kontrakter. Hvorvidt, den ene eller anden tilgangsvinkel er mere eller mindre retvisende end den anden, kan bestemt diskuteres, men grundlæggende vurderes det at være en diskussion om IFRS 15's ændrede fokus vedrørende tidspunktet for overgang.

Skiftet fra at risikoovergang var det bærende element under IAS 11/18, til at det under IFRS 15 er overgang af kontrol, er grundlæggende, og vurderes relevant i vurderingen af det retvisende billede.

Risiko fokuserer mere specifikt på virksomheden, og fokus er ved måling rettet mod den risiko, virksomheden har påtaget sig. Modsat har overgang af kontrol, fokus på den forpligtelse virksomheden har udad til, hvilket i høj grad også må siges at være retvisende. Billedligt set kan det afspejles således, at IAS 11 opfatter forpligtelser og aktiver vedrørende salgskontrakter inde fra virksomheden og ud, mens IFRS 15 opfatter udefra og ind. Dette afspejles både i relation til opdeling i flere distinkte performance obligations, blandt andet ud fra om kunden kan drage fordel af dem, samt i relation til, at en outputmetode bør tilstræbes som færdiggørelsesgrad.

Der kan argumenteres for, at begge metoder på hver sin måde er retvisende. I IAS 11 skaber virksomhedens aktivitet, det kunden forespørger, og dermed genererer indtjeningen. I IFRS 15 genereres indtjening, i takt med at entreprisen bliver klar til overdragelse af kontrol til kunden. Det kan lyde ens, men fokus er forskelligt.

Dette henleder til formuleringen i ÅRL § 11, der forskriver, at årsregnskabet skal givet ét retvisende billede. I formuleringen ligger, at der ikke kun findes ét enkelt retvisende billede. Hver indregning udfylder det retvisende billede inden for den begrebsramme, der benyttes. Hvilket opfylder kravet i ÅRL.

Hypotesen, om at begge metoder giver et retvisende billede, vurderes hermed at kunne bekræftes i relation til Cavi A/S. Som fortolkningsbidrag til ÅRL vil IAS 11 og IFRS 15 i samme grad være i stand til at opfylde regnskabsbrugernes behov for støtte til økonomiske beslutninger, og vil begge kunne leve op til kvalitetskravene om relevans og pålidelighed på et niveau, som normalt forventes af regnskabsbrugerne.

Eneste men i denne sammenhæng er, at de nødvendige registreringer og oplysninger sikres inden en eventuel overgang til IFRS 15.

7.4 Delkonklusion

Fra kontrakt 1 er den væsentligste forskel at fremhæve færdiggørelsesgraden, der bevirker, at indregning over tid foretages efter forskellige mønstre. IAS 11 indregner fra første forbrugte time/materiale, hvor IFRS 15 med en outputmetode "afventer", at der skabes en del af det, der reelt kan overdrages. Herefter varierer dækningsgraden med IFRS 15 alt efter, hvordan arbejdet med de enkelte meter ledning forløber, mens dækningsgraden efter IAS 11 er stort set konstant.

Fra kontrakt 2 er de væsentlige forskelle at fremhæve opdeling i performance obligations samt den dertilhørende allokering af vederlag. I kontrakt 2, hvor grundlag for færdiggørelsesgraden ikke er ændret, ses effekten af opdelingen. Indregning efter IFRS 15 fremskyndes lidt, da avancen på den igangværende leveringsforpligtelse er større end på de øvrige leveringsforpligtelser.

7. Hvilken af de to metoder for indregning af omsætning, giver det mest retvisende billede i forhold til case virksomheden?

Trods forskelle og deraf ændringer, samt at begge regnskabsstandarder har vist sig at have styrker og svagheder, konkluderes at begge standarder lever op til kvalitetskravene for et retvisende billede. Og den forudindtagne hypotese om at begge metoder giver et retvisende billede af Cavi A/S efter ÅRL § 11, har hermed vist sig overordnet at kunne bekræftes.

En pointe kan samtidig være, at hvis alle relevante og detaljerede oplysninger er til rådighed, er der indikationer på, at IFRS 15's strammere regelmæssige tilgang gør det mere tydeligt for regnskabsbruger, hvordan der indregnes, hvilket kan bidrage i retningen mod et mere retvisende billede end under IAS 11/18.

Lidt forsigtigt anvendt, og under hensyntagen til regnskabsbrugernes behov, vurderes denne konklusion at ville gælde for sammenlignelige virksomheder, der aflægges regnskab efter ÅRL.

8. Hvilke udfordringer og fordele medfører tilvalg af IFRS 15?

8.1 Undersøgelse af udfordringer ved tilvalg af IFRS 15

Implementering af IFRS 15 kan være forbundet med væsentlige administrative omkostninger i relation til at opnå forståelse og anvendelse. Samtidig kan opstå behov for ændring i registreringssystemer og processer, hvilket heller ikke er omkostningsfrit (FSR, 2019, s. 2).

Arbejdsgange vil i nogen grad skulle omlægges, hvilket Cavi A/S har vist eksempel på. En sådan proces kan ligeledes være ressourcekrævende. 5-trinsmodellen kan virke omfangsrig, og vil angiveligt også opfattes sådan, i hvert fald indtil omstillingen er over. For andre virksomheder vil 5-trinsmodellen føles som en 3-trinsmodel, hvis deres kontrakter alene består af en performance obligation, så trin 2 og 4 nærmest udgår. For dem vil overgangen måske ikke føles helt så omfattende.

Arbejdet, der følger med tilvalg af IFRS 15, vil ikke alene berøre regnskabsarbejdet, men sandsynligvis også IT-afdelinger og skattemedarbejdere (Mahutova, u.å.-b). Som eksempel viste arbejdet med Cavi A/S, at den nødvendige viden var fordelt, blandt medarbejderen der afgav tilbuddet, økonomifunktionen og projektlederen. I andre virksomheder vil funktionerne være slået sammen, og bredden af arbejdet vil ikke mærkes.

Forberedelser relateret til overgangen til IFRS 15, kan omfatte gennemgang af hver type af kontrakter med fokus på specifikke vilkår, og hvordan de håndteres af IFRS 15, samt skift eller tilpasninger af regnskabssystem, så systemet kan håndtere de nødvendige opgørelser ved IFRS 15 (Mahutova, u.å.-b). Forberedelse og ændring i registreringsmønstre er afgørende, og Cavi A/S har vist, at navnlig for virksomheder med længerevarende kontrakter, skal dette ske i god tid inden overgang.

Registrerings- og systemmæssige udfordringer følger blandt andet af det faktum, at virksomhederne skal sikre tilstedeværelse af data om isolerede salgspriser, samt systemer der kan håndtere allokering af vederlag på baggrund heraf (Lassen et al., 2017, s. 11). Data og opgørelser skal foretages med en større specifikationsgrad på hver enkelt kontrakt, da disse generelt opdeles i flere. Udfordringens omfang vil overordnet afhænge af kompleksiteten af virksomhedens kontrakter.

F.eks. må forventes udfordringer i relation til, at folkene i marken skal vide præcis, hvilken performance obligation de arbejder på, for at kunne registrere tid og materialeforbrug rigtigt. Udfordringen opstår specielt, når de i løbet af en dag skifter rundt og hjælper forskellige steder på byggepladsen. Det er måske

ikke en stor udfordring set med revisorøjne, der registrer al tid, men inden for bygge- og anlægsbranchen, hvor f.eks. Cavi A/S agerer, bemærkedes netop denne ekstra specifikationsgrad som en stor udfordring.

Alle virksomheder, der overgår til IFRS 15, må antages, i et vist omfang at skulle tilpasse dokumentationen til IFRS 15. For nogle er det kun en anden ordlyd. Men faktum er, at virksomhederne ikke nødvendigvis kan gøre som de plejer, uanset om de talmæssige ændringer er store, små eller ingen.

Politikkerne er tydeligvis klar over, at indregning og måling efter IFRS 15 vil være byrdefuld, hvilket også er årsagen til, at det er op til virksomhederne selv at vurdere, hvilken anvendt regnskabspraksis de ønsker at benytte (EY, 2018, s. 392). Dette er naturligvis som altid under forudsætning af, at det giver et retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

8.2 Undersøgelse af fordele ved tilvalg af IFRS 15

PWC skriver: *"Målet med den nye standard har været at øge ensartetheden i indtægtsindregningen for sammenlignelige kontrakter på tværs af brancher"*²⁰. Ensartetheden må siges at være øget ved, at alle indregner efter de samme regler i IFRS 15. Dette uanset om det er en bygning eller et softwareprogram der opføres/udvikles over flere år.

Tilvalg af IFRS 15 vil på flere parametre medføre et bedre sammenligningsgrundlag både ved mindre grad af fortolkningsfrihed og som nævnt ovenfor på tværs af brancher.

Fortolkningsfriheden mindskes, men der kan både være fordele og ulempe ved, at IFRS 15 er konkret og fyldestgørende. Det vil naturligt betyde, at der er færre områder, med risiko for at virksomhederne tolker forskelligt og foretager forskellige opgørelser i ensartede situationer. Dermed ikke sagt, at der ikke længere er behov for at foretage skønsmæssige vurderinger, men nogle beslutninger kan imidlertid være nemmere at træffe, når der er faktiske retningslinjer at følge. Modsat kan argumenteres for, at det er mere besværligt, når der er flere regler at tage hensyn til, og som stiller større krav til virksomhederne. Her er det måske vigtigt at huske, at al begyndelse med noget nyt er svær.

Har virksomheder konkurrenter, der aflægger regnskaber efter IFRS, kan der være fordele ved at kunne sammenligne nøgletal, og dermed vurdere, hvordan virksomheden selv præsterer i forhold til konkurrenten.

For at en sådan sammenligning er troværdig, bør virksomhederne anvende den samme regnskabspraksis på de parametre, der ønskes sammenlignet, og selvom IFRS 15 medfører et bedre sammenligningsgrundlag, vil det naturligt kun være i forhold til andre regnskaber aflagt efter eller med fortolkning i IFRS 15. Virksomheden bør derfor overveje, hvem det er vigtigt for dem at kunne sammenligne med, da det sandsynligvis kun vil være en begrænset del af øvrige mindre og mellemstore virksomheder i klasse B og C, der tilvælger IFRS 15. Som skrevet i afsnit 2.1 kan der også argumenteres for, at IFRS 15 skaber et dårligere sammenligningsgrundlag blandt virksomheder, der aflægger regnskaber efter ÅRL, ved at forskellige fortolkningsgrundlag kan anvendes.

Undersøgelsen af, hvorvidt IFRS 15 er relevant og skal tilvælges, skal naturligt indeholde en vurdering af, hvor store udfordringerne reelt vil være for netop dem. Er sammenligningsgrundlaget den eneste fordel der opnås, vil det ikke nødvendigvis være væsentligt nok til at kunne opveje udfordringerne.

---

²⁰ Citat fra Regnskabshåndbogen 2020 af PWC (Steffensen, Lassen, et al., 2020, s. 396)

8. Hvilke udfordringer og fordele medfører tilvalg af IFRS 15?

En effekt ved ensartethed på tværs af brancher er også, at muligheden for indregning over tid er blevet bredere. Det ses blandt andet hos Hofmann A/S²¹, hvor salg af boligprojekter opført for egen regning overgår til løbende indregning over tid. Overgangen har for dem betydet en øget egenkapital med t.DKK 29.650 svarende til 12% af egenkapitalen primo 2018. Denne bredere mulighed for indregning over tid vil klart være en fordel for nogle virksomheder. For lignende virksomheder eller andre, hvor IFRS 15 medfører en så væsentlig forskel, er det på sin plads at overveje, om begge metoder vurderes lige retvisende. De vil ikke nødvendigvis nå til samme konklusion som Cavi A/S i afsnit 7.

Kilder nævner, at overgang til IFRS 15 vil få betydning for kontraktudformningen (Madsen, 2015). Det henleder opmærksomhed på, at virksomhederne har mulighed for, at gennemgå nuværende eller som minimum kommende kontrakter og ændre betingelser, således at eventuelle negative effekter ved IFRS 15 undgås (Lassen et al., 2017, s. 12). En gennemtænkt formulering af de senest indgåede kontrakter kan samtidig bidrage til, at beslutningerne, der skal træffes i IFRS 15, bliver nemmere. At nogle forhold i IFRS 15 kan håndteres/simplificeres ved formuleringer, ses som en fordel.

F.eks. kan hvorvidt et aktive har alternativ anvendelse, ændres ved kontrakternes formulering (Madsen, 2015). Ønsker en virksomhed at benytte IFRS 15, kan udformningen i nye kontrakter således, med fordel tilpasse ordlyden til betingelserne i IFRS 15, naturligvis såfremt kunderne ikke modsætter sig ændringerne.

Nogle virksomheder kan måske se en fordel i, at IFRS 15 knytter en harmonisering mellem indregning af omsætning og definitionen på et aktiv. Ved ændring af indregningskriteriet til overgang af kontrol, opstår teoretisk en ensretning i forhold til, hvornår sælger indregner omsætning og, hvornår køber opnår et aktiv.

En af de mere tydelige fordele, ved IFRS 15 som fortolkningsgrundlag, fremkommer hos virksomheder, der er ejet af en udenlandsk eller en børsnoteret moder, og herved indgår i højereliggende IFRS-regnskaber. Ved tilvalg af IFRS 15 kan virksomhederne benytte samme tal i årsrapport og koncernrapportering. Herved opnås ens regnskabspraksis, og virksomhederne slipper for at foretage opgørelse efter både IFRS 15 og IAS 11/18. Denne fordel vil medføre effektivisering samt mindre arbejde for virksomhederne, og er en af de mest tydelige fordele ved IFRS 15 (FSR, 2019, s. 1).

Ulemperne må for disse virksomheder formodes opvejet, når modervirksomheden, uanset hvilken regnskabspraksis virksomheden selv aflægger regnskab efter, kræver opgørelse af regnskabstallene efter IFRS 15 til brug for koncernrapportering.

For virksomheder med omfattende leasingkontrakter vil tilvalg af IFRS 15 åbne en relevant mulighed for anvendelse af IFRS 16, der kan vise sig at medføre et mere retvisende billede (FSR, 2019, s. 2). Hos virksomheder, hvor IFRS 15 ingen ændringer medfører, kan IFRS 15 dermed alligevel være relevant grundet eventuelle fordele i IFRS 16. IFRS 16 behandles ikke yderligere her, men bør inddrages i virksomhedernes beslutning. Vigtigt er, at virksomheder, der umiddelbart kan tilvælge IFRS 15 uden påvirkning af regnskabstallene, alligevel vurderer, i hvilket omfang der foreligger arbejde i relation til dokumentation, der

---

²¹ Koncernregnskab for 2018

skal tilpasses IFRS 15. Dette for at undgå en ubehagelig overraskelse efter IFRS 16 er tilvalgt og implementeret.

Det vil være forkert udelukkende at diskutere fordele uden også at overveje ulemperne. Ovenfor har nogle forhold også vist sig både at kunne være en fordel og en ulempe. Langt de fleste ulemper i denne sammenhæng anses for at være noget, der skaber udfordringer for virksomhederne, og er dermed allerede behandlet ovenfor. Men ingen regel uden undtagelse.

En ulempe ved tilvalg af IFRS 15 kan være påvirkningen på hoved- og nøgletal. En ulempe som kan håndteres, men blot kræver opmærksomhed. FSR fremhæver blandt andet et behov for særlig opmærksomhed rettet mod de konsekvenser, som ændringerne får i forhold til aftaler med pengeinstitutter, væsentlige samhandelsparter, resultatbaseret ledelses aflønning mv. (FSR, 2019, s. 2). Virksomhederne kan med fordel afklare eventuelle effekter ved overgang med långiver inden implementering af IFRS 15, så der ikke efterfølgende opstår udfordringer, hvis lånebetingelser er baseret på hoved- eller nøgletal, som IFRS 15 påvirker. Det samme gør sig gældende, hvis virksomheden har forskellige bonusprogrammer eller lignende (Lassen et al., 2017, s. 12). Det behøver naturligvis ikke være en ulempe, men kan også være en fordel, afhængig af i hvilken retning indregningen og den ændrede klassifikation påvirker tallene.

Det er som nævnt alene i enkeltstående situationer, at fordelene tydeligt opvejer udfordringerne og vurderingen af, hvornår det er tilfældet er dermed ikke nem og lige til. Det vil generelt være meget individuelt, og det er næsten umuligt at komme med et entydigt svar på, præcis hvornår/for hvilke virksomheder fordelene ventes at opveje udfordringerne.

8.3 Delkonklusion

Implementering af IFRS 15 kan medføre tydelige fordele. Virksomheder, der indgår i et højereliggende IFRS-regnskab, kan effektivisere ved, at samme tal kan benyttes til egen årsrapport og koncernrapportering. En anden tydelig fordel vedrører specielt virksomheder med omfattende leasingkontrakter, der med IFRS 15 får mulighed for anvendelse af IFRS 16.

IFRS 15 medfører bredere mulighed for indregning over tid på tværs af brancher, da dette ikke specifikt begrænses til entreprisekontrakter og "rene" tjenesteydelser. Fordele opstår dermed for virksomheder, som ikke tidligere har kunne indregne længerevarende salgskontrakter over tid.

Udover de mest tydelige fordele er også andre. Men fordelene skal have karakter for at kunne opveje udfordringer og administrative omkostninger til opnåelse af forståelse og anvendelse af IFRS 15. Omfanget heraf afhænger af, hvor meget og hvordan virksomheden påvirkes af IFRS 15, samt hvad de allerede gør samt har af hjælpemidler, der kan overføres til brug under IFRS 15. Omstilling kan indebære ændringer vedr. registreringssystemer, processer og arbejdsgange, der involverer forskellige funktioner i virksomheden.

IFRS 15's mange regler overlader færre områder til regnskabsaflæggers frie fortolkning. Hermed skabes et bedre sammenligningsgrundlag til andre regnskaber, hvor IFRS 15 benyttes, i forhold til sammenligningsgrundlaget mellem regnskaber hvor IAS 11/18 benyttes. Modsat forringes det mellem ÅRL-regnskaber, ved at der kan vælges mellem 2 forskellige fortolkningsgrundlag.

IFRS 15's ændringer kan ydermere påvirke hoved- og nøgletal, hvilket kan skabe udfordringer, hvis de er brugt som parametre i f.eks. aftaler med pengeinstitutter, samarbejdspartnere eller vedrørende aflønning.

9. Konklusion

Den korte og unuancerede besvarelse af specialets problemformulering er, at tilvalg af IFRS 15 kan være relevant, fordi virksomheder kan opnå tilstrækkelige fordele til, at det kan opveje de udfordringer IFRS 15 medfører. Hvornår det er tilfældet, afhænger specifikt af den enkelte virksomheds forhold. Derudover bidrager IFRS 15 ikke nødvendigvis direkte til et mere retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

Spørgsmålet, hvorfor tilvalg af IFRS 15 kan være relevant, er aktuelt for alle virksomheder i regnskabskasse B og C, da de alle har mulighed for at tilvælge IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL. Valget står mellem:

- IAS 11 og 18, som opdeler indregningen efter hvorvidt kriterierne for en entreprisekontrakt opfyldes, samt opdeling i varer og tjenesteydelser der fastlægger indregning efter produktionsmetoden eller indregning ved overgang af fordele og risici.
- IFRS 15, som behandler alle salgskontrakter efter samme retningslinjer, foretaget efter en struktureret 5-trinsmodel, med specifik vejledning under hvert af de 5 trin, samt indenfor øvrige sideløbende specialområder. Det grundlæggende er indregning efter et mønster, der afspejler overførslen af kontrol til kunden.

IAS 11/18 og IFRS 15 tager overordnet stilling til de samme forhold, men griber det på nogle områder forskelligt an med hver deres retningslinjer og fokus. Selvom IAS 11 og 18 overordnet tager stilling til de elementer, som IFRS 15 har inkorporeret i de 5 trin, er yderligere en tydelig forskel ved, at IFRS 15 guider regnskabsaflægger gennem hele processen med indregning og måling, mens IAS 11 og 18 generelt giver en mere begrænset vejledning til beslutningerne i processen. IAS 11 og 18 giver således i højere grad plads til fortolkningsfrihed, der skaber variationer i virksomhedernes indregning.

Ændringer som følge af IFRS 15 findes indenfor specifikke emner, men rammer overordnet forskellige områder i indregningen og målingen og alle IFRS 15's 5 trin. En virksomhed vil sjældent opleve alle forskelle, men enkelte afhængig af forholdene i dennes salgskontrakter. En kombination af virksomhedstyper og karaktertræk beskriver bedst de virksomheder, der vil opleve forskelle. Hertil kan af undersøgelsen oplistes følgende:

Virksomhedstyper:

- Teleselskaber
- Softwareudviklere
- Entreprenører herunder fast ejendom
- Øvrige virksomheder med længerevarende kontrakter

Karaktertræk i relation til salgskontrakter:

- Ændringer efter kontraktens indgåelse
- Sammensatte kontrakter
- Kontrakter med flere parter
- Variable vederlag
- Returret
- Forskelle i tidspunkt for overgang af hhv. risiko og kontrol
- Længerevarende kontrakter
- Omkostninger vedrørende opnåelse af kontrakt

Virksomheder, der ikke kan relatere til ovenstående, vil i langt de fleste tilfælde ikke opleve ændringer, hvilket bekræfter indledningens budskab om, at indregningen for mange virksomheder ikke vil ændres.

Ovenstående karaktertræk i relation til salgskontrakter er i specialet bekræftet af eksterne kilder, men et entydigt svar er begrænset af fortolkningsfriheden under IAS 11 og 18. Forskellene vil variere alt efter de af virksomheden tidligere anlagte fortolkninger.

For virksomheder, der skal foretage koncernrapportering efter IFRS 15, og virksomheder der ønsker anvendelse af IFRS 16, er konklusionen, at selvom indregningen vil være uændret, er der tydelige fordele, der medfører, at tilvalg af IFRS 15 er relevant. For koncernrapportering gælder dette uanset en ændring, da virksomheden kan effektivisere, når samme regnskabstal kan anvendes til egen årsrapport og rapportering.

Trods begrænsninger og med undtagelse af det i ovenstående afsnit nævnte kan konkluderes, at IFRS 15 ikke er særligt relevant for virksomheder, hvor indregningen vil være uændret, specielt fordi en overgang uden synlige effekter på regnskabstallene alligevel kan medføre ændring i dokumentationen. Modsat kan det fortsat være relevant for de øvrige, hvor ændringer kan forekomme.

På områder hvor ændringer opstår, kan konkluderes, at IFRS 15 generelt skaber et bedre sammenligningsgrundlag, end det nuværende. Teorigennemgangen tydeliggør som ovenfor nævnt, at IAS 11 og 18 på nogle områder har givet meget begrænset vejledning. Hvilket bekræfter indledningens kritik af IAS 11/18's manglende vejledning/fortolkningsfrihed, der medfører at ensartede virksomheder kan indregne forskelligt.

Til konklusionen skal tilføjes, at fordelene ved et bedre sammenligningsgrundlag naturligt er begrænset af, at den virksomhed vil sammenligne med, også tilvælger IFRS 15.

En mere tydelig fordel kan konkluderes at foreligge for virksomheder med længerevarende kontrakter, som i dag ikke kan indregne over tid, da muligheden herfor er bredere i IFRS 15. Her vurderes IFRS 15 særlig relevant, og en vurdering af det retvisende billede kan ligeledes være relevant, da specialets vurdering heraf har været forbeholdt case virksomheden og dermed ikke kan generaliseres til en sådan situation.

Argumenter for, at tilvalg af IFRS 15 kan være relevant, foreligger således fordi fordele kan opnås. Sammenhængende med overvejelser herom er mindst lige så vigtigt, de forhold der medfører, at det ikke er relevant.

Et særligt begrænsende forhold vurderes at være de udfordringer, der følger med omstillingen og dokumentationen. Ændringer vedrørende registreringssystemer, processer og arbejdsgange kan medføre et stort administrativt ressourcetræk. Hvor store disse udfordringer reelt er, er vurderet individuelt, og afhængigt af nuværende arbejdsgange og hjælpeværktøjer/systemer.

Anvendelse af IFRS 15 kan være byrdefuld. Er den eneste fordel ved IFRS 15 f.eks. et bedre sammenligningsgrundlag, vurderes tilvalg af IFRS 15 dermed ikke nødvendigvis helt så relevant, som først antaget set fra virksomhedens synsvinkel. Igen bekræftes indledningens budskab, beslutningen om, hvorvidt tilvalg af IFRS 15 er relevant, kræver vurderingen af flere forhold/ synspunkter, og kan være en udfordring i sig selv.

De teoretisk identificerede forskelle viste sig i casen at have en effekt på indregningen. På trods af forskydninger i indregningen i de to salgskontrakter, kan det konkluderes, at IFRS 15 ikke direkte bidrager til et mere retvisende billede i relation til case virksomhedens finansielle stilling. Begge standarder har svagheder og styrker i relation til opfyldelse af kvalitetskravene for et retvisende billede, som for case virksomheden vurderes i høj grad at opveje hinanden. Hertil skal nævnes, at der er indikationer på, at IFRS 15's regelmæssige strammere tilgang gør det mere tydeligt for regnskabsbruger, hvordan der indregnes.

Dette kan bidrage i retningen mod et mere retvisende billede, hvis virksomheden formår at sikre, at alle relevante og detaljerede oplysninger er til rådighed.

Konklusionen vurderes med lidt forsigtighed at kunne overføres til sammenlignelige virksomheder under hensyntagen til dennes regnskabsbrugers behov. Men på trods af, at IFRS 15 ikke giver et mere retvisende billede for casen, kan det ikke udelukkes i andre situationer.

Specialets undersøgelse er grundlæggelsen baseret på kilder, der under den planlagte dataindsamling er vurderet pålidelige, og herfra er alene anvendt valide data, der har haft indhold, som kunne bidrage til besvarelsen. Specialet vurderes derfor med en acceptabel troværdighed at kunne foretage konklusionen.

10. Perspektivering

Specialet har undersøgt, hvorfor IFRS 15 kan være relevant som fortolkningsgrundlag til ÅRL, og selvom det langt fra er relevant for alle virksomheder, er ovenfor konkluderet, at det vil være relevant for nogle.

For de virksomheder, hvor IFRS 15 kan være relevant, ses specielt tilstrækkelig og tilpasset registreringen som en væsentlige udfordring. Dette lægger op til en mere dybdegående undersøgelse af de systemmæssige ændringer, der skal til for, at virksomhederne bliver hjulpet til at styre de efter IFRS 15 nødvendige oplysninger og registreringer på en overskuelig måde. Af specialets undersøgelse er der ingen tvivl om, at netop dette område skal afklares bedre, før tilvalg af IFRS 15 bliver interessant at overveje for flere virksomheder. Kan udfordringerne mindskes ved styringssystemer til håndtering efter IFRS 15, vil det fulde udbytte af fordelene ved IFRS 15 komme langt mere til sin ret.

Specialet nævner kort, at IFRS 15 giver adgang til anvendelse af IFRS 16 under ÅRL. Heraf henledes opmærksomhed på, at en undersøgelse af også denne standard er aktuel for virksomheder, der har væsentlige leasingkontrakter og aflægger regnskab efter ÅRL.

Specialet har undersøgt, hvorfor IFRS 15 kan være relevant fra en regnskabsmæssig synsvinkel, og samtidig ud fra virksomhedernes synsvinkel. Den samfundsmæssige synsvinkel har ikke nødvendigvis samme tilgang som virksomhedens egen, som må formodes ofte at have et mere praktisk fokus. Samfundsmæssigt kan være andre hensigter med muligheden for tilvalg af IFRS 15. Den forringer sammenligningsgrundlaget, ved at nogle tilvælger mens andre ikke gør, tilmed får den ikke samme værdi for regnskabsbrugerne, som ved IFRS-regnskaber, når oplysnings- og notekrav ikke skal følges. Men politikkerne skal starte et sted, og hvis IFRS 15 er fremtiden, gives virksomhederne med valgmuligheden blot en mulighed for at vænne sig til tanken om IFRS 15.

Udover den regnskabsmæssige synsvinkel er det også oplagt at undersøge, hvilke skattemæssige konsekvenser IFRS 15 vil have. F.eks. vil en ændret indregning over tid ligeledes have betydning for skatteområdet.

Fra en revisionsmæssig synsvinkel vil IFRS 15 ligeledes have betydning. Ved revision af omsætning er det selvfølgelig fortsat de samme revisionsmål, der revideres imod. Men det kan være relevant at undersøge de ændringer, der eventuelt vil skulle foretages i revisionsdokumentationen, for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. I relation hertil er revisorerens syn på IFRS 15 ligeledes interessant.

Virksomheder, der ser potentiale i IFRS 15, og aktivt overvejer at ændre indregning, kan i forlængelse af specialets undersøgelse have interesse i, hvordan den praktiske implementering i regnskabet skal foretages. Grundlæggende er implementering med tilbagevirkende kraft, men virksomhederne har også mulighed for anvendelse af en modificeret retrospektiv metode (EY, 2019a, s. 619). Implementering skal naturligt behandles mere dybdegående, inden en aktuel implementering kan foretages.

I relation til virksomhedernes forberedelse inden eventuel implementering af IFRS 15, kan en undersøgelse af nøgletal f.eks. med udgangspunkt i Du-Pont pyramiden ligeledes være interessant. Da omsætningen, som skrevet indledningsvist, påvirker de mest grundlæggende nøgletal.

Ved implementering af noget nyt, her IFRS 15, er det altid fornuftigt at vende blikket tilbage og undersøge, hvorvidt ændringerne har haft den ønskede effekt, og om vejen dertil fortsat vurderes hensigtsmæssig. En nærmere undersøgelse heraf vil angiveligt kunne afsløre, om IFRS 15 f.eks. har en række "børnefejl", der mangler at blive afhjulpet.

11. Litteraturliste

Love, standarder, fortolkningsbidrag og lovforslag

- IAS 11 Construction Contracts/ Entreprisekontrakter
- IAS 18 Revenue/ Omsætning
- IFRIC 15 Agreements for the Construction of Real Estate/Aftaler om opførelse af fast ejendom
- IFRS 15 Revenue from contracts with customers/ Omsætning fra kontrakter med kunder
- L 99 – Forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v.
- Lov nr. 1716 af 27/12/2018 – Lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og lov om anvendelsen af visse af Den Europæiske Unions retsakter om økonomiske forbindelser til tredjelande m.v.
- Lovbekendtgørelse 2019-08-08 nr. 838 – Årsregnskabsloven

Bøger

Andersen, I. (2019). *Den skinbarlige virkelighed - vidensproduktion i samfundsvidenskaberne* (6. udg.). Samfundslitteratur 2019.

Fedders, J., & Steffensen, H. (2012). *Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder* (4. udg.). Karnov Group.

Fedders, J., Steffensen, H., & Lassen, K. T. (2017). *Årsrapport efter internationale regnskabsstandarder* (5. udg.). Karnov Group.

Petersen, V. A., Hassing, A., & Henriksen, P. (2018). *Metodebogen* (P. Brøndum (red.); 1. udg.). Columbus.

Rasmussen, E., Østergaard, P., & Andersen, H. (2010). *Samfundsvidenskabelige metoder - en introduktion* (3. udg.). Syddansk Universitetsforlag.

Steffensen, H., Skødt, L., Nilsen, J.-C., & Lassen, K. T. (2020). *Årsrapporten Kommentarer til årsregnskabsloven* (8. udg.). Karnov Group.

Voxted, S. (2006). Valg der skaber viden - om samfundsvidenskabelige metoder. I S. Voxted (Red.), *Valg der skaber viden* (1. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Publikationer og rapporter

Deloitte. (2017). *IFRS Oversigt over nye og ændrede standarder og fortolkningsbidrag – 2017 eller senere*.
<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/dk/Documents/audit/2017%2012%2031%20Nye%20og%20C3%A6ndrede%20standarder%20og%20fortolkningbidrag%20%20v1.1.pdf>

EY. (2018). *Indsigt i årsregnskabsloven_ En ny runde med 82 ændringer* (Special 8). EY Building a better working world.

https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/da_dk/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-indsigt-i-aarsregnskabsloven-special-edition-dec2018.pdf

- EY. (2019a). *Indsigt i årsregnskabsloven 2019/20* (6. udg.). EY Building a better working world.
https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/da_dk/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-indsigt-i-aarsregnskabsloven-2019-20.pdf
- EY. (2019b). *Selskab C Mellem A/S - Årsrapport 2019*.
https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/da_dk/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-aarsrapportmodel-c-mellem-eksempel-2019.pdf
- FSR. (2020). *Regnskabsvejledning for klasse B- og C-virksomheder*. FSR – danske revisorerers Regnskabsudvalg.
[Samlet fil RV for B og C 2020 2.pdf \(fsr.dk\)](https://www.fsr.dk/Samlet-fil-RV-for-B-og-C-2020-2.pdf)
- Lassen, K. T., Eriksen, R. R., Fedders, J., Steffensen, H., Lassen, K. T., Fedders, J., & Eriksen, R. R. (2017). *Indregning af omsætning efter IFRS 15*. PwC.
<https://www.pwc.dk/da/publikationer/2017/ifrs-15.pdf>
- Steffensen, H., Lassen, K. T., Fedders, J., Albrecht, S., Kristensen, M., Ryttersgaard, T., Olsen, C. A., Lundtang, D. K., Nielsen, K., Kjærsgaard, C., Pedersen, J. P., Okholm, K., Thygesen, L., Schultz, S., & Clemmensen, V. (2020). *Regnskabshåndbogen 2020*. PwC.
<https://www.pwc.dk/da/publikationer/2020/regnskabshaandbogen-2020-ny.pdf>
- Artikler, websider m.m.**
- Anderson, N., & Kumar, S. (2019). *IFRS - Webcast: IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers for investors*. IFRS Foundation.
<https://www.ifrs.org/news-and-events/2019/02/webcast-ifrs-15-revenue-from-contracts-with-customers-for-investors/>
- Boje, T. P. (2020). *komparativ metode | lex.dk – Den Store Danske*.
https://denstoredanske.lex.dk/komparativ_metode
- Deloitte. (2019). *A Closer Look Revenue recognition — evaluating whether an entity is acting as a principal or as an agent*. 5. file:///C:/Users/Bruger/Downloads/A Closer Look - Principal Versus Agent - final.pdf
- DI Dansk Byggeri. (u.å.-a). *AB 18, ABT 18 mv. - få adgang til artikler og lommeudgaver - Dansk Byggeri - en del af Dansk Industri - DI Dansk Byggeri*. Hentet 22. november 2020, fra
<https://www.danskindustri.dk/brancher/di-dansk-byggeri/regler-og-vejledning/byggejura-til-erhverv/ab-regler/ab-18-abt-18-mv/>
- DI Dansk Byggeri. (u.å.-b). *AB 92 - A4-format - DI Dansk Byggeri*. Hentet 22. november 2020, fra
<https://www.danskindustri.dk/brancher/di-dansk-byggeri/publikationer/byggejura/ab-12-og-abt-93/ab-92---a4-format/>
- ERST. (2008). *Betingelserne for at anvende produktionsmetoden efter årsregnskabsloven*. Erhvervsstyrelsen. Notat udarbejdet af det daværende Erhvervs- og Selskabsstyrelsen.
<https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-betingelserne-anvende-produktionsmetoden-efter-aarsregnskabsloven>

FSR. (2019). Nye internationale regnskabsstandarder kan frivilligt anvendes til fortolkning, når årsrapporten udarbejdes efter årsregnskabsloven. *FRS - danske revisorer*, 6.

[IFRS og ÅRL til nyhed 040419.pdf \(fsr.dk\)](#)

Lassen, K. T. (2014). Indregning af omsætning – hvordan ændrer den nye IFRS-standard den nuværende omsætningsmodel? *PricewaterhouseCoopers*, 12.

<https://www.pwc.dk/da/nyt/finance/regnskab/assets/omsatning-ifrs-juni-2014.pdf>

Laugesen, M. (2019a). Metode: Sådan har vi lavet Guld1000-listen. *Berlingske*.

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/metode-saadan-har-vi-lavet-guld1000-listen>

Laugesen, M. (2019b). Se listen: Her er Danmarks 1.000 største virksomheder i 2019. *Berlingske*.

<https://www.berlingske.dk/virksomheder/se-listen-her-er-danmarks-1.000-stoerste-virksomheder-i-2019?token=d93a645b7dbb4957b2243b6901999914.1601042313155&user=d93a645b7dbb4957b2243b6901999914&referer=https%3A%2F%2Fwww.berlingske.dk%2Fvirksomheder%2Fse-list>

Madsen, R. I. (2015). IFRS 15 - Revenue from Contracts with customers. *Signatur#3/INSPI*, 3.

Mahutova, S. (u.å.-a). *IFRS 15 Examples: How IFRS 15 Affects Your Company*. IFRSbox. Hentet 13. august 2020, fra <https://www.ifrsbox.com/ifrs-15-examples/>

Mahutova, S. (u.å.-b). *IFRS 15 vs. IAS 18: Huge Change Is Here!* IFRSbox. Hentet 13. august 2020, fra <https://www.ifrsbox.com/ifrs-15-vs-ias-18/>

www.CVR.dk

12. Bilag

Bilag 1 – Allokering af vederlag

A - Den relative dagsværdimetode (IAS 18)

Det allokerede vederlag beregnes ved følgende formel.

$$\text{Allokeret vederlag Y} = \frac{\text{samlet aftalt vederlag} \times \text{dagsværdi af Y}}{\text{samlet dagsværdi af leverancen}}$$

Eksempel:

En virksomhed sælger 10 firmabiler inkl. serviceaftaler der gælder 3 år fra salgstidspunktet. Hver firmabil har en dagsværdi på 300.000 og hver serviceaftale en værdi på 45.000. Virksomheden giver en samlet rabat på 300.000.

$$\text{Allokeret vederlag 1 firmabil} = \frac{(3.450.000 - 300.000) \times 300.000}{3.450.000} = 273.913$$

$$\text{Allokeret vederlag 1 serviceaftale} = \frac{(3.450.000 - 300.000) \times 45.000}{3.450.000} = 41.087$$

Samlet vederlag på 3.150.000, er allokeret med 2.739.130 til bilerne og 410.870 til serviceaftalerne på 3 år.

B - Residualmetoden (IAS 18)

Det allokerede vederlag beregnes ved følgende formel.

$$\text{Restværdi til indregning} = \text{Samlet aftalt vederlag} - \text{dagsværdi af ej leverede varer/ydelser}$$

Eksempel:

Forudsætningerne for eksemplet er de sammen som ovenfor i eksempel om den relative dagsværdimetode. Hertil kan tilføjes at bilerne leveres d. 31.12.18.

$$\text{Restværdi til indregning i 2018} = (3.450.000 - 300.000) - 450.000 = 2.700.000$$

Samlet vederlag på 3.150.000, er allokeret med 2.700.000 til bilerne og 450.000 til serviceaftalerne på 3 år.

C - Forholdsmæssig fordeling ud fra isoleret salgspris (IFRS 15)

Det allokerede vederlag beregnes ved følgende formel.

$$\text{Allokeret vederlag Y} = \frac{\text{samlet aftalt vederlag} \times \text{Isoleret salgspris af Y}}{\text{summen af isolerede salgspriser af leverancen}}$$

Eksempel:

Forudsætningerne for eksemplet er de sammen som ovenfor i eksempel A og B.

Forpligtelse	Isoleret salgspris	Beregning	Andel	Allokeret værdi
Firmabil (x10)	3.000.000	$\frac{3.150.000 \times 3.000.000}{3.450.000}$	86,96%	2.739.130
Serviceaftale (x10)	450.000	$\frac{3.150.000 \times 450.000}{3.450.000}$	13,04%	410.870
Sum	3.450.000		100%	3.150.000

Den isolerede salgspris og dagsværdien må forventeligt være identisk eller meget tæt på at være det samme (se afsnit 6.1.4.1). I dette eksempel er det antaget, at den er det samme.

Bilag 2 – Vurderinger ved dekomponering af en kontrakt i leveringsforpligtelser af særskilt karakter

Først en vurdering af om forpligtelserne skal behandles som enkeltvise eller sammensatte leveringsforpligtelser. Her gælder, at de er af særskilte karakter, hvis følgende 2 kriterier begge er opfyldt jf. IFRS 15.27:

- Kunden kan drage fordel af overdragelsen af leveringsforpligtelsen, eventuelt i kombination med andre let tilgængelige ressourcer. (Kan den være af særskilt karakter?)
- Leveringsforpligtelsen kan identificeres og overdrages separat, uden at være afhængig af andre forpligtelser i kontrakten. (Er den rent faktisk af særskilt karakter?)

Hvorvidt kunden kan opnå fordel ved at få overdraget leveringsforpligtelsen, hænger sammen med om kunden tilføres en værdi. Kunden skal således enten kunne anvende/forbruge det overdragne eller alternativt kunne foretage et salg eller lignende, for herigennem at opnå en økonomisk fordel. Kriteriet er fortsat opfyldt jf. IFRS 15.28, hvis denne fordel kan opnås ved at benytte umiddelbart let tilgængelige ressourcer i tilknytning til det overdragne. Det kan f.eks. være noget tidligere overdraget, noget virksomheden selv er i besiddelse af, eller noget kunden kan anskaffe separat fra virksomheden eller fra en tredjepart (FSR, 2020, Kapitel 8A.4.4.).

Hvorvidt, forpligtelser er afhængige af andre, afhænger af, om de i relation til kontrakten indgår som input til kombinerede enheder. Følgende indikerer, at der ikke kan ske opdeling i særskilte leveringsforpligtelser jf. IFRS 15.29:

- Forpligtelsen er i væsentlig grad at integrere de særskilte varer og tjenesteydelser, der hermed fremstår som en kombineret leverance.
- De særskilte enheder ændrer karakter, bliver væsentligt forandret eller på anden måde tilpasset ved sammenkobling med andre leveringsforpligtelser.
- De er i væsentlig grad indbyrdes afhængige eller forbundne.

Overordnet omhandler de 2 kriterier, som favner særskilte leveringsforpligtelser, en opdeling af kontrakten i enkeltstående risici. Sagt på en anden måde vil virksomheden kunne præstere på en særskilt performance obligation, uagtet at den ikke leverer på øvrige performance obligations. (FSR, 2020, Kapitel 8A.4.6.)

I tilfælde hvor forpligtelserne ikke alene udgør særskilte leveringsforpligtelser, skal forpligtelserne grupperes, så hver gruppe opfylder kriterierne for at være af særskilt karakter, også selvom dette i sidste ende betyder, at hele kontrakten skal behandles som én leveringsforpligtelse jf. IFRS 15.30.

Når leveringsforpligtelserne er opdelt, så de alle er af særskilt karakter, enten enkeltstående eller i grupper, skal foretages en vurdering af, om disse udgør en række af særskilte eller enkeltstående særskilte jf. IFRS 15.22. For at de kan defineres som en række, skal hver af disse i al væsentlighed være de samme varer/tjenesteydelser, og de skal overdrages til kunden efter samme mønster ud fra bestemmelserne i IFRS 15.23. Udgør de en samlet række, kan de behandles som en portefølje, der opfyldes over tid, og skal periodiseres efter samme model.

Bilag 3 – Øvrige forskelle vedrørende grundlag for måling behandlet i afsnit 6.1.3

ÅRL indregner omsætning fratrukket bl.a. merværdiafgift og anden skat, som er direkte forbundet med salgsbeløbet (se citat først i afsnit 5.1). Heraf kan tolkes, at "anden skat", som skal fragå omsætningen, alene omfatter afgifter forbundet med salgsprisen og ikke afgifter forbundet med produktet. Herved skal en afgift som moms fragå, mens en punktafgift pålagt et produkt skal medgå i omsætningen (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 519).

IFRS 15 foreskriver, at et hvert beløb, herunder afgifter der opkræves på vegne af en 3.mand, ikke udgør en del af omsætningen (afsnit 5.2.3). Der er således en konflikt imellem årsregnskabsloven og IFRS 15.

Denne konflikt er ved IAS 18 som fortolkningsgrund til årsregnskabsloven allerede afhjulpet, da omsætning efter IAS 18 skal reguleres for moms og afgifter (IAS 18.8 og afsnit 5.1.2.1). Konflikten har således også eksisteret mellem årsregnskabsloven og IAS 18. Erhvervsstyrelsen har dog accepteret, at ÅRL er fortolket i lighed med de internationale regnskabsstandarder, hvorved både moms og punktafgifter fragår omsætningen (Steffensen, Skødt, et al., 2020, s. 519).

Et yderligere forhold, der kan medføre forskelle ved overgang til IFRS 15, er vederlag, der indeholder et finansieringselement. Både IAS 18 og IFRS 15 foreskriver diskontering og opgørelse af dagsværdien/den tidsmæssige værdi af penge. Men alene IFRS 15 kræver, at et væsentligt finansieringselement indregnes som en rente. Effekten vil hermed være en øget eller reduceret omsætning, hvis denne opdeling mellem omsætning og renter ikke tidligere har været foretaget. (Madsen, 2015)

Bilag 4 – Metoder til måling af fremskridt ved indregning over tid

Metoder til måling af fremskridt ved indregning over tid	
IAS 11.30/IAS 18.24 (se afsnit 5.1.1.4/5.1.2.5)	IFRS 15 afsnit B15 og B18 (se afsnit 5.2.5.2)
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vurdering af stadiet for udført arbejde ▪ Vurdering af fysisk færdiggjorte dele eller leverede ydelser til dato sammenholdt med forventede ydelser. 	<u>Output</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Udførte ydelser til dags dato, vurderet ved bestigelse eller tekniske analyser ▪ Opnåede resultater ▪ Gennemførte etaper ▪ Antal producerede eller leverede enheder ▪ Forløbet tid
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afholdte omkostninger sammenholdt med samlede forventede omkostninger 	<u>Input</u> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ressourceforbrug ▪ Antal arbejdstimer eller maskintimer ▪ Påløbne omkostninger ▪ Forløbet tid

Bilag 5 – Datagrundlag samt stikprøve til undersøgelse af påvirkning ved implementering af IFRS 15

Det var ikke muligt at opstøve en liste over de virksomheder, som aflægger regnskab efter IFRS. Derfor tager undersøgelsen udgangspunkt i en liste fra Berlingske over de 1000 største danske ikke-finansielle virksomheder i 2019(Laugesen, 2019b) målt på omsætning i regnskabsåret 2018(Laugesen, 2019a).

Heraf er udvalgt en stikprøve på 115 virksomheder. Listen inddeler virksomheder i 13 overordnede brancher og 54 specifikke brancher. Med udgangspunkt i denne brancheopdeling beror udvælgelsen på følgende 3 kriterier, foretaget med udvælgelse af størst virksomhed og nedefter:

- S1 – Udvalgt er de 3 største i hver af de overordnede brancher
- S2 – Udvalgt er yderligere virksomheder indtil minimum 2 fra hver overordnet branche, har aflagt årsrapport efter IFRS, eller efter ÅRL med tilvalg af IFRS 15.
(Har de 5 største ikke aflagt efter IFRS, undersøges ikke yderligere i den overordnede branche)
- S3 – Udvalgt er yderligere virksomheder, indtil minimum 2 fra hver af de mere specifikke branchegrupper indgår i stikprøven (listen indeholdt ikke 2 virksomheder i alle specifikke branchegrupper).

S1 har den ulempe, at enkelte brancher ikke vil kunne vise en eventuel effekt, hvis ingen af de 3 største i den overordnede branche aflægger årsrapport efter IFRS. Har en udvalgt virksomhed aflagt regnskab efter ÅRL uden tilvalg af specifikt IFRS 15, vil den ikke bidrage til det overblik undersøgelsen har til formål at skabe.

S2 skal forsøge at begrænse ulempen ved S1. Dog med en begrænsning ved gennemgang af de 5 største, for at holde undersøgelsen på en størrelse, der er mulig inden for specialets rammer.

S3 er udvalgt i et forsøg på at gøre undersøgelsen mere nuanceret. Vedrørende de specifikke branchegrupper, er ikke foretaget yderligere udvælgelse, hvis de 2 største ikke har aflagt efter IFRS. Dette igen for at holde undersøgelsen på en størrelse, der er mulig inden for specialets rammer.

Liste over virksomhederne i den udvalgte stikprøve			
Nr. /virksomhed/omsætning 2018	Branche (Overordnet)	Branche (Specifik)	Udvælgelse
198. BPW Finans: 2.390 mio. kr.	Biler	Bildele og tilbehør	S3
214. NDI Holding: 2.207 mio. kr.	Biler	Bildele og tilbehør	S3
235. Scania Danmark: 1.994 mio. kr.	Biler	Handel med lastbiler og andre køretøjer	S3
305. N.C. Nielsen Gruppen: 1.603 mio. kr.	Biler	Handel med lastbiler og andre køretøjer	S3
41. Semler Gruppen: 13.550 mio. kr.	Biler	Handel med personbiler og varevogne	S1
66. Interdan Holding: 7.996 mio. kr.	Biler	Handel med personbiler og varevogne	S1
81. Nic. Christiansen Gruppen: 6.314 mio. kr.	Biler	Handel med personbiler og varevogne	S1
94. Ejner Hessel Holding: 5.457 mio. kr.	Biler	Handel med personbiler og varevogne	S2
103. Mercedes-Benz Danmark: 4.669 mio. kr.	Biler	Handel med personbiler og varevogne	S2
35. Stark Group: 16.463 mio. kr.	Byggeri	Byggemarkeder og tømmerhandler	S3
67. Bygma Gruppen: 7.897 mio. kr.	Byggeri	Byggemarkeder og tømmerhandler	S3
208. Carlsberg Byen: 2.283 mio. kr.	Byggeri	Developere	S3
276. FB Gruppen: 1.738 mio. kr.	Byggeri	Developere	S3
28. FLSmith & Co.: 18.750 mio. kr.	Byggeri	Entreprenører	S1
45. Per Aarsleff: 12.108 mio. kr.	Byggeri	Entreprenører	S3
26. Rockwool International: 19.907 mio. kr.	Byggeri	Produktion af byggematerialer	S1
27. VKR Holding (Velux): 19.592 mio. kr.	Byggeri	Produktion af byggematerialer	S1
47. Rambøll Gruppen: 11.351 mio. kr.	Byggeri	Rådgivende ingeniører	S3
83. Cowi: 6.203 mio. kr.	Byggeri	Rådgivende ingeniører	S3
31. Jysk Holding: 18.223 mio. kr.	Design	Bolig, møbler, design og kunsthåndværk	S3
65. Jysk i Tyskland: 8.041 mio. kr.	Design	Bolig, møbler, design og kunsthåndværk	S3
17. Lego: 36.391 mio. kr.	Design	Legetøj	S1
247. Kompan: 1.935 mio. kr.	Design	Legetøj	S3

Liste over virksomhederne den udvalgte stikprøve - fortsat			
Nr. /virksomhed/omsætning 2018	Branche (Overordnet)	Branche (Specifik)	Udvælgelse
21. Heartland (Bestseller): 29.143 mio. kr.	Design	Tekstil og beklædning	S1
24. Pandora: 22.806 mio. kr.	Design	Tekstil og beklædning	S1
6. Ørsted: 75.520 mio. kr.	Energi	Forsyningselskaber	S1
9. Danske Commodities: 69.886 mio. kr.	Energi	Forsyningselskaber	S1
10. Centrica Energy Trading: 69.259 mio. kr.	Energi	Forsyningselskaber	S2
20. Energi Danmark: 32.541 mio. kr.	Energi	Forsyningselskaber	S2
8. Selfinvest (United Shipping & Trading Company): 71.770 mio. kr.	Energi	Handel med olie og gas	S1
43. Monjasa Holding: 13.097 mio. kr.	Energi	Handel med olie og gas	S3
23. Equinor Refining Denmark: 23.007 mio. kr.	Energi	Udvinding af olie og gas	S3
80. Total E&P Danmark: 6.328 mio. kr.	Energi	Udvinding af olie og gas	S3
185. Givesco: 2.687 mio. kr.	Fødevarer	Brød, kager, is og slik	S3
271. Toms Gruppen: 1.764 mio. kr.	Fødevarer	Brød, kager, is og slik	S3
11. Carlsberg: 62.503 mio. kr.	Fødevarer	Drikkevarer	S1
71. Royal Unibrew: 7.298 mio. kr.	Fødevarer	Drikkevarer	S3
96. Royal Greenland: 5.169 mio. kr.	Fødevarer	Fisk	S3
140. Kangamiut Holding: 3.415 mio. kr.	Fødevarer	Fisk	S3
64. Chr. Hansen Holding: 8.172 mio. kr.	Fødevarer	Ingredienser	S3
139. DuPont Nutrition Biosciences: 3.467 mio. kr.	Fødevarer	Ingredienser	S3
12. Danish Crown: 60.892 mio. kr.	Fødevarer	Kød og fjerkræ	S1
76. Tican Fresh Meat: 6.606 mio. kr.	Fødevarer	Kød og fjerkræ	S3
4. Arla Foods: 77.699 mio. kr.	Fødevarer	Mejeriprodukter	S1
204. F. Uhrenholt Holding: 2.321 mio. kr.	Fødevarer	Mejeriprodukter	S3
74. Scandinavian Tobacco Group: 6.718 mio. kr.	Fødevarer	Øvrige levned- og nydelsesmidler	S3
78. House of Prince: 6.463 mio. kr.	Fødevarer	Øvrige levned- og nydelsesmidler	S3
13. Salling Group: 59.410 mio. kr.	Handel	Dagligvarehandel	S1
16. Coop Danmark: 42.796 mio. kr.	Handel	Dagligvarehandel	S1
72. Fleggaard Holding: 7.066 mio. kr.	Handel	Detailhandel med specialvarer	S3
84. Elgiganten: 6.202 mio. kr.	Handel	Detailhandel med specialvarer	S3
354. Schou Company: 1.404 mio. kr.	Handel	Engroshandel med forbrugervarer	S3
358. L'Oréal Danmark: 1.389 mio. kr.	Handel	Engroshandel med forbrugervarer	S3
49. Solar: 11.098 mio. kr.	Handel	Handelsvirksomhed i øvrigt	S3
79. J-F. Lemvig-Müller Holding: 6.378 mio. kr.	Handel	Handelsvirksomhed i øvrigt	S3
15. DLG: 44.974 mio. kr.	Handel	Korn, frø og foderstoffer	S1
18. Danish Agro: 32.997 mio. kr.	Handel	Korn, frø og foderstoffer	S3
373. CNH Industrial Danmark: 1.340 mio. kr.	Industri	Landbrugsmaskiner	S3
620. Kverneland Group Kerteminde: 773 mio. kr.	Industri	Landbrugsmaskiner	S3
14. Danfoss: 45.449 mio. kr.	Industri	Maskiner og komponenter	S1
22. Grundfos: 26.721 mio. kr.	Industri	Maskiner og komponenter	S1
283. Micro Matic: 1.716 mio. kr.	Industri	Maskiner til fødevarerindustrien	S3
328. Haarslev Group Holding: 1.493 mio. kr.	Industri	Maskiner til fødevarerindustrien	S3
48. NKT: 11.192 mio. kr.	Industri	Metalindustri	S3
97. AVK Holding: 5.044 mio. kr.	Industri	Metalindustri	S3
5. Vestas Wind Systems: 75.530 mio. kr.	Industri	Vindmøller	S1
25. Siemens Gamesa Renewable Energy: 21.460 mio. kr.	Industri	Vindmøller	S3
419. Karstensens Skibsværft: 1.179 mio. kr.	Industri	Værfter og udstyr til skibe	S3
814. OY Holding: 569 mio. kr.	Industri	Værfter og udstyr til skibe	S3
62. Also: 8.490 mio. kr.	IT	Computere og forbrugselektronik	S1
85. Atea: 6.178 mio. kr.	IT	Computere og forbrugselektronik	S3
212. Foss: 2.243 mio. kr.	IT	Elektronik i øvrigt	S3
218. Schneider Electric Danmark: 2.144 mio. kr.	IT	Elektronik i øvrigt	S3
53. Nets: 10.303 mio. kr.	IT	Software og IT-service	S1
87. KMD: 6.004 mio. kr.	IT	Software og IT-service	S3
356. Ingram Micro: 1.394 mio. kr.	IT	Tele- og kommunikationsudstyr	S3
393. Zyxel Communications: 1.257 mio. kr.	IT	Tele- og kommunikationsudstyr	S3
34. TDC: 17.356 mio. kr.	IT	Teleselskaber	S1

Liste over virksomhederne den udvalgte stikprøve - fortsat			
Nr. /virksomhed/omsætning 2018	Branche (Overordnet)	Branche (Specifik)	Udvælgelse
109. Telia Company Danmark: 4.507 mio. kr.	IT	Teleselskaber	S3
30. Schouw & Co.: 18.253 mio. kr.	Konglomerat	Konglomerater	S1
51. GN Store Nord: 10.607 mio. kr.	Konglomerat	Konglomerater	S1
63. Thornico: 8.394 mio. kr.	Konglomerat	Konglomerater	S1
207. Jacob Holm & Sønner Holding: 2.286 mio. kr.	Materialer	Fibre	S3
443. Fibervisions: 1.101 mio. kr.	Materialer	Fibre	S3
39. Novozymes: 14.390 mio. kr.	Materialer	Kemi	S1
54. Hempel Gruppen: 10.032 mio. kr.	Materialer	Kemi	S1
89. Haldor Topsøe: 5.617 mio. kr.	Materialer	Kemi	S1
189. Faerch: 2.582 mio. kr.	Materialer	Papir, plast og emballage	S3
240. SP Group: 1.965 mio. kr.	Materialer	Papir, plast og emballage	S3
2. Novo Nordisk: 111.831 mio. kr.	Medicinal	Medicin	S1
32. H. Lundbeck: 18.117 mio. kr.	Medicinal	Medicin	S1
36. Coloplast: 16.449 mio. kr.	Medicinal	Medicoteknik	S1
40. Demant: 13.937 mio. kr.	Medicinal	Medicoteknik	S3
311. Jeudan: 1.583 mio. kr.	Service	Ejendomme	S3
372. Statens Ejendomssalg: 1.343 mio. kr.	Service	Ejendomme	S3
293. Radisson Hotels Danmark: 1.638 mio. kr.	Service	Hoteller, restauranter og forlystelser	S3
379. Fitness World: 1.303 mio. kr.	Service	Hoteller, restauranter og forlystelser	S3
46. Egmont: 11.946 mio. kr.	Service	Medier, forlag og underholdning	S1
95. Danske Spil: 5.321 mio. kr.	Service	Medier, forlag og underholdning	S3
131. Deloitte: 3.732 mio. kr.	Service	Rådgivning	S3
169. PwC: 2.890 mio. kr.	Service	Rådgivning	S3
7. ISS: 73.592 mio. kr.	Service	Service	S1
42. Falck: 13.270 mio. kr.	Service	Service	S1
55. DSB: 9.779 mio. kr.	Transport	Bus- og togtransport	S3
232. Arriva Danmark: 2.041 mio. kr.	Transport	Bus- og togtransport	S3
3. DSV: 79.053 mio. kr.	Transport	Godstransport, logistik og distribution	S1
91. Blue Water Holding: 5.573 mio. kr.	Transport	Godstransport, logistik og distribution	S3
111. Københavns Lufthavne: 4.445 mio. kr.	Transport	Infrastruktur	S3
141. Sund og Bælt Holding: 3.380 mio. kr.	Transport	Infrastruktur	S3
19. SAS Group: 32.706 mio. kr.	Transport	Luftfart	S1
120. Thomas Cook Airlines Scandinavia: 4.259 mio. kr.	Transport	Luftfart	S3
1. A.P. Møller - Mærsk: 246.500 mio. kr.	Transport	Rederier og shipping	S1
37. DFDS: 15.717 mio. kr.	Transport	Rederier og shipping	S3
230. Tumlare Corporation: 2.046 mio. kr.	Transport	Rejsearrangører	S3
264. Spies: 1.790 mio. kr.	Transport	Rejsearrangører	S3

Bilag 6 – Oversigt stikprøvens årsrapporter aflagt i overensstemmelse af IFRS eller ÅRL

For hver virksomhed i stikprøven fremkommet af bilag 5 er årsrapport indhentet på www.CVR.dk. Som kontrol af, at korrekt årsrapport/koncernregnskab var indhentet, afstemtes den på listen oplyste omsætning.

Ved denne nærmere undersøgelse af virksomhedernes årsrapporter er konstateret, at 51 af virksomhederne i 2018 have aflagt årsrapport efter IFRS eller efter ÅRL med tilvalg af IFRS 15.

Nedenstående tabel giver et overblik over, hvordan de 1.000 største virksomheder er fordelt på brancherne. Samt fordelingen af årsrapporter aflagt efter IFRS eller årsregnskabsloven.

De 1.000 største virksomheder målt på omsætning i Danmark i 2018 fordelt på brancher	Udvalgt stikprøve			De 1.000 største virksomheder målt på omsætning i Danmark i 2018 fordelt på brancher	Udvalgt stikprøve				
	IFRS eller ÅRL (IFRS 15)	ÅRL	Total		IFRS eller ÅRL (IFRS 15)	ÅRL	Total		
Biler	65	9	9	----- Fortsat -----					
Bildele og tilbehør	17	2	2	Maskiner og komponenter	31	1	1	2	
Handel med lastbiler og andre køretøjer	15	2	2	Maskiner til fødevarerindustrien	12	1	1	2	
Handel med personbiler og varevogne	33	5	5	Metalindustri	16	1	1	2	
Byggeri	120	3	7	10	Vindmøller	11	1	1	2
Byggemarkeder og tømmerhandler	13	2	2	Værfter og udstyr til skibe	3		2	2	
Developere	9	2	2	IT	85	3	7	10	
Entreprenører	63	2	2	Computere og forbrugselektronik	22		2	2	
Produktion af byggematerialer	25	1	1	2	Elektronik i øvrigt	11		2	2
Rådgivende ingeniører	10	2	2	2	Software og IT-service	36	2	2	
Design	45	3	3	6	Tele- og kommunikationsudstyr	8		2	2
Bolig, møbler, design og kunsthåndværk	27	2	2	2	Teleselskaber	8	1	1	2
Legetøj	2	2	2	Konglomerat	14	2	1	3	
Tekstil og beklædning	16	1	1	2	Konglomerater	14	2	1	3
Energi	61	2	6	8	Materialer	39	5	2	7
Forsyningselskaber	35	2	2	4	Fibre	3	1	1	2
Handel med olie og gas	18	2	2	2	Kemi	16	2	1	3
Udvinning af olie og gas	8	2	2	2	Papir, plast og emballage	20	2		2
Fødevarer	112	7	7	14	Medicinal	61	4	4	
Brød, kager, is og slik	10	2	2	2	Medicin	36	2		2
Drikkevarer	9	2	2	2	Medicoteknik	25	2		2
Fisk	21	2	2	2	Service	102	8	2	10
Ingredienser	12	1	1	2	Ejendomme	12	2		2
Kød og fjerkræ	23	1	1	2	Hoteller, restauranter og forlystelser	14		2	2
Mejeriprodukter	8	1	1	2	Medier, forlag og underholdning	15	2		2
Øvrige levned- og nydelsesmidler	29	2	2	2	Rådgivning	31	2		2
Handel	106	4	6	10	Service	30	2		2
Dagligvarehandel	12	1	1	2	Transport	111	6	6	12
Detailhandel med specialvarer	24	2	2	2	Bus- og togtransport	8		2	2
Engroshandel med forbrugervarer	14	2	2	2	Godstransport, logistik og distribution	42	1	1	2
Handelsvirksomhed i øvrigt	36	2	2	2	Infrastruktur	6	2		2
Korn, frø og foderstoffer	20	1	1	2	Luftfart	12	1	1	2
Industri	79	4	8	12	Rederier og shipping	33	2		2
Landbrugsmaskiner	6	2	2	2	Rejsearrangører	10		2	2
					Total	1000	51	64	115

Bilag 7 – Oversigt over stikprøvens påvirkning ved implementering af IFRS 15

For hver af de 51 virksomheder, der have aflagt årsrapport efter IFRS eller efter ÅRL med tilvalg af IFRS 15 (fremkommet af bilag 6), er foretaget en nærmere undersøgelse af, hvilken effekt IFRS 15 havde på regnskabsaflæggelsen i overgangsåret. For de fleste virksomheder var dette regnskabsåret 2018, mens det for enkelte var 2017 grundet valg af førtidsimplementering.

Af nedenstående tabel ses en oversigt over de i undersøgelsen foretagne observationer. Heraf fremgår, at IFRS 15 slet ikke eller kun i uvæsentlig grad medførte ændringer for 37 ud af de 51 virksomheder. Mens 14 virksomheder havde konstateret en ændring med påvirkning på resultatet eller klassifikation.

Oversigt IFRS 15's påvirkning på virksomhederne i stikprøven	Ja		Nej/ Uvæsentligt	Total
	Effekt på resultat	Klassifikation		
Byggeri	2		1	3
Entreprenører	2			2
Produktion af byggematerialer			1	1
Design	1	1	1	3
Legetøj	1		1	2
Tekstil og beklædning		1		1
Energi		1	1	2
Forsyningsselskaber		1	1	2
Fødevarer		2	5	7
Drikkevarer		1	1	2
Øvrige levned- og nydelsesmidler		1	1	2
Øvrige fødevarer			3	3
Handel			4	4
Industri	1		3	4
Vindmøller	1			1
Øvrige industri			3	3
IT	2		1	3
Software og IT-service	1		1	2
Teleselskaber	1			1
Konglomerat			2	2
Materialer			5	5
Medicinal	1		3	4
Medicoteknik	1		1	2
Medicin			2	2
Service	1		7	8
Service	1		1	2
Øvrige service			6	6
Transport	2		4	6
Infrastruktur	1		1	2
Luftfart	1			1
Øvrig transport			3	3
Total	10	4	37	51

Undersøgelsen er begrænset til de informationer, som virksomhederne har angivet i deres offentliggjorte årsrapporter.

Væsentligheds betragtninger og forskelle i hvor meget virksomhederne vælger at oplyse, må forventes at være forskellige, og betyder at undersøgelsen skal anvendes med en grad af forsigtighed.

Yderligere skal nævnes, at der i undersøgelsen ikke er taget højde for IFRS 15's øgede krav til oplysninger, da dette ikke er vurderet relevant ved IFRS 15 som fortolkningsgrundlag til ÅRL.

Bilag 8 – Interview/sags gennemgang med henholdsvis økonomichef og projektleder

Forinden sags gennemgang, var materiale omkring kontrakterne modtaget, og oplysninger angivet heri er således ikke drøftet. Af hensyn til detaljer, der overskrider fortroligheden overfor case virksomheden, er opstillingen her alene i form af notat fra gennemgang og ikke en decideret afskrift af interviewet. Af samme årsag er navne udskiftet med specialets betegnelser for omtalte, og enkelte spørgsmål er i notatet udeladt, da de afslører specifikke detaljer, som har givet forståelse der bidrager til korrekt indregning, men som ikke ønskes specifikt beskrevet i specialet.

Økonomichefen:

Afholdt 20.11.20 på Cavi A/S adresse. Forinden var forberedt en spørgeliste, som økonomichefen havde modtaget på forhånd. Dette for at opnå størst muligt udbytte af sags gennemgang, da spørgsmålene formodedes at kræve input fra andre personer hos case virksomheden, der er/har været involveret i kontrakterne. Økonomichefen havde forinden drøftet disse spørgsmål med de relevante personer.

Kontrakt 1

Reelt udført arbejde:

1. Har Cavi A/S efter kontraktens indgåelse skulle foretage beregninger eller andet administrativt eller undersøgende arbejde, inden arbejdet kunne udføres? (IFRS 15 trin 2)

Svar/drøftelse: Ja. Udbudsgiver har foretaget hovedparten af de indledende undersøgelser, men enkelte oplysninger/ansøgninger skal Cavi A/S selv varetage. Der er alene tale om forhold, der er aktivt nævnt i oplysninger til kontrakten under "Forløb af arbejdsproces", ingen uskrevne forhold skal udføres.

2. Er der forskel på de to ledningsstykker? (IFRS 15 trin 2)

Svar/drøftelse: Ja. Begge stykker er nyetablering, men der er forskel i dimensionerne, og om der ligger enkelt rør eller dobbelt rør. Yderligere er forskelle i omgivelserne, som ledningerne skal krydse, herunder byområder, veje, vandløb mv.

Salgsprisen

3. Hvordan kan opdeling af kontraktsummen på de to ledninger foretages? (IFRS 15 trin 4)

Svar/drøftelse: Tilbudslisten er bedste udgangspunkt for en opdeling. De væsentligste omkostninger er selve rørledningerne, der er angivet med mål på tilbudslisten. Opdeling kan således foretages ud fra, hvilken dimension de hver især har. Nogle specifikke forhindringer er angivet med adresse og kan derudfra identificeres til et specifikt ledningsstykke. Arbejdspladser er opsat ved punkt A, B og C. Punkt B benyttes til begge, og derfor er en ligelig fordeling heraf, det bedste skøn. Jord, grus og andre ressourcer, der ikke specifikt kan allokeres til en bestemt ledning, skønnes bedst fordelt i forholdet mellem de to ledningers trancelængde med udgangspunkt i antal meter oplyst i udbudsmaterialet. Vedrørende yderligere specifik opdeling henvises til projektlederen.

(Kontraktsummen er efter aftalen ikke mere fast end at mængderne kan variere indenfor kontraktens rammer, her er blot den angivne enhedspris fast. Det er allerede efter kort tids arbejde på kontrakten tydeligt, at nogle mængder ikke holder sig indenfor de angivne. Af hensyn til specialets fokus er her forudsat en fast entreprisesum på t.DKK 46.758 ekskl. moms.)

4. Ville Cavi A/S have tillagt samme avance til en hvilken som helst anden kunde, som blot fik lavet en af de to dele af ledningen? Er den ene strækning f.eks. mere risikofyldt end den anden? (IFRS 15 trin 4)

Svar/drøftelse: Priser gives med udgangspunkt i beregnet kostpris tillagt en avance. Avancen kan variere alt efter, hvor arbejdet skal udføres, da det påvirker den daglige kørselstid. Men under samme forhold ville samme avance være beregnet uanset kunden, eller at blot en distance skulle etableres.

Ekstraarbejder:

5. Medfører nogle af de foretagne ekstraarbejder et yderligere aktiv? (IAS 11)

Svar/drøftelse: De beløbsmæssigt største ekstraarbejder blev gennemgået ud fra aftalesedler. Ændringerne består primært af omlægning, omkobling, ekstra udgravninger eller lignende. Alle identificeres som værende en del af arbejdet med den ledning, der oprindeligt var aftalt i kontrakten.

6. Er alle ekstraarbejder i direkte tilknytning, til det der oprindeligt var aftalt? (IFRS 15 trin 1 – Ændring)

Svar/drøftelse: I forlængelse af ovenstående var den fælles vurdering, at alle ekstraarbejder i al væsentlighed var sammenhængende eller i direkte relation til de oprindelige ledninger.

- Hvilken af de to ledninger vedrører ændringerne?

Svar/drøftelse: Af aftalesedler fremgår en adresse, som indikerer hvor ekstraarbejdet er udført. Herigennem kan de enkelte ændringer allokeres til et bestemt punkt på en af de 2 ledninger.

Omkostninger

7. Er de to ledninger lavet sideløbende eller i forlængelse af hinanden? (IFRS 15)

Svar/drøftelse: Sideløbende

- Kan afholdte omkostninger fordeles på hver del med baggrund i en skæringsdato?

Svar/drøftelse: Umiddelbart nej, men det ved projektlederen.

- Eller kan afholdte omkostninger på anden måde skille det ad?

Svar/drøftelse: Indkøbte rør, som er en væsentlig omkostning, kan fordeles ud fra dimensioner. For yderligere opdeling henvises til projektlederen.

8. Blev der afholdt omkostninger vedrørende kontrakten før den var indgået? Og hvordan er de bogført? (IAS 11)

Svar/drøftelse: Kun forbrug af tid i forbindelse med afgivelse af tilbud. Omkostning i form af lønninger udgiftsføres i takt med at de forbruges.

9. Hvis der er afholdt omkostninger til opnåelse af kontrakten, kan de fordeles i følgende to? (IFRS 15)

- Omkostninger som afholdes, uanset om kontrakten opnås eller ej.

Svar/drøftelse: Kun tid, udgiftsføres løbende. Gælder alle kontrakter og dermed også kontrakt 2.

- Omkostninger som alene afholdes, hvis kontrakten opnås? (f.eks. bonus til sælger)

Svar/drøftelse: Cavi A/S benytter ingen form for bonusser eller lignende, hvis en kontrakt indgås.

- Hvis ja. – Hvordan er de bogført?

Svar/drøftelse: Udgår grundet svar på ovenstående.

Færdiggørelsesgrad

10. Er der større mængder indkøbte materiale f.eks. rør, som ikke er anvendt endnu? (IAS 11)

Svar/drøftelse: Umiddelbart ikke, det blev kontrolleret af kontokort, at rør indkøbes løbende, med en lastbilfuld pr. gang. For yderligere herom henvises til projektlederen.

- Hvis ja, kan de identificeres pr. måned, så der kan reguleres herfor?

Svar/drøftelse: Der henvises til projektlederen.

11. Er der muligt at opgøre/skønne antal meter, der er lavet pr. måned? (IFRS 15 trin 5)

Svar/drøftelse: Der henvises til projektlederen.

Dagbod:

12. Hvad er sandsynligheden for at Cavi A/S skal betale dagbod?

Skal besvares ud fra forventningen da kontrakten blev indgået.

Udfyld sandsynlighed for de angivne mulige udfald (IFRS 15 trin 3)

Svar/drøftelse: Cavi A/S skøn over sandsynlighed i % er angivet i tabellen til højre.

Mulige udfald	Sandsynlighed
0 dage = 0	99%
1 dag = 10.000	1%
2 dage = 20.000	0%
3 dage = 30.000	0%
4 dage = 40.000	0%
5 dage = 50.000	0%

13. Hvor ofte er Cavi A/S historisk endt med at skulle betale dagbod, er det sjældent eller ofte?

Svar/drøftelse: Det er meget sjældent sket.

Kontrakt 2

Reelt udført arbejde:

14. Hvad er det reelt Cavi A/S skal udføre, og hvordan hænger det sammen? (IFRS 15 trin 2)

Svar/drøftelse: Nogle rækkehuse er revet ned, og Cavi A/S skal være med til at genopfører disse. Cavi A/S skal varetage alt arbejde nede i jorden op til og med gulvene. Dette skal foretages på 2 af de i udbudsmaterialet nævnte afdelinger. Det skal, som beskrevet i materialet udføres i to etaper. Arbejdet er kun påbegyndt på den første etape. Herudover skal Cavi A/S udfører gartner og belægningsarbejder i 3 afdelinger med rækkehuse. Dette arbejde er ikke opstartet endnu.

Salgsprisen

15. Hvordan kan vederlaget/entreprisensummen opdeles? (IFRS 15 trin 4)

Svar/drøftelse: Tilbud er som i kontrakt 1 givet ud fra kostpris tillagt en avance.

Tilbuddet/kontrakten indeholder allerede en specifik pris på gartner og belægningsarbejder, det er derfor kun den resterende del af summen, som skal fordeles. Dette kan gøres ud fra antal blokke, og antal rækkehuse i blokkene. Hertil oplyses, at der er en lille prisforskel afhængig af, hvor mange m² et rækkehus er på, men da Cavi A/S kun det under jorden til og med gulv, er prisforskellen mindre end forholdet mellem m². Det skyldes, at der skal samme tilslutninger til hvert rækkehus uanset antal m². Samtidig tager en blok med 2 rækkehuse kortere tid end en med 4 rækkehuse, men ikke halvdelen af tiden. Cavi A/S' forslag er derfor, at der indlægges nogle forudsætninger på baggrund af ovenstående i fordelingen.

- Er nogle af delene tillagt større avance end de andre? Og ville Cavi A/S have tillagt samme avance til en hvilken som helst anden kunde, som blot fik lavet en af etaperne eller alene gartner og belægningsarbejdet?

Svar/drøftelse: Der er som udgangspunkt regnet med samme avance på hele entreprisen.

Det antages i specialet, at til en kunde, der alene ønskede udførelse af etape 1 eller etape 2, skulle betales 2% mere i avance på disse dele. Ved køb af det samlede i kontrakten, er hele arbejdet indgået med den på gartner og belægningsarbejdet anvendte avance, som normalt er lavere.

16. Hvad er forholdet omkring optionen nævnt i kontrakten, og hvad er sandsynligheden for anvendelse?

Svar/drøftelse: Optionen omhandler hvorvidt jord, der afgraves i nogle områder, kan blive i området, hvilket vil give et fradrag i entreprisesummen.

Sandsynligheden for at den blev anvendt var 60% modsat 40% for at den ikke blev anvendt.

Optionen er efter kontraktens indgåelse blevet benyttet.

(Da specialet er afgrænset fra behandling af kundeoptioner, forudsættes i beregningerne, at denne ikke eksisterer, og den indregnes derfor hverken under IAS 11 eller IFRS 15)

Ekstraarbejder:

17. Hvad vedrører de ekstraarbejder, der er tilkommet? (IAS 11 & IFRS 15 trin 1 – Ændring)

Svar/drøftelse: Der er alene tale om et mindre ekstraarbejde i september. Der gøres ikke yderligere herved.

Færdiggørelsesgrad:

18. Er det muligt/retvisende at opgøre en færdiggørelsesgrad ud fra antal huse eller blokke, der er færdiggjort? (IFRS 15 trin 5)

Svar/drøftelse: Forskellige arbejdssjak arbejder løbende på de forskellige blokke, og en blok færdiggøres ikke før, der arbejdes videre på de næste. Det vurderes dermed ikke muligt at foretage opgørelse herefter.

19. Hvis nej til ovenstående. Er der afholdt omkostninger, som ikke direkte bidrager i retningen mod overdragelse af kontrol til kunden? (IFRS 15 trin 5)

- F.eks. omkostninger til mobiliseringsomkostninger og opførelse af nødvendige midlertidige foranstaltninger i forbindelse med udførelsen?

Svar/drøftelse: Nej. Ikke i væsentligt omfang.

- Kan kolonnen "Estimerede påløbne ekstra omkostninger i forhold til oprindeligt budget" i Cavi A/S egen opgørelse af igangværende arbejder antages at ville indeholde sådanne omkostninger?

Svar/drøftelse: Ja, i al væsentlighed ud fra en betragtning om, at omkostninger, der ikke var indregnet i budgettet, ikke bidrager direkte i retningen mod overdragelse af kontrol til kunden.

Projektleder - kontrakt 1

Kort opstartet i en telefonsamtale 20.11.20, fuldført ved besøg i en af skurvognene etableret på byggepladsen 23.11.20.

Salgsprisen

20. Hvilke specifikke rørdimensioner vedrører henholdsvis ledning AB eller BC, samt allokering af øvrige væsentlige elementer i tilbudslisten, hvorpå der ikke er anført specifik adresse. (IFRS 15 trin 4)

Svar/drøftelse: Projektleder oplyser om specifik allokering for de på forhånd oplistede dimensioner og elementer, som ikke på anden måde har kunne allokeres. Enkelte elementer kan ikke specifikt allokeres, da de ved tilbud er afsat ud fra en samlet forventning om forbrug. Bedste mulige skøn anslås at være en forholdsmæssig fordeling ud fra trancelængderne.

Omkostninger

21. Kan afholdte omkostninger fordeles på hver ledning med baggrund i en skæringsdato? (IFRS 15)

Svar/drøftelse: Der arbejdes på begge ledninger samtidig, så det er alene muligt i begrænsede perioder. Ledning BC er først opstartet i juni, deraf kan perioden fra opstart og frem til udgangen af maj i al væsentlighed skønnes at være vedrørende AB. I den anden ende er en periode, hvor omkostningerne i al væsentlighed kan allokeres til BC grundet afbrydelse på ledning AB.

- Ressourcer i den mellemliggende periode er identificeret i pivottabel fordelt på overordnet type og leverandør, kan disse omkostninger allokeres til en ledning, eller kan en forholdsmæssig fordeling skønnes?

Svar/drøftelse: Nogle af ressourcerne er direkte allokeret til enten AB eller BC, andre er skønnet ud fra en væsentlighedsbetragtning. Heraf er nogle skønnet bedst fordelt ud fra, hvor meget der var lavet på hver af de to ledninger ca. 1/3 overfor 2/3. Mens der for omkostninger til f.eks. rørleverandøren er taget højde for, at de to ledninger har forskellige dimensioner og dermed også forskellige priser. Selve rørleverancerne, som er de største prismæssigt, er allokeret direkte, mens de øvrige mindre leverancer fra denne kreditor er skønsmæssigt fordelt.

Færdiggørelsesgrad

22. Er der større mængder indkøbte materiale f.eks. rør, som ikke er anvendt endnu? (IAS 11)

Svar/drøftelse: Det oplyses, at der er leveringstid på fjernvarmerørene, da de importeres. Dette forhold betyder, at de sørger for hele tiden at have indkøbt rør forud for arbejdet, så arbejdet ikke går i stå f.eks. grundet en forsinket leverance. Projektlederen angiver enkelte faste anslåede længder samt et anslået antal meter som i gennemsnit er indkøbt, men afventer at blive lagt i jorden.

23. Er der muligt at opgøre/skønne antal meter, der er lavet pr. måned? (IFRS 15 trin 5)

Svar/drøftelse: På tegningerne over de to ledningerne udpegede projektlederen specifikt de stykker, som allerede var færdiggjort, samt omkring hvilken periode/hvilke uger arbejdet var foretaget. På tegningerne er angivet "meter-stationer", som muliggør en sikker angivelse af stykkernes længde.

24. Hvilke ændringer er foretaget på ledningerne, som ændrer trancelængden? Og hvornår er ændringerne foretaget? (IFRS 15 trin 5)

Svar/drøftelse:

AB: Et sted er placeringen af ledningen omlagt, hvilket har medført en længere trancelængde på ca. 248 meter. Ændring opstået i september.

BC: To steder er ledningen ændret, hvilke begge har medført en længere trancelængde. Der er her tale om ca. 500 meter ekstra i juni og 124 meter ekstra i september.

Bilag 9 – Allokering af transaktionspris kontrakt 2

Allokering af kontraktsum ud fra isoleret salgspris			
Leveringsforpligtelser	Kontraktsum*	Isoleret salgspris	Allokeret pris **
Etape 1	9.178	9.334	9.220
Etape 2	5.590	5.685	5.616
Gartner og belægning	5.553	5.553	5.486
Total	20.321	20.572	20.321
* Kontraktsum fordelt ud fra antal blokke og rækkehuse i hver blok (se bilag 8 spg. 15)			
** Allokeret salgspris = (isoleret salgspris pr. enhed/sum af isolerede salgspriser) * kontraktsum			

Bilag 10 – Inspiration ved suppleringskrav efter ÅRL § 11, stk. 2 (udvalgte oplysningskrav i IFRS 15)

Kopi fra publikation af PWC af opstilling over udvalgte oplysningskrav i IFRS 15 (Lassen et al., 2017, s. 77–78).

Figur 4: Oversigt over udvalgte oplysningskrav i IFRS 15

Oplysning	Beskrivelse
Specifikation af omsætning	<p>Omsætning indregnet efter IFRS 15 skal oplyses særskilt fra anden omsætning, fx leasing- og forsikringsindtægter. Herudover skal IFRS 15 omsætningen specificeres i forskellige kategorier, det kan eksempelvis være type af vare/service, geografi, marked eller kunder (fx stat, kommune, private eller grossist, detail), kontrakttype (fast-pris eller kost-plus-kontrakter), kontraktperiode m.fl.</p> <p>Sammenhængen til omsætning i segmentoplysninger skal forklares.</p>
Regnskabsmæssige værdier	<p>Der skal oplyses om åbnings- og lukkebalancer for tilgodehavender fra salg af varer og serviceydelser, kontraktaktiver og kontraktforpligtelser (gælder også for sammenligningsåret).</p> <p>Tilgodehavender adskiller sig fra kontraktaktiver ved, at de ikke er betinget af virksomhedens fremtidige præstationer. Har virksomheden opfyldt sin leveringsforpligtelse og har ret til betaling, er aktivet et tilgodehavende, som er omfattet af IFRS 9. Det har ingen betydning, om virksomheden har udsendt faktura.</p> <p>Kontraktaktiver omfatter aktiverede kontraktomkostninger og ret til betaling for delvist opfyldte leveringsforpligtelser, men antages ikke at omfatte ret til returvarer. Kontraktforpligtelser omfatter såvel modtagne forudbetalinger som udskudte indtægter. Kontraktforpligtelser omfatter ikke garantihensættelser efter IAS 37.</p> <p>Kontraktaktiver og kontraktforpligtelser bør specificeres i noterne efter forskelle i de underliggende karakter af posterne og opdeles i kort- og langfristede aktiver efter de generelle regler i IAS 1.</p> <p>Tab på IFRS 15 tilgodehavender og kontraktaktiver skal oplyses adskilt fra tab på andre kontrakter.</p>
Ikke-afsluttede leveringsforpligtelser	<ul style="list-style-type: none"> • Vederlag, der er fordelt til ikke-afsluttede leveringsforpligtelser, når kontrakten har en oprindelig løbetid på mere end et år • Om variabelt vederlag er begrænset og derfor ikke medtaget i ovennævnte oplysning • Hvornår omsætning forventes indregnet

Oplysning	Beskrivelse
Leveringsforpligtelser, der indregnes over tid	<ul style="list-style-type: none"> Vurderinger ved fastlæggelse af, hvornår kontrollen overgår til kunden, herunder væsentlige skøn, der er foretaget i forbindelse med anvendelse af IFRS 15 Metoder anvendt til opgørelse af færdiggørelsesgrad og en forklaring af, hvorfor disse pålideligt reflekterer værdien af de overførte varer og serviceydelser
Fastlæggelse af vederlaget	<p>Metoder og forudsætninger anvendt ved fastlæggelsen af:</p> <ul style="list-style-type: none"> Estimater over variable vederlag Begrænsninger i variable vederlag Fordelingen af vederlaget (herunder den beregnede rabat og variable vederlag) Måling af forpligtelser til returret, tilbagekøb og garantier
Kontraktomkostninger	<ul style="list-style-type: none"> Skøn anvendt ved aktiveringen af kontraktomkostninger Metoder for afskrivning for hver rapporteringsperiode Den regnskabsmæssige værdi af aktivet fordelt pr. omkostningstype Årets af- og nedskrivninger
Kontraktaktiver og -forpligtelser	Forklaring af væsentlige bevægelser i balancer for kontraktaktiver og kontraktforpligtelser
Oplysning om leveringsforpligtelser	<ul style="list-style-type: none"> Hvornår leveringsforpligtelserne typisk opfyldes og væsentlige vurderinger af hvornår kunden opnår kontrol Væsentlige betalingsbetingelser Sammenhængen mellem betaling og opfyldelse af leveringsforpligtelser og dennes indvirkning på kontraktaktiver og kontraktforpligtelser Karakteren af varer eller serviceydelser med fremhævelse af hvornår virksomheden optræder som agent Væsentlige finansieringselementer i vederlaget I hvilket omfang vederlaget er variabelt og om det typisk begrænses på grund af væsentlig usikkerhed Forpligtelser til retur- eller refusionsrettigheder eller tilbagekøb Typer af garantiforpligtelser